

Hallituksen esitys Eduskunnalle eläkelaitosten vakavaraisuussäännösten uudistamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi vakuutusyhtiölakia, työntekijäin eläkelakia, lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelakia, merimieseläkelakia, eläkesäätiölakia ja vakuutuskassalakia siten, että ne mahdollistavat yksityisten alojen ansioeläkejärjestelmään muutoksia, joita sijoitustoiminnan toimintaympäristön muutokset ja korkotason aleneminen edellyttävät. Lakiin lisättäisiin myös säännökset lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavien vakuutusyhtiöiden varojen omistuksesta ja hallinnosta. Eläketurvan sisältöön ei ehdoteta muutoksia.

Esityksessä ehdotetaan lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavien vakuutusyhtiöiden vakavaraisuusvaatimuksia korotettaviksi ja koko vakavaraisuuden valvontamekanismia uudistettavaksi, jolloin tulee mahdolliseksi entistä aikaisemmin puuttua yhtiön toimintaan ja siten paremmin turvata vakuutettujen edut. Lisäksi edellä mainittuja lakisääteisiä eläkkeitä koskevia lakeja ehdotetaan muutettaviksi siten, että eläkkeiden rahoitukseen tehtäisiin muutokset, jotka mahdollistavat

työeläkelaitosten vastuuvelan laskennassa käytettävän koron alentamisen ilman olennaista maksunkorotustarvetta. Samalla eläkkeiden rahoitusjärjestelmään ehdotetaan muutoksia, joilla katkaistaisiin nykyinen sijoitusten tuottotason ja vakuutusmaksutason välitön riippuvuus. Uudistusten avulla olisi samalla mahdollista saattaa työeläkevakuutusyhtiöiden vakavaraisuus muuttuneen sijoitusympäristön edellyttämälle tasolle ja parantaa elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä ja työeläkkeiden tulevan rahoitus pohjan kehitystä.

Esitys liittyy laajaan kokonaisuuteen työeläkejärjestelmän hallinnon ja sijoitustoiminnan uudistamisesta. Tähän liittyvä, selvitysmies Matti Louekosken ehdotusten perusteella laadittava hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle vielä kuluvan syysistutokauden kuluessa.

Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan vastuuvelan määrittelyä koskevan muutoksen osalta 31 päivänä joulukuuta 1996 ja muilta osin vuoden 1997 alusta.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Työeläkkeiden rahoitus

Työntekijäin eläkelain (395/1961; TEL), lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/1962; LEL), eräiden työsuhteissa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelain (662/1985; TaEL) ja merimieseläkelain (72/1956; MEL) mukaiset eläkkeet rahoitetaan osittain rahastoivalla tekniikalla. Näiden lakien mukaista eläkevakuutustoimintaa toteuttavat eläkevakuutusyhtiöt, vakuutuskassalain (1164/1992) alaiset eläkekassat, eläkesäätiöt sekä Työeläkekassa, Merimieseläkekassa ja Esiintyvien taiteilijoiden eläkekassa.

Rahastointiperiaate tarkoittaa, että osa eläketurvan kustantamiseksi perityistä maksuista rahastoidaan vastaisia eläkemenoja varten. Rahastoidulle määrälle hyvitetään niin sanottu rahastokorko, joka on nykyisin viisi prosenttia. Rahastoidusta eläkkeen osasta työeläkelaitos vastaa yksin. Työeläkelaitoksen omalla vastuulla olevat eläkkeiden osat määritellään tarkemmin asianomaisessa työeläkelaeissa. Näitä eläkkeiden niin sanottuja rahastoituja osia varten kukin laitos laskee vastuuvelan. Muista eläkkeiden osista eläkelaitokset vastaavat yhteisesti.

Nykyisin eläkelaitos on vastuussa vakuutamastaan vanhuuseläkkeestä siltä osin kuin sitä on ansaittu 23 vuoden iän täyttämisen jälkeen ennen sitä kalenterivuotta, jona työntekijä täyttää 55 vuotta. Yhteisesti kustannettavia vanhuuseläkkeen osia ovat siten ne, jotka on ansaittu iän 54 täyttämivuoden jälkeen, samoin kuin kaikki eläkkeisiin työsuhteessaoloaikana ja eläkeaikana tulevat indeksitarkistukset.

Työkyvyttömyyseläkkeestä, jossa eläkkeeseen oikeuttavaksi on luettu myös aika työkyvyttömyyden alkamisesta eläkeikään, vastaa eläkelaitos kokonaan eläkkeen alkamisajankohdan mukaisessa tasossa. Eläkkeen alkamisen jälkeen eläkkeeseen tulevat indeksikorotukset sekä muut työkyvyttömyyseläkkeet eläkelaitokset kustantavat yhteisesti.

Työttömyyseläkkeissä jako rahastoituihin ja yhteisesti kustannettavaan osaan määräytyy

muutoin samalla tavalla kuin työkyvyttömyyseläkkeissä, mutta rahastoituihin osiin on TEL:n mukaan puolet eläkkeen alkamisajankohdan mukaisesta määrästä, jos eläkkeen perustana ollut työsuhte on kestänyt vähintään viisi vuotta. Muiden eläkelakien mukaisen työttömyyseläkkeiden rahastoituihin osiin on 30 prosenttia eläkkeen alkumäärästä. Perhe-eläkkeet ja osa-ajaeläkkeet sen sijaan ovat kokonaisuudessaan eläkelaitosten yhteisesti kustannettavia.

Rahastoiduista eläkkeen osista aiheutuva vastuu on kunkin eläkelaitoksen kirjattava vastuuvélaksi. Tämä määritetään kunkin vakuutetun osalta erikseen siten, että se keskimäärin korkoineen riittää kysymyksessä olevan eläkkeen osan maksamiseen sen koko juoksuaikana. Määrä lasketaan vakuutusmaattisesti ottaen huomioon vakuutetun tai eläkkeensaajan sukupuoli ja ikä.

TEL:n mukaisessa vakuutuksessa on noudatettava sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamia vakuutusmaksun ja vastuuvélan laskuperusteita. Perusteet vahvistetaan TEL:n mukaista toimintaa harjoittavien eläkevakuutusyhtiöiden hakemuksesta. Laskuperusteissa määrätään muun muassa vakuutusmaksujen ja vastuuvélan laskemisesta käytettävästä korosta.

Laskuperustekorko määrää eläkevakuutusyhtiön sijoitustoiminnalle vaadittavan tuoton vähimmäismäärän, joka on nyt 6 prosenttia. Vastuuvélka lasketaan käyttäen 5 prosentin rahastokorkoa, toisin sanoen tämä osuus sijoitusten tuotosta hyvitetään rahastoihin. Laskuperustekorona ja rahastokoron erotus käytetään vuosittain rahastoimattomista eläkkeistä aiheutuvien menojen kustantamiseen. Loppuosa näistä eläkemenoista kateetaan vakuutusmaksulla. Laskuperustekorko on myös niin sanotussa takaisinlainauksessa käytettävä korko.

Edellä esitetystä seuraa, että vakuutusmaksu ja laskuperustekorko ovat keskenään riippuvuussuhteessa. Jos laskuperustekorkoa alennetaan, vähenevät eläkkeiden rahoitukseen käytettävissä olevat korkotuotot ja vakuutusmaksua on korotettava. Laskuperustekorona alentaminen yhdellä prosenttiyksiköllä korottaisi työeläkemaksua noin 1,2 prosenttiyksiköllä.

Rahastoituja eläkkeen osia varten työelä-

kemaksuun sisältyy omat maksukomponenttinsa. Vuonna 1996 vakuutusmaksuun sisältyvä vanhuuseläkeosa on keskimäärin 4,3 prosenttia, työkyvyttömyyseläkeosa 3,9 prosenttia ja työttömyyseläkeosa 0,7 prosenttia palkasta. Yhteisesti kustannettavia eläkkeitä varten oleva vakuutusmaksun tasausosa on vuonna 1996 keskimäärin 10,6 prosenttia palkoista.

Jos rahastojen laskentaperusteet osoittautuvat alimitoitetuiksi, rahastoja voidaan täydentää siten, että eläkelaitokset kustantavat täydennyksen yhteisesti.

Työeläkeyhtiöitä koskevat vakavaraisuussäännökset

Vakuutusyhtiön vakavaraisuutta mitataan toimintapääomalla, joka on yhtiön varojen ja velkojen erotus. Tätä osaa yhtiön varoista voidaan käyttää sijoitustoiminnan tappioiden peittämiseen. Eläkevakuutusyhtiön veloista merkittävin on vastuvelka, jolla varaudutaan yhtiön vakuutus sopimuksiin perustuvista sitoumuksista aiheutuviin vastuisiin. Vakuutustoiminnan riskeihin puolestaan varaudutaan tasoitustasvastaulla, joka sisältyy vastuvelkaan. Toimintapääomaan luetaan yhtiön kirjanpidon mukaisen oman pääoman lisäksi yhtiön omaisuuden käypien arvojen ja kirjanpitoarvojen erotus, kirjanpitolain (655/1973) 17 §:ssä tarkoitetut vapaaehtoiset varaukset sekä taseeseen merkityt kertyneet poistoerot. Toimintapääoma kuvaa siten eläkelaitoksen vakavaraisuusasemaa tarkasteluhetkellä.

Vakuutusyhtiön vakavaraisuudelle on asetettu vakuutusyhtiölaissa (1062/1979) eri asteisia vaatimuksia ja niiden täyttymättä jääminen edellyttää erilaisiin toimenpiteisiin ryhtymistä. Vakavaraisuusvaatimusten täyttymistä valvotaan sekä eläkeyhtiön itsensä että sosiaali- ja terveysministeriön toimesta. Asetetuista vakavaraisuusrajoista ylimpänä on toimintapääoman vähimmäismäärä, jonka alittamisesta seuraa eläkevakuutusyhtiölle -velvoite toimittaa sosiaali- ja terveysministeriölle talouden tervehdyttämissuunnitelma. Jos toimintapääoma alenee alle takuumäärän, joka on kolmasosa edellä mainitusta vähimmäismäärästä, eläkevakuutusyhtiöltä vaaditaan välittömiä toimenpiteitä, jotka yhtiön on esitettävä ministeriölle toimitettavassa lyhyen aikavälin rahoitussuunnitelmassa. Samoin menetellään, jos oman pääoman määrä alittaa oman pääoman vähimmäismäärän, joka

on puolet takuumäärästä. Jos yhtiön tilaa ei saada korjatuksi, yhtiö on viime kädessä asetettava selvitystilaan ja purettava.

Lakisääteisen eläkevakuutustoiminnan alkaessa työeläkeyhtiöihin sovellettiin henkivakuutusyhtiöitä koskevia toimintapääoma vaatimuksia sellaisinaan. Toimintapääoma vaatimukset oli mitoitettu suhteessa vakuutustuloon. Myöhemmin vaatimuksia muutettiin siten, että vakuutustuloa laskettaessa yrittäjien eläkelain (468/1969; YEL) mukaisista peruseläkevakuutusta ei otettu huomioon lainkaan ja TEL:n mukaisesta vakuutuksesta ja YEL:n mukaisesta lisäeläkevakuutuksesta otettiin huomioon vain kolmannes. Tämä oli perusteltua siksi, että TEL:n mukaista vakuutusliikkeestä vain osa on yhtiöiden omalla vastuulla pääosan ollessa eläkelaitosten yhteisellä vastuulla, ja siksi, että YEL:n mukainen peruseläkevakuutus on kokonaan eläkelaitosten yhteisellä vastuulla, johon valtio osallistuu. Toimintapääomalla ajateltiin siten varauduttavan lähinnä vakuutusriskien eikä niinkään sijoitusriskien varalta.

Kun Suomi liittyi Euroopan talousalueeseen (ETA), vakuutusyhtiölain toimintapääomaa koskevat vaatimukset uudistettiin vastaamaan vahinko- ja henkivakuutusdirektiivien vaatimuksia. Uudet henkivakuutusyhtiöille asetetut toimintapääomavaatimukset edellyttävät toimintapääoman vähimmäismäärään sisällytettävän sijoitusriskejä varten olevan osuuden, joka on noin neljä prosenttia vastuvelasta, ja vakuutustoiminnan riskejä varten olevan osuuden, joka on noin yksi prosentti vastuuelasta.

Tässä yhteydessä myös työeläkeyhtiöiden toimintapääomavaatimuksia muutettiin, vaikka lakisääteinen työeläkevakuutus jäikin henkivakuutusdirektiivien soveltamisalan ulkopuolelle.

Ulkopuolelle jäämisen edellytyksenä oli kuitenkin, että Suomi sitoutui ETA-sopimuksessa eriyttämään lakisääteisen eläkevakuutusliikkeen muuta vakuutusliikettä harjoittavista yhtiöistä omiin vakuutusyhtiöihinsä.

Toimintapääoman vähimmäismääräksi asetettiin 10 prosenttia henkivakuutusyhtiöille säädetystä vähimmäismäärästä, mikä vastasi suurin piirtein ennen lainmuutosta olleita vaatimuksia. Ratkaisu ei siis perustunut teoreettiseen tarkasteluun. Toimintapääomavaatimus on noin 0,4 prosenttia vastuuelasta.

Toimintapääomaan luettiin aikaisemmin myös niin sanottu lisävakuutusvastuu, joka sisältää vakuutuksenottajille annettavat yli-

jäämän palautukset. Jos tilastotiedot muutetaan tältä osin vastaamaan nykyistä toimintapääoman määrittelyä, työeläkeyhtiöiden

toimintapääomat prosentteina vastuuvelasta ovat olleet seuraavan taulukon mukaiset:

Taulukko 1. Työeläkeyhtiöiden toimintapääomat prosentteina vastuuvelasta.

Vuosi	Vastuuvelka mrd. mk	Toimintapääoma mrd. mk	Toimintapääoma % vastuuvelasta
1987	51,3	4,3	8,4
1988	58,4	6,5	11,1
1989	67,7	5,8	8,6
1990	79,8	4,6	5,7
1991	91,8	3,8	4,2
1992	99,7	3,7	3,7
1993	110,3	5,7	5,2
1994	114,0	4,0	3,5
1995	126,0	6,8	5,4

Työeläkeyhtiöt ovat siten ylittäneet toimintapääoman vähimmäismäärää koskevan vaatimuksen moninkertaisesti, mutta jääneet joinkin vuosina alle henkivakuutusyhtiöiltä vaadittavan tason, joka siis on noin 5 prosenttia vastuuvelasta.

Vaikka toimintapääoman vähimmäismäärän suuruus lakisääteisessä työeläkevakuutuksessa on vain 10 prosenttia henkivakuutusyhtiöiden toimintapääoman vähimmäismäärästä, vastuuvelan katteena oleville sijoituksille vaatimukset ovat kuitenkin samat. Vähenevää TEL-takaisinlainausta lukuun ottamatta työeläkeyhtiöiden sijoitustoiminta ei nykyisin käytännössä kovin paljon poikkea henkivakuutusyhtiöiden sijoitustoiminnasta.

Työeläkeyhtiöiden toimintapääomavaatimusten pitämistä alhaisemmalla tasolla kuin henkivakuutusyhtiöissä on toisinaan perusteltu muun muassa sillä, että TEL:n 12 §:n

4 momentin mukaan työeläkeyhtiöitä koskee lakisääteinen konkurssiyhteisvastuu. Tämä tarkoittaa sitä, että jonkin eläkelaitoksen, eläkevakuutusyhtiön, eläkesäätiön tai eläkekassan joutuessa konkurssiin muut eläkelaitokset vastaavat yhteisesti siitä, että vakuutetut eivät joudu kärsimään tästä aiheutuvia menetyksiä. Käytännössä tämä tapahtuu siten, että konkurssista aiheutunut tappio kateetaan perittävillä työeläkemaksuilla. Viime kädessä kustannuksista vastaavat siten vakuutuksenottajat ja vakuutetut. Yhteisvastuu ei kuitenkaan turvaa yksittäisen eläkelaitoksen olemassaoloa eikä myöskään muiden velkojien oikeuksia. Yhteisvastuun ei voida siten katsoa alentavan eläkevakuutusyhtiöiden vakavaraisuustarvetta.

Työeläkeyhtiön varojen omistus

Lakisääteisen työeläkevakuutuksen toi-

meenpano on Suomessa annettu yksityisille eläkevakuutusyhtiöille, eläkesäätiöille ja eläkekassoille. Kyseessä on keskeinen osa Suomen sosiaaliturvaa. Tämän johdosta on taroituksenmukaista säädellä eläkevakuutusyhtiöiden toimintaa muista vakuutusyhtiöistä ja osakeyhtiöistä poikkeavalla tavalla.

Lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön varojen omistuksesta ei ole erityisiä säännöksiä vakuutusyhtiölaissa tai työntekijäin eläkelaisissa. Näin ollen näihin yhtiöihin sovelletaan lähtökohtaisesti vakuutusyhtiölain ja osakeyhtiölain (734/1978) säännöksiä. Eläkevakuutusyhtiö ei kuitenkaan ole tavanomainen liiketoimintaa harjoittava vakuutusyhtiö, vaan sen toiminnan tarkoituksena on lakisääteisen eläketurvan toteuttaminen niin, että tulevien eläkkeensaajien eläkkeet voidaan turvata. Työeläkejärjestelmän lähtökohtana ei ole ollut voiton tuottaminen yhtiön omistajille.

Tähän mennessä tapahtuneiden vakuutuskannan luovutusten yhteydessä siirtyvän vakuutuskannan osuus vakuutusyhtiön vastuuvelan ylittävistä varoista on siirretty sosiaali- ja terveysministeriön päätösten mukaisesti vakuutuskannan mukana vastikkeetta vastaanottavaan vakuutusyhtiöön. Menettely on kohtuusperiaatteen ja vakuutuksenottajien yhdenvertaisen kohtelun periaatteen mukainen. Myös työmarkkinajärjestöt ja työeläkeyhtiöt kirjassivat marraskuussa 1992 osana tulopoliittista kokonaisratkaisua yhteisellä sopimuksella kohtuusperiaatteen tulkinnan kannanluovutuksissa todeten, että kannansiirroissa työeläkevakuutusyhtiön vastuuvelan ylittävät varat jakautuvat omistajien ja vakuutuksenottajien kesken sijoitettujen pääomien suhteessa ottaen kuitenkin huomioon omistukseen liittyvä riski. Tulkinta vastasi siis sovellettua käytäntöä ja valvovan viranomaisen aikaisempia päätöksiä.

Varsinaisesti kohtuusperiaate tuli voimaan Suomen vakuutuslainsäädännössä vuoden 1952 vakuutusyhtiölaissa (450/1952). Tässä laissa samoin kuin nykyisessä vakuutusyhtiölaissa kohtuusperiaate ilmenee säännöksestä, jossa säädetään henkivakuutusta koskevien perusteiden kohtuullisuudesta. Eläkeyhtiöiden osalta laskuperusteiden kohtuullisuutta koskeva säännös siirrettiin työntekijäin eläkelain 12 a §:n 2 momenttiin 1 päivänä huhtikuuta 1995 voimaan tulleen vakuutusyhtiölain muutoksen yhteydessä.

Eläkevakuutusyhtiöiden osalta kohtuusperiaatteesta ei ole työeläkelainsäädännössä

muuta säännöstä kuin edellä mainittu laskuperusteiden kohtuullisuutta koskeva määräys, vaikka järjestelmän voimaantulosta lähtien on pidetty selvänä, että itse vakuutustoiminnasta syntyvä ylijäämä ei kuulu omistajille vaan vakuutuksenottajille. Työeläkejärjestelmän rahoitusperiaatteet perustuvat pitkälti työmarkkinajärjestöjen ja eläkevakuutusyhtiöiden välisiin neuvotteluihin. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa yhtiöiden hake- muksesta vakuutusmaksun ja vastuuvelan laskuperusteet. Jos laskuperusteet osoittautuvat alimitoitetuiksi, eläkelaitokset kustantavat syntyneen vajauksen yhteisesti, mikä ei ole henkivakuutusyhtiöillä mahdollista.

Eläkevakuutusyhtiössä vakuutusmaksut maksetaan pitkällä tulevaisuudessa suoritettavia eläke-etuuksia varten. Tästä seuraa se, että maksuperusteet on vahvistettava turva- vuusperiaatteen mukaisesti keskimääräistä tarvetta hiukan korkeammiksi, jotta ennalta- arvaamattomat olosuhteiden muutokset eivät vaarantaisi vakuutuksenottajien ja vakuutettujen etuja. Olosuhteiden ollessa suotuisia varmuuslisistä kertyy ylijäämiä. Kohtuusperiaatteen nojalla näistä ylijäämistä kohtuullinen osa tulee palauttaa vakuutuksenottajille. Kohtuusperiaate muodostaa siis poikkeuksen siitä liiketaloudellisesta ja yhtiöoikeudellisesta periaatteesta, että voitto yhtiössä kuuluu kokonaan yhtiön omistajille.

Eläkeyhtiöissä onkin siten nettovarallisuuden katsottu kuuluvan pääosin vakuutuksenottajille, koska eläkevakuutusyhtiön varallisuus keskeisesti perustuu vakuutusmaksuina saatuihin varoihin ja niiden sijoittamisesta saatuihin tuottoihin. Eläkevakuutusyhtiöissä on yhtiöjärjestyksissä määräykset osakepääomalle maksettavasta osingosta tai takuupääomalle maksettavasta korosta. Lisäksi laskuperusteilla rajoitetaan omaan pääomaan siirrettävää ylijäämää.

1.2. Nykytilan arviointi

Työeläkkeiden rahoitustekniikka on toiminut tyydyttävästi vuodesta 1962 aina 1990-luvun alkuun saakka. Viime vuosien kehitys on kuitenkin tuonut esille eräitä ongelmakohtia. Maksutason ja laskuperustekor- on keskinäinen riippuvuus on ongelmallinen estäessään laskuperustekor- on joustavan muuttamisen markkinakorkotason muuttuessa. Toisaalta kiinteän rahastokoron johdosta järjestelmän rahastointiaste riippuu inflaatiosta. Korkean inflaation aikana eläkkeitä

tosiasiallisesti rahoitetaan reaalisia rahastoja purkamalla. Inflaation nyt alennuttua olennaisesti on käsillä päinvastainen tilanne. Nimelliskorkojen alennuttua työeläkemaksun ja laskuperustekorona välinen riippuvuus johtaa maksunkorotuspaineeseen. Yleisen korkotason ja siten sijoitusten tuottojen lasku myös johtaa siihen, että rahastojen laskennassa käytettävän 5 prosentin rahastokorona alentaminen käy välttämättömäksi muista näkökohdista riippumatta.

Lakisääteistä työeläkevakuutusta harjoittavien vakuutusyhtiöiden sijoitustoiminta keskittyi järjestelmän kahden ensimmäisen vuosikymmenen ajan asiakasyrityksille turvaavia vakuuksia vastaan annettuihin lainoihin. Näiden lainojen korkotaso oli suoraan kytketty tuottotasoon, joka yhtiöiden tuli saada sijoituksilleen. Näissä oloissa sijoitustoiminta oli lähes riskitöntä ja helposti hallittavaa. Tämä tilanne oli mahdollinen säänneltyjen pääomamarkkinoiden oloissa. Sen puitteissa työeläkeyhtiöille ei ollut tarpeen asettaa korkeita vakavaraisuusvaatimuksia.

Sittemmin pääomamarkkinat ovat vapautuneet, verolainsäädäntöä on muutettu vähemmän vierasta pääomaa suosivaksi, inflaatiokehitys on lähes pysähtynyt ja markkinakorot ovat merkittävästi alentuneet. Nämä muutokset ovat muuttaneet sijoitusympäristöä olennaisesti aikaisempaan verrattuna. Muutoksilla on ollut merkittävä vaikutus yritysten käyttäytymiseen sijoitusmarkkinoilla. Luottojen kysyntä on supistunut voimakkaasti ja sen mukana myös työeläkeyhtiöiden suoraan lainaukseen kohdistunut kysyntä. Tämä on johtanut tarpeeseen löytää korvaavia sijoituskohteita ja samalla harkita uudelleen työeläkeyhtiöiden koko sijoituspolitiikkaa.

Valtion voimakas velkaantuminen on luonut sijoituskohteen, valtion joukkovelkakirjat, johon työeläkelaitosten uudet sijoitukset on viime aikoina miltei yksinomaan kohdistettu. Tämä ei kuitenkaan työeläkejärjestelmän sijoitustoiminnan alkuperäisen päämäärän mukaisesti edistä kotimaisen elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä. Perinteisen sijoitussalkun sijaan tulleet uudet sijoitusinstrumentit eivät ole yhtä riskittömiä kuin vakuudelliset lainat. Työeläkeyhtiöt joutuvat nyt harjoittamaan sijoitustoimintaansa täysin erilaisissa oloissa kuin aikaisemmin.

Nykyiset vakuutusyhtiöiden toimintapää-

omavaatimukset eivät riipu yhtiön sijoitusjakaumasta. Eri omaisuuslajeihin liittyvät riskit vaihtelevat kuitenkin merkittävästi ja siten yhtiöiden sijoituskannan riskit ja vakavaraisuustarve muodostuvat hyvin erilaisiksi. Näin ollen toimintapääomavaatimukset olisi saatettava riippumaan yhtiön sijoitusjakaumasta.

TEL:n mukaista toimintaa harjoittaville eläkesäätiöille ja vakuutuskassalain alaisille eläkekassoille ei ole eläkesäätiölaissa (1774/1995) eikä vakuutuskassalaissa asetettu vakuutusyhtiöiden toimintapääomavaatimuksia vastaavia säännöksiä. Edellä kuvatut sijoitusympäristön muutokset koskevat myös eläkesäätiötä ja eläkekassoja. Eläkesäätiöiden ja eläkekassojen toiminta poikkeaa kuitenkin olennaisesti vakuutusyhtiöiden toiminnasta muun muassa työnantajariippuvuuden, hallintorakenteen, vakuutusmaksujen määräytymisen ja sijoitustoiminnan erojen johdosta. Lisäksi nämä eläkelaitokset eroavat suuresti toisistaan esimerkiksi kokonsa ja sijoitusstrategiansa puolesta. Näiden erityispiirteiden vuoksi vakavaraisuussäännösten säätäminen edellyttää perusteellista selvitystyötä. Eläkekassojen toimintapääomiin liittyvä selvitystyötä tehdään parhaillaan sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa työryhmässä ja työn valmistuttua tarvittavat lainmuutokset on tarkoitus toteuttaa mahdollisimman pian. Vastaavanlainen työryhmä on tarkoitus asettaa myös eläkesäätiöiden osalta pikaisesti.

Kun eläkevakuutusyhtiöiden toimintapääomia nyt ehdotetaan kasvatettaviksi aikaisempaan tasoonsa verrattuna huomattavasti, varojen omistuksen jakautumisen merkitys vastaavasti korostuu. Voimassa olevasta vakuutusyhtiölaista puuttuvat tarkemmat säännökset eläkevakuutusyhtiön varojen omistuksesta.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

Työeläkeyhtiön sijoitustoiminnan tavoitteena on eläkkeiden rahoituksen turvaaminen toisaalta sijoitusten turvaavuuden ja toisaalta mahdollisimman hyvien tuottojen näkökulmasta. Työeläkeyhtiön sijoitusympäristö on viime vuosina muuttunut radikaalisti. Esityksen keskeisenä tavoitteena on muuttaa työ-

eläkeyhtiöiden sijoitustoiminnan reunaehtoja siten, että yhtiöt kykenisivät toimimaan muuttuneissa oloissa työeläkejärjestelmän tavoitteiden mukaisella tavalla. Tämä edellyttää muun muassa, että työeläkeyhtiöt voisivat nykyistä suuremmassa määrin sijoittaa esimerkiksi osakkeisiin ja muihin aikaisempaa riskipitoisempiin kohteisiin. Nykyiset eläkevakuutusyhtiöiden vakavaraisuuspuuskurit ovat kuitenkin niin pienet, että ne rajoittavat merkittävästi yhtiöiden sijoituskohtien valintaa.

Sijoitustoiminnalle on lisäksi esitetty tavoitteeksi nykyistä korkeamman tuottotason saavuttamista pitkällä aikavälillä, mikä auttaisi vähentämään työeläkemaksun nostopaineita ja tukisi siten eläkejärjestelmän kesto-kykyä. Niihin sijoitusinstrumentteihin, joihin liittyy keskimääräistä korkeammat tuotto-odotukset, liittyy myös keskimääräistä suurempi arvojen ja tuottojen heilahtelu. Näin ollen sijoitustoiminnan nykyistä laajempi suuntaaminen tämänkaltaisiin sijoitusinstrumentteihin edellyttäisi, että työeläkeyhtiöiden mahdollisuuksia kestää näitä heilahteluja olennaisesti parannettaisiin. Tämä edellyttäisi sijoitustoiminnan heilahteluja varten olevien puskureiden ja siis erityisesti toimintapääoman vahvistamista. Samalla tulee uudistaa vakavaraisuuden valvontamekanismia siten, että yhtiön mahdolliset ongelmat havaitaan entistä aikaisemmin ja niihin voidaan puuttua ajoissa ja siten turvata paremmin vakuutetut edut.

Lähtökohtana on, että toimintapääoman tulee olla riittävä, jotta sen avulla yhtiö kykenee kestämään vastuuvelan katteena olevien osakkeiden, kiinteistöjen, joukkovelkakirjojen ynnä muiden vastaavien omaisuuserien arvojen ja tuottojen odotettavissa olevat vaihtelut. Toisaalta toimintapääoman kasvataminen merkitsee lisäkustannuksia. Koska kyseessä on lakisääteinen vakuutuslaji, toimintapääomia ei tulisi kasvattaa korkeammiksi kuin sijoitusriskien hallinta edellyttää.

Toimintapääomavaatimustenmitoittamisessa tulee lyhyen aikavälin tarpeiden lisäksi kiinnittää huomiota yhtiöiden selviytymiseen myös pidemmällä aikavälillä. Lisäksi toimintapääomavaatimukset on saatettava riippumaan yhtiön sijoitusjakaumasta.

Eläkkeiden turvaamiseksi ja rahastoinnin tason säilyttämiseksi on toisaalta sijoitusten tuotto ja siten laskuperustekorona taso pyrittävä pitämään mahdollisimman korkeana ja toisaalta vahvistettava rahastojen reaaliarvon

säilymistä riittävän rahastoinnin turvaamiseksi.

2.2. Keskeiset ehdotukset

Yleistä

Eläkevakuutusyhtiön vakavaraisuusvaatimuksia ja työeläkkeiden rahoitusta koskevat ehdotukset perustuvat toimitusjohtaja Kari Puron johdolla toimineen neuvotteluryhmän 6 päivänä marraskuuta 1996 luovuttamaan, työeläkeyhtiöiden sijoitustoiminnan kehittämistä koskevaan mietintöön. Velat ylittävien varojen omistusta ja työeläkeyhtiöiden hallintoa koskeva ehdotus perustuu selvitysmies Matti Louekosken 28 päivänä kesäkuuta 1996 luovuttamaan muistioon työeläkevakuutusyhtiölainsäädännön kehittämistä koskevasta selvitystehtävästä.

Eläkevakuutusyhtiöiden vakavaraisuusvaatimuksia koskevat ehdotukset

Lakisääteistä työeläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön toimintapääomasäännöksiä ehdotetaan muutettaviksi siten, että toimintapääoman vähimmäismäärää korotetaan merkittävästi nykyisestä tasosta. Lisäksi ehdotetaan, että sijoitusinstrumenttien erilaiset riskit otetaan vaatimuksissa huomioon siten, että vähimmäismäärä saatetaan riippumaan eläkeyhtiön sijoitusjakaumasta. Lisäksi ehdotetaan vakavaraisuusmekanismiin lisättäväksi niin sanottu hälytysjärjestelmä. Tällä tarkoitetaan purkamisrajan yläpuolelle asetettavia lisärajoja, joiden alittaminen varoittaa sekä yhtiötä että vakuutusvalvontaa yhtiön heikentyneestä tilasta ja joiden johdosta yhtiö joutuu parantamaan vakavaraisuuttaan muun muassa voitonjakoa rajoittamalla. Lisäksi vakavaraisuussäännöstöön kuuluisi muita vaatimuksia koskien muun muassa omaa pääomaa ja tasoituvastuuta. Toimintapääomien kartuttamiseen käytetään osa sijoitusten tuotoista, joka ohjataan vastuuvélkaan sisältyvään uuteen osaan, osittamattaan lisävakuutusvastuuseen.

Ehdotettu vakavaraisuusmekanismi muodostuu useista rajoista ja niiden välisistä vyöhykkeistä seuraavasti. Esitettävät vaatimustasoja kuvaavat luvut vastaavat eläkeyhtiöiden tämän hetkistä keskimääräistä sijoitusjakaumaa.

vastuuvelasta			

kohtuusperiaate	n. 16 %	<u>Vakavaraisuusraja</u>	n. 4 %
TAVOITEVYÖHYKE			

turvaavuusperiaate	n. 8 %	Toimintapääoman vähimmäismäärä = 2/3 vakavaraisuusrajasta	n. 2,7 %

RAJOITETUN VOITONJAON VYÖHYKE		<u>Toimintapääoman ehdoton alaraja</u>	2 %

vakavaraisuusraja	n. 4 %	Takuumäärä = puolet toimintapääoman vähimmäismäärästä	n. 1,3 %
KRIISIVYÖHYKE		-----	
-----	0 %	Oman pääoman vähimmäismäärä = 2 % takuumäärästä	0 %

Yhtiön, jonka toimintapääoma on kuvion mukaisella tavoitevyöhykkeellä, toimintaa ei varsinaisesti rajoitettaisi. Yhtiön tulisi kuitenkin kohtuusperiaatteen mukaisesti käyttää osa vastuuvelan tuottovaatimuksen ja liikelukujen ylittävistä tuotoista asiakashyvityksiin. Rajoitetun voitonjaon vyöhykkeellä yhtiön olisi sen sijaan turvaavuusperiaatteen mukaisesti kasvatettava vakavaraisuuttaan rajoittamalla asiakashyvityksiä ja voitonjakoa omistajille. Tämä rajoitus olisi sitä voimakkaampaa, mitä lähempänä kriisivyöhykettä oltaisiin. Jos yhtiön toimintapääoma olisi painunut alle vakavaraisuusrajan kuvion mukaiselle kriisivyöhykkeelle, asiakashyvitysten kasvattaminen ja voitonjako omistajille olisi kielletty. Lisäksi vakavaraisuusasemasta riippuen yhtiön olisi toimitettava sosiaali- ja terveysministeriölle joko pidemmän tähtäimen tervehdyttämissuunnitelma tai lyhyen aikavälin rahoitussuunnitelma.

Nykyiseen nähden periaatteellinen muutos olisi tasoitusvastuun huomioon ottaminen vakavaraisuustarkastelussa toimintapääoman lisäksi. Vakuutusliikkeen vuotuisten heilahteluihin vakuutusyhtiö varautuu tasoitusvastuulla. Tasoitusvastuu on osa vastuuvelkaa eikä sitä ole mahdollista käyttää muuhun kuin vakuutusliikkeen tappioiden kattamiseen. Tasoitusvastuu lisää kuitenkin yhtiön vakavaraisuutta. Näin ollen ehdotetaan, että tasoitusvastuu otettaisiin huomioon vakavaraisuustarkastelussa siltä osin kuin se ylittää sille laskuperusteissa määritellyn riskiteoreettisen vähimmäismäärän. Aina kuitenkin edellytetään, että toimintapääoma on vähintään 2 prosenttia vastuuvelasta.

Niin sanotulla kriisivyöhykkeellä ehdotetun vakavaraisuusmekanismin hälytysjärjestelmä koostuu seuraavista rajoista:

Yhtiön toimintapääoman laskiessa alle vähimmäismääränsä on yhtiön laadittava taloudellisen aseman tervehdyttämissuunnitelma. Toimintapääoman vähimmäismäärä riippuu ehdotuksen mukaan yhtiön sijoitusjakaumasta ollen kuitenkin aina vähintään 2 prosenttia vastuuvelasta. Jos yhtiön toimintapääoma alittaa takuumäärän, joka on puolet toimintapääoman vähimmäismäärästä, on yhtiön toimitettava ministeriölle lyhyen aikavälin rahoitussuunnitelma ja sillä on kolme kuukautta aikaa saattaa vakavaraisuus lain edellyttämälle tasolle. Jos yhtiö ei tässä onnistu, on se asetettava selvitystilaan. Samoin käy, jos yhtiön oma pääoma alittaa sille asetetun vähimmäismäärän, joka on 2 prosenttia takuumäärästä.

Ehdotettu vakavaraisuusrajojen tason määrittäminen pohjautuu riskiteoreettisiin laskelmiin, joissa on arvioitu vakuutusyhtiön sijoitusomaisuuden tuoton ja arvon heilahtelua erilaisilla omaisuusjakaumilla ja eri aikajännteillä. Toimintapääomatarvetta on analysoitu ottaen huomioon eri sijoituslajien ominaisuudet keskinäisine riippuvuuksineen sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Toimintapääomatarve on suhteutettu vastuuvelkaan. Vakavaraisuusraja on mitoitettu siten, että yhtiö suurella todennäköisyydellä selviää yhden vuoden sijoitustappioista ilman, että joudutaan turvautumaan TEL:n mukaiseen yhteisvastuuseen.

Suoritetut analyysit osoittavat, että kun toimintapääomatarvetta suhteessa sijoitusriskeihin tarkastellaan yhden vuoden aikajak-solla, niin yhtiöllä, jonka sijoitusomaisuuden

jakauma vastaisi työeläkeyhtiöiden vuoden 1995 lopun keskimääräistä sijoituskantaa, toimintapääomaa tulisi olla noin 4 prosenttia vastuuvälästä, jotta yhtiö suurella todennäköisyydellä selviää tarkastelujakson ajan toimintakykyisenä. Jos tarkastelun aikajänteeksi otetaan kolme vuotta, nousee toimintapääomavaatimus noin kaksinkertaiseksi.

Toimintapääoman tarve riippuu olennaisesti sijoitusjakaumasta. Esimerkiksi tutkittaessa sellaisia sijoitussalkkuja, jotka yleispiirteiltään vastaavat edellä mainittua jakaumaa mutta joissa kussakin eri sijoituslajien osuutta on kasvatettu 10 prosenttiyksiköllä, havaittiin, että yhden vuoden ajanjaksoon liittyvä toimintapääomatarve, toisin sanoen vakavaraisuusraja, vaihteli noin 3—6 prosenttiin vastuuvälästä.

Tavoitevyöhykkeen alaraja toimisi merkkinä yhtiön vakavaraisuuden kohentamistarpeesta sekä valvonnan tehostamistarpeesta. Tällöin mitoituksessa käytetty tarkastelujakso olisi pidempi, kolme vuotta, jotta aikaa korjaaviin toimenpiteisiin olisi riittävästi. Näin tavoitevyöhykkeen alarajan suuruudeksi ehdotetaan vakavaraisuusrajan kaksinkertaista määrää.

Rajojen riippuvuus sijoitusjakaumasta tarkoittaisi sitä, että erilaisella sijoitusstrategialla toimivilla yhtiöillä rajat olisivat eri tasolla. Esimerkiksi osakkeisiin ja kiinteistöihin sijoittaminen edellyttäisi suurempaa riskipuskuria kuin rahamarkkinavälineet, koska näiden sijoitusmuotojen arvojen ja tuottojen heilahtelut ovat suurempia.

Nykyisten toimintapääomien kasvattaminen tavoitetilään ei ole mahdollista eläkevakuutusyhtiöiden nykyisillä tuotoilla. Näin ollen tarvitaan poikkeuksellisia toimenpiteitä. Tarvittava lisärahoitus ehdotetaan otettavaksi sijoitusten tuotoista siten, että osa TEL:n mukaisesta laskuperustekorkotuotosta ehdotetaan 2—3 vuoden ajan käytettäväksi toimintapääoman kasvattamiseen varsinaisen vakuutusteknisen vastuuvälän täydentämisen sijasta.

Jotta toimintapääomien kasvattaminen olisi mahdollista, ehdotetaan vastuuvälään sisällytettäväksi uusi erä, osittamaton lisävakuumvastuu. Osittamaton lisävakuumvastuu olisi vakuutuksenottajille annettavia lisäetuja varten muodostettava vastuun osa kuitenkin siten, että sitä tietyissä tilanteissa voitaisiin pienentää yhtiön sijoitustoiminnasta aiheutuneiden tappioiden peittämiseksi. Näin ollen voitaisiin sitä vastaavat varat lukea toiminta-

pääomaan. Ministeriön määräyksissä ja vahvistamissa vastuuvälän laskuperusteissa määrättäisiin siirroista kyseiseen vastuun osaan ja sen purkamisesta. Yhtiöillä olisi kuitenkin tietyissä rajoissa mahdollisuus hakea perusteisiin poikkeuksia.

Asetuksella säädettäisiin toimintapääomavaatimusten eli vakavaraisuusrajan yksityiskohtainen riippuvuus sijoitusjakaumasta. Sosiaali- ja terveysministeriö voisi antaa tarkempia määräyksiä sekä myöntää poikkeuslupia.

Ehdotetut muutokset korottavat merkittävästi eläkevakuutusyhtiöiden toimintapääomavaatimuksia. Erityisesti niillä on merkitystä perustettaessa uusi eläkevakuutusyhtiö. Jotta uusi yhtiö täyttäisi toimintapääomavaatimukset, on yhtiölle asetettava riittävän suuri perustamis pääoma, koska yhtiöllä ei aluksi ole muita toimintapääomaan luettavia eriä ja koska toimintapääoman kasvattaminen sijoitustuottojen kautta tulee viemään pitkän ajan. Voimassa olevassa laissa toimiluvan saamisen ehtona oleva oman pääoman vähimmäismäärä on 30 miljoonaa markkaa. Vakuutettujen etujen turvaamiseksi uudelta yhtiöltä on kuitenkin edellytettävä samaa vakavaraisuustasoa kuin jo olemassa olevilta yhtiöiltä.

Rahoitusta koskevat ehdotukset

Lakiesityksessä ehdotetaan myös yksityisten alojen työeläkejärjestelmän rahoitukseen muutoksia. Vastuuvälän laskemisessa käytettyä rahastokorkoa ehdotetaan alennettavaksi viidestä prosentista kolmeen prosenttiin. Lisäksi ehdotetaan, että laskuperustekoron ja rahastokoron erotusta vastaavaa korkotuottoa ei enää käytettäisi vuotuisten eläkemenojen rahoittamiseen, vaan rahastokoron ylittävä tuotto käytettäisiin 2—3 ensimmäisenä vuotena toimintapääomien vahvistamiseen ja sen jälkeen varsinaisen vakuutusteknisen vastuun täydentämiseen.

Rahastokorko alennettaisiin kolmeen prosenttiin vuoden 1997 alusta lukien. Korko määritellään sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamissa laskuperusteissa, joten sen muuttaminen ei sinänsä edellyttäisi lainmuutosta. Korkokannan alentaminen merkitsisi kuitenkin ilman muita muutoksia vastuuvälän kasvua ja välitöntä runsaan 70 miljardin markan rahastotäydennystarvetta. Täydennyksen rahoittaminen ei tarvittavan rahamäärän suuruuden takia olisi mahdollista. Koron

alentaminen johtaisi uusien eläkkeiden rahastoinnin osalta usean prosenttiyksikön suuruiseen välittömään työeläkemaksun korotustarpeeseen.

Edellä mainituista syistä ehdotetaan, että eläkelaitosten vastuulla olevia rahastoituja eläkkeitä pienennettäisiin siten, että eläkelaitosten vastuu lain voimaan tullessa säilyisi ennallaan. Muuntaminen tehtäisiin vakuutetu- ja eläkelajikohtaisesti. Ansaitut ja maksettavat eläkkeet säilyvät ennallaan. Eri eläkelajien osalta rahastoituja eläkkeitä pienennettäisiin nykyisestään keskimäärin seuraavan taulukon mukaisiksi:

Taulukko 2. Rahastoitujen eläkkeiden pienentäminen eläkelajeittain

Vastaiset vanhuuseläkkeet	61 %
Alkaneet vanhuuseläkkeet	85 %
Työkyvyttömyyseläkkeet	90 %
Työttömyyseläkkeet	97 %
Kaikki keskimäärin	67 %

Muutos merkitsisi sitä, että osa nykyisin rahastoidusta eläkemenoista siirtyisi eläkelaitosten yhteisesti kustannettavaksi eläkemenoiksi. Tästä aiheutuva yhteisesti kustannettavan eläkemeno nousu olisi arviolta 0,5 prosenttia palkkasummasta, mikä aiheuttaisi samansuuruisen nousupaineen työeläkemaksuun.

Koska rahastokoron alentaminen korottaisi työeläkemaksua, ehdotetaan maksunkorotuspaineiden vähentämiseksi myös uuden rahastoinnin muuttamista. Koron muutoksen vaikutus keskimääräiseen työkyvyttömyyseläkemaksuun olisi noin 10 prosenttia. Vaikutus työttömyyseläkemaksuun ei ole olennainen. Koska ehdotetaan, että korkotuoton käyttö rahastoimattomien eläkkeiden kustantamiseen lopetettaisiin, nostaisi se työeläkemaksutasoa noin 1,2 prosenttiyksiköllä. Jotta työeläkemaksun korottamiselta vältyttäisiin, vanhuuseläkkeiden rahastointia ehdotetaan pienennettäväksi siten, että nykyiseen verrattuna maksun kautta rahastoitaisiin vain kolmannes. Laskuperustekorona ja rahastokoron erotusta vastaavat sijoitusten tuotot käytettäisiin jatkossa rahastojen täydentämiseen. Näin ollen maksun kautta tapahtuvan rahastoinnin voimakasta pienenemistä kompensoitaisiin korkotuottojen kautta tapahtuvalla rahastojen tukemisella.

Rahoitusjärjestelmässä säilytettäisiin edelleen nykyistä laskuperustekorokoa vastaava

hallinnollisesti määräytyvä tuottovaatimus. Tämän tuottovaatimuksen ja 3 prosentin rahastokoron välinen erotus käytettäisiin 2—3 ensimmäisenä vuonna siihen, että toimintapääomat saataisiin tavoitetasolle. Tämän jälkeen korkoero käytettäisiin rahastojen vahvistamiseen. Jotta rahastointiaste ei muutoksen johdosta laskisi nykyisestä, olisi tärkeää, että laskuperustekorona taso voitaisiin pitää niin korkealla kuin eläkelaitosten odotettavissa olevat sijoitustuotot suinkin sallivat. Ehdotetussa järjestelmässä laskuperustekorona muuttaminen ei nykyiseen tapaan enää heijastuisi välittömästi maksutasoon, vaan lyhyellä tähtäimellä heijastusvaikutukset kohdistuisivat rahastojen suuruuteen. Tuottovaatimuksen pitäminen mahdollisimman korkealla merkitsisi rahastojen kasvua ja sen mukana työeläkemaksun pitkän aikavälin nousupaineen helpottumista. Samaan suuntaan vaikuttaisi se, että suurempien toimintapääomien turvin olisi mahdollista suunnata sijoitustoimintaa enemmän sellaisiin instrumentteihin, joiden arvot ja tuotot heilahtelevat enemmän mutta joihin pitkällä aikavälillä liittyisi parempi tuotto-odotus. Jos sijoitustoiminnan onnistuessa toimintapääomat kaikilla yhtiöillä kasvavat tarpeettoman suuriksi, niitä voidaan laskuperustekorokoa säätelämällä pienentää rahastojen hyväksi, mikä puolestaan pitkällä aikavälillä alentaa maksunkorotuspainetta.

Eläkevakuutusyhtiöiden varojen omistusta ja hallintoa koskevat ehdotukset

Lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön vastuuvelan ylittävän omaisuuden omistusperiaatteet ehdotetaan säädettäväksi vakuutusyhtiölaissa muusta yhtiöoikeudesta poikkeavalla tavalla. Yhtiöoikeudessa pääperiaatteena on, että yhtiön velat ylittävät varat kuuluvat yhtiön omistajille. Nyt ehdotettavat eläkeyhtiöitä koskevat säännökset vastaavat sosiaali- ja terveystieteiden päätöksiin perustuvaa vakiintunutta käytäntöä ja lisäksi työmarkkinajärjestöjen ja eläkevakuutusyhtiöiden sopimusta.

Vastuuvelan ylittävien varojen jakautumisen vakuutuksenottajien ja osakkeenomistajien tai takuusuusien omistajien kesken esitetään ehdotetun säännöksen mukaan määräytyväksi sen perusteella, missä määrin yhtiön kokonaisvarallisuus on kertynyt näiltä tahoilta.

Yhtiön selvitystilan, purkamisen, vakuutuskannan luovuttamisen tai muun varojen jakamista koskevan järjestelyn yhteydessä yhtiön omistajille kuuluu heidän yhtiöön sijoittamansa pääoma ja sille laskettu kohtuullinen tuotto, ja muilta osin velat ylittävä varallisuus kuuluu vakuutuskannan yhteyteen. Sen lopullinen käyttötarkoitus on eläkkeiden rahoitus, eli sama kuin vastuovelkaa kattavalla varallisuudella. Maksajien näkökulmasta säännösten toteuduttua ero vastuuvelan ja toimintapääoman luonteessa kaventuu olennaisesti, varat ovat tarkoitettujen vakuutettujen eläkkeiden maksamiseen.

Yhtiön normaalin toiminnan aikana vastuuvelan ylittävät varat ovat yhtiölle kuuluvaa varallisuutta, jonka käyttömahdollisuudet määräytyvät laista.

Ehdotettu säännös varojen jakautumisesta omistajien ja vakuutuksenottajien kesken korostaisi kohtuuspäätteen noudattamista, vahvistaisi nykyään vallitsevan käytännön ja korjaisi lainsäädännössä olevan puutteen eläkevakuutusyhtiöiden osalta.

Lisäksi ehdotetaan lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön hallintoa koskevia säännöksiä muutettaviksi siten, että hallintoneuvosto olisi näissä yhtiöissä pakollinen. Lisäksi säädettäisiin vakuutuksenottajien ja vakuutettujen edustuksesta yhtiöiden hallintoelimissä. Näitä tahoja edustavien jäsenten yhteismäärä olisi vähintään puolet koko jäsenmäärästä. Nykyisin vakuutuksenottajien ja vakuutettujen osallistuminen on perustunut työmarkkinajärjestöjen ja eläkevakuutusyhtiöiden välisiin sopimuksiin.

Muita eläkelaitoksia koskevat ehdotukset

TEL:n mukaista toimintaa harjoittavat eläkekassat ja eläkesäätiöt ovat eläkelaitosten yhteisessä rahoitusjärjestelmässä ja siten niihin sovelletaan samaa laskuperustekorkoa ja rahastokorkoa kuin eläkevakuutusyhtiöihin. Työeläkevakuutuksen korkouudistuksen yhteydessä on tarkoitus ohjata laskuperusteissa määriteltävä osa laskuperustekorona ja rahastokoron erotusta vastaavista sijoitusten tuotoista eläkevakuutusyhtiöiden toimintapääomien kasvattamiseen. Tämä ehdotetaan tehtäväksi siten, että sanottu määrä siirretään vastuuvelkaan sisältyvään osittamattomaan lisävakuutusvastuuseen. Rahoitustasapainon säilyttämiseksi tulisi eläkekassoille ja eläkesäätiöille antaa samat mahdollisuudet. Siksi ehdotetaan, että vakuutuskassalakia ja elä-

kesäätiölakia muutettaisiin siten, että eläkekassan vastuuvelkaan ja eläkesäätiön eläkevastuuseen sisällytettäisiin erä, johon TEL:ssä määriteltä korkeoroa vastaava tuotto voitaisiin siirtää vastaavalla tavalla kuin eläkevakuutusyhtiöissä. Tämä on välttämätöntä, koska TEL:n mukaisessa vakuutuksessa kaikkien eläkelaitosten on sovellettava samaa laskuperustekorkoa, joka on samalla myös eläkelaitoksen sijoituksille asetettu vähimmäistuottovaatimus. Näin myöskään mikään eläkelaitostyyppi ei joudu toista huonompaan tai edullisempaan asemaan ja lisäksi varmistetaan eri eläkelaitoksissa eläketurvan järjestäneiden työnantajien tasapuolinen kohtelu. Uudistuksesta ei aiheudu eläkekassassa tai eläkesäätiöissä eläketurvan järjestäneille työnantajille lisäkustannuksia nykyiseen verrattuna. Varsinaiset vakavaraisuusvaatimuksia koskevat säädösehdotukset on tarkoitus antaa eläkekassoille ja eläkesäätiöille mahdollisimman pian ehdotettujen lakien voimaantulon jälkeen. Tällöin on tarkoitus, että edellä tarkoitettu vastuuvelkaan tai eläkevastuuseen sisällytettävä vastuun osa voitaisiin lukea eläkekassan tai eläkesäätiön toimintapääomaan.

Rahastokorkouudistus on tarkoitus toteuttaa vastaavasti myös muiden yksityisen sektorin rahoitusjärjestelmään kuuluvien eläkelakien (LEL, TaEL ja MEL) mukaista toimintaa harjoittavissa eläkelaitoksissa. Alkuvaiheessa, jolloin rahastokoron ylittävä tuotto kasvattaa eläkevakuutusyhtiöiden toimintapääomia, työeläkekassan, esiintyvien taiteilijoiden eläkekassan ja merimieseläkekassan osalta kysymyksessä oleva tuotto kasvattaa näiden eläkelaitosten vastuuvelkaa ja siten lisää niiden vakavaraisuutta.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

Jos esityksen tavoitteet toteutuvat, sillä on laajat kansantaloudelliset vaikutukset. Muista tavoitteista riippumatta uudistus on kuitenkin välttämätön jo kansantaloudessa ja sijoitusympäristössä tapahtuvien ja tapahtuneiden muutosten johdosta. Inflaation ja nimelliskorkojen lasku on johtanut tilanteeseen, jossa muista tavoitteista riippumatta on pitkällä tähtäyksellä vaikea varmuudella saada sijoituksille nykyisen rahastokoron edellyttämää 5 prosentin tuottoa. Toisaalta sijoitusympä-

ristö on muuttunut niin, ettei riskittämiä sijoituksia enää ole olemassa.

Rahoitustekniikan uudistus mahdollistaa sen, että alkuvuosina olennainen osa sijoitusten tuotosta voidaan käyttää toimintapääomien kasvattamiseen. Jos laskuperustekorona ja rahastokorona erotus on lähivuosina kaksi prosenttia, siirrettäisiin koko yksityisten alojen työeläkejärjestelmässä kolmen vuoden aikana noin 8—10 miljardia markkaa eläkelaitosten toimintapääomiin. Jos sijoitusympäristössä mahdollisesti tapahtuvat epäedulliset muutokset eivät samanaikaisesti kuluta yhtiöiden toimintapääomia, ne kasvaisivat tänä aikana ehdotetun toimintapääomasäännösten mukaiselle tavoitevyöhykkeelle, runsaaseen 10 prosenttiin vastuuvelasta.

Toimintapääomien kasvattaminen vahvistaa eläkevakuutusyhtiöiden vakavaraisuutta ja auttaa osaltaan turvaamaan lakisääteisiä eläkkeitä. Eläkevakuutusyhtiöiden mahdollisuudet sijoittaa aikaisempaa riskipitoisempiin sijoituskohteisiin kuten osakkeisiin paranevat, millä odotetaan olevan myönteinen vaikutus Suomen pääomamarkkinoiden kehittymiseen ja yritysten rahoitushuoltoon. On kuitenkin huomattava, ettei toimintapääomauudistus missään tapauksessa johda siihen, että osakesijoitusten rooli yhtiöiden sijoitustoiminnassa muodostuisi dominoivaksi. Osakkeiden osuuden voidaan arvioida kohoavan korkeintaan noin 15 prosentin suuruusluokkaan, ja tälle tasolle nousee vähitellen, ehkä 1—1,5 miljardin markan vuosivauhtia.

Osakkeisiin liittyy riskittämiin sijoituksiin verrattuna korkeammat tuotto-odotukset. Toiteutuessaan nämä korkeammat tuotot helpottavat pitkällä aikavälillä maksunkorotuspainetta. Niiden toteutumista on kuitenkin mahdotonta tarkoin ennakoida. Riskipitoisimpiin sijoitusinstrumentteihin liittyvät riskit voivat myös realisoitua. Jos näin käy suuremmassa mittakaavassa, seurauksena on tuottotason jääminen odotettua matalammaksi, rahastointiasteen aleneminen nykyiseen verrattuna ja pitkällä aikavälillä korkeampi työeläkemaksun korotuspaine. Sijoitusten hajauttaminen vähentää osaltaan riskien realisoitumisen todennäköisyyttä, mutta koko kansantaloutta kohtaavissa vaikeissa ongelmissa, joissa kaikkien sijoituskohteiden arvot tai tuotot samanaikaisesti jäävät mataliksi, ei sijoitusten hajauttaminen ainakaan kotimaahan auta.

Esityksen vaikutukset työeläkemaksuun riippuvatkin keskeisesti korkotason ja eläkevakuutusyhtiöiden tuottotason tulevasta kehityksestä. Uudistuksen johdosta korkotason välitön vaikutus TEL-maksuun joka tapauksessa poistuu. Sen sijaan korkotason muutokset heijastuvat työeläkerahastojen tasoon. Ehdotetut vanhuuseläkerahastoinnin vähentämistä koskevat muutokset alentavat TEL-maksua lähivuosina, mutta korottavat maksua hieman vuoden 2015 jälkeen nykyiseen rahoitustekniikkaan verrattuna. Pitkällä aikavälillä tarkasteltuna sijoitusten tuottotason paraneminen vähentää työeläkemaksun korotustarvetta. Jos inflaatio säilyy matalana, uudistuksella ei ole olennaista vaikutusta työeläkemaksuun pitkällä aikavälillä. Jos laskuperustekorko seuraa joustavasti inflaation ja markkinakorkojen muutoksia, rahastojen reaaliarvo säilyy nykyjärjestelmää paremmin inflaation kiihtyessä ja toisaalta työeläkemaksun riippuvuus inflaatiosta vähenee. Vaikutukset ovat kuitenkin vaikeasti ennakoitavissa ja riippuvat keskeisesti kansantalouden kehityksestä.

Toimintapääomien kasvattamisesta seuraa edellä todetun mukaisesti mahdollisuuksia työeläkeyhtiöiden sijoitustoiminnan suuntaamiselle vähitellen markkinaehtoisempaan suuntaan. Osakesijoitusten lisäksi tämä helpottaa sijoitusten hajauttamista ulkomaille Suomeen liittyvän maariskin välttämiseksi. Tämän esityksen toteuttamisen yhteydessä on myös takaisinlainausjärjestelmää tarkoitus uudistaa siten, että takaisinlainaus on markkinaehtoisempaa ja monimuotoisempaa kuin nykyisin ja että sen korko joustaa nykyistä paremmin yleisen korkotason muutosten myötä.

YEL:n ja maatalousyrittäjien eläkelain (467/1969) mukainen vakuutusmaksu määräytyy keskimääräisen TEL-maksun mukaan. Uudistuksen johdosta TEL-maksu jää korkotason alentuessa alkuvaiheessa jonkin verran pienemmäksi kuin nykyisessä järjestelmässä. Tämän johdosta valtion osuus näiden eläkejärjestelmien mukaisesta eläkemenosta voi ensimmäisinä vuosina hieman kasvaa nykyisestä. Pitkällä aikavälillä TEL-maksuun vaikuttaa korottavasti rahastoinnin alentuminen, mutta alentavasti sijoitusten mahdollinen parempi tuottotaso. Tämä vaikuttaa päinvastaisesti valtion osuuteen. Kaiken kaikkiaan voidaan suorat vaikutukset valtion talouteen arvioida vähäisiksi.

3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Esitys asettaa eläkevakuutusyhtiöiden valvonnalle sekä sijoitustoiminnan että vakavaraisuuden osalta uusia vaatimuksia. Ehdotusten toteuttaminen edellyttää siten sekä eläkevakuutusyhtiöissä, tilintarkastuksessa että sosiaali- ja terveysministeriössä valvovana viranomaisena, valvonnan järjestämistä riittävän tehokkaasti, tarvittavalla laajuudella ja luotettavasti. Ministeriön valvonnan tehostamisella ei kuitenkaan ole valtiontaloudellisia vaikutuksia, koska vakuutusvalvonnan kustannukset rahoitetaan vakuutustarkastuksen kustannuksista annetun lain (479/1944) nojalla vakuutustarkastusmaksulla.

4. Asian valmistelu

4.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä virkatyönä. Esitys perustuu työeläkejärjestelmän sijoitustoimintaa koskevaan selvitykseen. Sosiaali- ja terveysministeri Sinikka Mönkäre pyysi 8 päivänä syyskuuta 1995 toimitusjohtaja Kari Puron johdolla toimivaa työmarkkinoiden keskusjärjestöjen ja työeläkelaitosten edustajien yhteistä neuvotteluryhmää kartoittamaan työeläkevakuutusyhtiöiden sijoitustoiminnan muutostarpeita. Neuvotteluryhmä jätti 6 päivänä marraskuuta 1996 mietintönsä, jonka ehdotusosa sisältää ne uudistushankkeet, joita tämä esitys koskee. Eläkevakuutusyhtiön varojen omistusta ja hallintoa koskevilta osin esitys perustuu selvitysmies Matti Louekosken muistioon työeläkeyhtiöistä (1996:15).

4.2. Lausunnot

Keskeiset työmarkkinajärjestöt ovat olleet mukana edellä mainitun neuvotteluryhmän työssä, minkä lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö on kuullut edellä mainittuja järjestöjä, eläkevakuutusyhtiöitä, Vakuutuskassojen yhdistystä, Eläkesäätiöyhdistystä sekä eläketurvakeskusta.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

5.1. Voimaantulo

Rahastokorkoa ja toimintapääomasäännöksiä koskeva uudistushanke muodostavat yhden kokonaisuuden. Rahastokorkoon liittyvät muutokset voivat tulla voimaan kuitenkin vain kalenterivuoden alusta. Koska ehdotuksen tarkoituksena on käyttää osa sijoitusten tuotosta ensimmäisinä vuosina toimintapääomien kasvattamiseen, on välttämätöntä, että toimintapääomasäännösten osalta voimaantuloajankohta on sama.

Uudistuksen toteuttamista mahdollisimman nopealla aikataululla perustelevat ennen muuta työeläkelaitosten sijoitustoiminnan ongelmat. Ilman nyt suunniteltuja uudistuksia nykyinen tilanne epäkohtineen jatkuu ennallaan. Sijoituskannan yksipuolistuminen jatkuu, kun sekä uusista vakuutusmaksuista kertyvät varat että vanhoista sijoituksista purkautuvat varat voidaan sijoittaa miltei pelkästään valtion joukkovelkakirjalainoihin. Tilannetta vaikeuttaa lisäksi se, että vakuutusmaksulainoja ja sijoituslainoja maksetaan takaisin suunniteltua aikataulua paljon nopeammin, koska nykyisellä korkorakenteella työeläkeyhtiöiden lainaus yrityksille ei ole kilpailukykyistä. Osakesijoitusten lisäämiseen ei ole mahdollisuuksia, koska yhtiöiden vakavaraisuustilanne ei kestä nykyistä suurempaa sijoitusten arvojen ja tuottojen heilahtelua. Tämä edellyttää sekä toimintapääomavaatimusten kiristämistä että keinoja saada uutta toimintapääomaa. Toimintapääomavaatimuksia puolestaan ei voida toteuttaa ilman esityksen sisältämää rahastokorkouudistusta.

Edellä esitetyistä syistä ehdotetaan, että osittamatonta lisävakuutusvastuuta koskeva muutos tulisi voimaan 31 päivänä joulukuuta 1996 ja muut muutokset 1 päivänä tammikuuta 1997.

5.2. Yhteys muihin säädöshankkeisiin

Yhteys selvitysmies Matti Louekosken ehdotuksiin

Hallituksella on tarkoitus antaa vuoden 1996 aikana eduskunnalle selvitysmies Matti

Louekosken ehdotusten pohjalta laadittava hallituksen esitys erilliseksi työeläkevakuutusyhtiötä koskevaksi laiksi. Varojen omistusta ja hallintoelinten kokoonpanoa järjestämistä koskevat Louekosken ehdotukset muodostavat kuitenkin tämän esityksen vakavaraisuutta ja rahoitusta koskevien ehdotusten kanssa sellaisen kokonaisuuden, että ne on välttämätöntä saattaa voimaan samanaikaisesti.

Yhteys verolakeihin

Elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) 8 §:n 1 momentin 10 kohdan mukaan kotimaisten vakuutusyhtiöiden ja vakuutuslaitosten siirrot korvaus- ja vakuutusmaksuvastuuseen ovat verotuksessa vähennyskelpoisia menoja. Koska lisävakuumaksuvastuu on osa vastuuvelkaa, siirrot lisävakuumaksuvastuuseen ovat vähennyskelpoisia. Ehdotuksen mukaan lisävakuumaksuvastuu jaettaisiin ositettuun ja osittamattomaan osaan. Ehdotusten voimaantulo edellyttää, että siirto lisävakuumaksuvastuuseen voitaisiin katsoa verotuksessa vähennyskelpoiseksi myös siltä osin kuin siirto tapahtuu osittamattomaan lisävakuumaksuvastuuseen. Vastaavasti vakuutusmaksuvastuun luovutus tulisi tapahtua ilman veroseuraamuksia.

Elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 8 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan vähennyskelpoisia menoja ovat maksut työnantajan perustamalle itsenäiselle eläkelaitokselle tai eläkesäätiölle siihen määrään asti, joka vakuutusmaksuvastuun perusteiden mukaan tarvitaan säätiön tai laitoksen eläke- tai muista

sellaisista sitoumuksista johtuvan vastuun peittämiseen. Saman pykälän 10 kohdan mukaan vähennyskelpoisia menoja ovat muun muassa vakuutusmaksuvastuun lakisääteiset siirrot korvaus- ja vakuutusmaksurahastoihin sekä eläkesäätiöiden ja niihin rinnastettavien eläkelaitosten eläke- ja muista sellaisista sitoumuksista johtuvan vastuun peittämiseen tarvittavat vakuutusmaksuvastuun perusteiden mukaan lasketut määrät.

Eläkesäätiölakia koskevassa muutosehdotuksessa TEL:n mukaista toimintaa harjoittavien eläkesäätiöiden eläkevastuuseen sisällytettäisiin TEL:n 12 ja 12 a §:ssä tarkemmin määritelty korkoero ja vastaava korkoero ehdotetaan sisällytettäväksi myös TEL:n mukaista toimintaa harjoittavien eläkekassojen vakuutusmaksuvastuuseen.

Koska edellä mainittu siirto eläkevastuuseen ja vakuutusmaksuvastuuseen ei ei välttämättä ole elinkeinotulon verottamisesta annetussa laissa tarkoitettua menoa, tulisi elinkeinotulon verottamisesta annettua lakia muuttaa siten, että siirto säädettäisiin vähennyskelpoiseksi. Tämä voisi tapahtua siten, että lain 8 §:n 1 momentin 4 kohdassa todettaisiin vähennyskelpoiseksi maksut, jotka tarvitaan eläkesäätiön tai eläkekassan vastuun peittämiseen, sekä 10 kohdassa vähennyskelpoiseksi vastuun peittämiseen tarvittavat määrät.

Tämän lain voimaantulo edellyttää, että hallitus antaa esityksen elinkeinoverolain muuttamisesta ja että muutos tulee voimaan samanaikaisesti.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Vakuutusyhtiölaki

1 luku. Yleisiä säännöksiä

3 a §. Voimassa olevan lain 3 a §:n 2 momentin sisältämiä viittauksia on tarkistettu ehdotettujen muutosten johdosta.

7 luku. Yhtiön johto

8 §. Lain 7 lukuun ehdotetaan lisättäväksi uusi 8 §, jossa säädettäisiin lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön hallituksen ja hallintoneuvoston kokoonpanosta.

Pykälän 1 momentin mukaan kaikilla lakisääteistä eläkevakuutusliikettä harjoittavilla

vakuutusyhtiöillä olisi oltava hallintoneuvosto. Eläkevakuutusliikettä harjoittavien yhtiöiden osalta poikettaisiin siten lain 7 luvun 7 §:n 1 momentin yleissäännöksestä, jonka mukaan asiasta voidaan määrätä yhtiöjärjestyksessä. Hallintoneuvoston valitsisi yhtiökokous ja hallituksen nimittäisi hallintoneuvosto.

Kun nykyään sekä vakuutuksenottajat että vakuutetut osallistuvat lakisääteisen eläkejärjestelmän kustannuksiin, pyritään säännöksellä hallintoneuvostosta osaltaan parantamaan lakisääteisen työeläkevakuutuksen erityisluonteen edellyttämää valvontaa. Tarkoituksena on, että hallintoneuvosto toimisi yhtiön johtoa valvovana elimenä, joka valitessaan yhtiön hallitusta pyrkisi siihen, että hallituksen jäsenillä olisi eläkevakuutusyhtiön hoidon kannalta riittävä asiantuntemus.

Pykälän 2 momentin mukaan hallintoneuvostossa ja hallituksessa olisi oltava vakuutuksenottajien ja vakuutettujen edustajia. Ehdotuksen mukaan vakuutuksenottajien ja vakuutettujen edustajat olisi valittava keskeisten työnantajien ja palkansaajien edustavien keskusjärjestöjen ehdottamista henkilöistä.

Ehdotuksen mukaan vakuutuksenottajien ja vakuutettujen edustajia tulisi olla yhtä monta ja heidän yhteismääränsä tulisi olla vähintään puolet sekä hallintoneuvoston että hallituksen koko jäsenmäärästä. Ehdotuksen tarkoituksena on korostaa hallinnon uudelleenjärjestelyllä ja nostamalla työmarkkinajärjestöjen edustajien jäsenmäärä vähintään puoleen kummankin hallintoelimen koko jäsenmäärästä näiden työeläkejärjestelmän toiminnalle keskeisten tahojen vastuuta työeläkeyhtiöiden toiminnasta. On tärkeää, että työeläkeyhtiöiden toimintaympäristön ja toimintatapojen muutoksessa vastuuta uusien toimintalinjojen valinnasta siirretään hallintoedustuksen kautta niille tahoille, vakuutuksenottajille ja vakuutetuille, jotka keskeisesti myös kantavat vastuun uusien toimintamuotojen tuloksesta. Ehdotuksella pyritään myös turvaamaan lakisääteistä eläkevakuutusliikettä harjoittavan yhtiön omaehtoinen, vieraista intresseistä mahdollisimman riippumaton päätöksenteko.

Pykälän 2 momentin mukaan hallintoneuvoston ja hallituksen kokoonpanosta ja valinnasta määrättäisiin tarkemmin eläkevakuutusyhtiön yhtiöjärjestyksessä.

10 luku. Tilinpäätös ja konsernitilinpäätös

2 §. Pykälän 2 momentissa määritellään - vastuuvélka. Säännöksen mukaisesti vakuutusmaksuvastuuseen sisältyvät muun muassa vastuu 13 luvun 3 §:n tai TEL:n 12 a §:n 2 momentin mukaisista lisäeduista. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön osalta muutettavaksi siten, että TEL:n 12 a §:n 2 momentin mukaisista lisäeduista aiheutunut vastuu jakautuisi kahteen osaan, ositettuun lisävakuutusvastuuseen ja osittamattomaan lisävakuutusvastuuseen.

Ositettu lisävakuutusvastuu vastaa voimassa olevan lain mukaista lisäetuja varten olevaa vastuuta. Vastuu vastaa vakuutuksenottajille luvattuja lisäetuja eikä sitä saa käyttää muuhun kuin vakuutuksenottajille myönnettäviin hyvityksiin. Voimassa olevasta laista poiketen sitä ei enää saisi käyttää laskuperusteiden muutoksista aiheutuvien tappioiden peittämiseen.

Edellisestä poiketen uutta osittamatonta lisävakuutusvastuuta, joka myös on vakuutuksenottajille kuuluvaa vastuuta sellaisista lisäeduista, joihin yhtiö ei vakuutussopimuksissa ole sitoutunut, olisi mahdollista käyttää sekä laskuperusteiden muuttamisesta johtuvien tappioiden peittämiseen että muiden tappioiden peittämiseen sosiaali- ja terveystieteiden määräämällä tavalla. TEL:n mukaisessa vakuutuksessa laskuperusteiden muuttamisesta johtuvat rahastotäydennykset kustannetaan eläkelaitosten kesken yhteisesti. Näin menetellään myös jatkossa. Käytännössä voi kuitenkin syntyä tilanne, jolloin yksittäisen eläkeyhtiön taseitusvastuu riskiliikkeen tappioiden vuoksi alenee siinä määrin, että laskuperusteiden muuttaminen ja vastuun täydentäminen on välttämätöntä. Muilla tappioilla tarkoitettaisiin lähinnä sellaisia sijoitustoiminnasta tai liikekulojen suuruudesta aiheutunutta tappiota, jonka johdosta yhtiön tulos muuten menisi tappiolle. Ehdotetut muutokset mahdollistavat sen, että kyseinen vastuu osa voitaisiin ottaa huomioon työeläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön toimintapääomassa. Tämä parantaisi työeläkeyhtiöiden mahdollisuuksia varautua sijoitustoiminnan riskeihin.

7 §. Voimassa olevan lain 7 §:n 1 momentin sisältämiä viittauksia on tarkistettu ehdotettujen muutosten johdosta.

Tätä pykälää sovellettaessa Ahvenanmaalla sijaitsevaan eläkevakuutusyhtiöön on lisäksi otettava huomioon Ahvenanmaan itsehallintolain määräykset.

11 luku. Toimintapääoma

1 §. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön toimintapääomaa laskettaessa yhtiön vastuuvälästä vähennettäisiin 10 luvun 2 pykälän 2 momentissa tarkoitettu osittamaton lisävakuumusvastuu. Ehdotettu muutos on tarpeen, koska yhtiön vastuuvälään sisällytetty osittamaton lisävakuumusvastuu on tarkoitus luonteensa vuoksi lukea yhtiön toimintapääomaan.

4 §. Pykälän 4 momentti ehdotetaan kumottavaksi, koska lakisääteistä työeläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön toimintapääoma määriteltäisiin uudessa 6 a §:ssä.

6 a §. Uuteen 6 a §:ään ehdotetaan otettavaksi säännös lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön vakavaraisuusvaatimuksista.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi yleissäännös eläkevakuutusyhtiöiden toimintapääomavaatimusten lähtökohtana olevan vakavaraisuusrajan laskemisesta. Vakavaraisuusraja laskettaisiin riskiteoreettisesti ottaen huomioon sijoitusten jakautuminen eri omaisuuslajeihin. Vakavaraisuusraja vastaisi sitä toimintapääoman määrää, jonka voidaan arvioida suurella todennäköisyydellä riittävän vähintään yhden vuoden ajan epäedullisissa oloissa. Vakavaraisuusrajan määrittelyssä on välttämätöntä ottaa huomioon sen riippuvuus eri omaisuuslajeista, koska sijoituksiin kohdistuvat riskit vaihtelevat omaisuuslajeittain. Toimintapääoman vähimmäismäärä olisi kaksi kolmasosaa vakavaraisuusrajasta. Koska täysin riskitöntä sijoitusta ei ole olemassa, toimintapääoman vähimmäismäärä olisi kuitenkin sijoitusten jakautumasta riippumatta vähintään 2 prosenttia yhtiön TEL:n mukaisen vakuutuksen vastuuvälästä.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisäksi säännöstä, jonka mukaan vakavaraisuusrajan laskemisesta säädettäisiin tarkemmin asetuksella. Tarkoituksena on, että asetuksessa varat jaettaisiin niiden riskipitoisuuden perusteella eri ryhmiin ja määriteltäisiin, miten toimintapääoman vähimmäismäärä suhteessa yhtiön vastuuvälään riippuisi yhtiön varojen jakautumisesta näihin ryhmiin. Tällöin

vastuuvälästä voitaisiin kuitenkin vähentää lakisääteisen eläkevakuutuksen erityisluonteesta johtuvat erät siten kuin tarkemmin määrätään.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön takuumäärä olisi puolet 1 momentin mukaisesta toimintapääoman vähimmäismäärästä. Samalla takuumäärälle voimassa olevassa laissa asetettu vähimmäismäärä 4 800 000 markkaa poistetaan tarpeettomana. Lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön toimintapääomasta takuumäärää vastaavan osuuden olisi muodostuttava asetuksella tarkemmin määrittävistä eristä. Ehdotettu säännös nostaisi vaatimuksia voimassa olevaan lakiin nähden. Ehdotetulla säännöksellä pyritään siihen, etteivät yksinomaan omaisuuden arvostuserot muodostaisi liian suurta osuutta yhtiön toimintapääomasta.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan säännöstä lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön oman pääoman vähimmäismäärästä. Sen taso mitoitettaisiin vastaamaan voimassa olevaa lakia. Näin ollen oman pääoman vähimmäismääräksi muodostuisi 2 prosenttia 2 momentin mukaisesta takuumäärästä.

6 b §. Uuteen 6 b §:n 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön toimintapääoman yläraja. Yläraja olisi nelinkertainen yhtiön vakavaraisuusrajaan verrattuna. Yläraja olisi mitoitettu siten, että sijoitusten arvojen ja tuottojen vaihtelusta johtuva, odotettavissa oleva toimintapääoman heilahtelu mahtuisi tapahtumaan ylärajan ja toimintapääoman tavoitevyöhykkeen alarajan välissä. Jos yhtiön toimintapääoma ylittäisi ylärajan, voitaisiin katsoa, että toimintapääoma olisi kasvanut korkeammaksi kuin sijoitusriskien hallinta välttämättä edellyttää, ja kohtuuspäätteen siten edellyttävän, että ylijäämä palautettaisiin vakuutuksenottajille. Tätä voidaan pitää perusteltuna, koska toimintapääomaa on kartutettu pakollisilla työeläkemaksuilla ja niiden sijoitustuotoilla eikä vakuutusmaksujen tasoa ole tarkoituksenmukaista pitää tarpeettoman korkealla.

Toimintapääoman ylitettyä ylärajansa eläkeyhtiön olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin, jotta toimintapääoma palautuisi vähitellen takaisin ylärajan puitteisiin. Ylärajan ylitys voi kuitenkin johtua myös tilapäisistä sijoitusmarkkinoilla tapahtuvista heilahteluista,

kuten osakkeiden arvon muutoksista. Tällöin ei olisi vakavaraisuuden kannalta tarkoitukseenmukaista velvoittaa eläkevakuutusyhtiötä heti purkamaan toimintapääomaansa. Siksi ehdotetaan, että tällöin osittamattoman lisäakuutusvastuun kartuttaminen olisi kielletty. Ylijäämä olisi siten siirrettävä ositettuun lisäakuutusvastuuseen vakuutuksenottajille palautettavaksi. Jos toimintapääoman ylityksen arvioidaan kuitenkin muodostuvan pysyväksi, olisi yhtiön järjestettävä toimintansa siten, että ylite kohtuullisessa ajassa poistuu, ja haettava tarvittaessa ministeriöltä vahvistus uusille laskuperusteille.

Pykälän 2 momentin mukaan eläkevakuutusyhtiön olisi kartutettava toimintapääomaansa, jos sen toimintapääoma olisi pienempi kuin vakavaraisuusrajan kaksinkertainen määrä. Tätä rajaa voidaan kutsua toimintapääoman tavoitevyöhykkeen alarajaksi. Toimintapääoman kartuttaminen tapahtuisi toisaalta rajoittamalla siirtoa osittamattomasta lisäakuutusvastuusta ositettuun lisäakuutusvastuuseen ja toisaalta siirtämällä osa vuotuisesta ylijäämästä osittamattomaan lisäakuutusvastuuseen. Velvoite kartuttaa toimintapääomaa olisi sitä suurempi, mitä kauempana tavoitevyöhykkeen alarajasta ollaan. Vastaavasti rajoitettaisiin myös voitonjakoa omistajille siten kuin 12 luvun 2 §:ssä säädetään.

Pykälän 3 momentin mukaan siirto ositettuun lisäakuutusvastuuseen olisi kokonaan kielletty, jos toimintapääoma olisi pienempi kuin vakavaraisuusraja. Tällöin yhtiön olisi käytettävä koko vuotuinen ylijäämänsä toimintapääoman kartuttamiseen eikä myöskään osittamattomasta lisäakuutusvastuusta saisi tehdä siirtoa ositettuun lisäakuutusvastuuseen.

Pykälän 4 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriö antaisi tarkemmat määräykset tämän pykälän soveltamisesta.

12 luku. Voitonjako ja yhtiön varojen muu käyttö

1 a §. Uuteen 1 a §:ään ehdotetaan otettavaksi säännös työeläkeyhtiöiden varojen jakautumisesta omistajien ja vakuutuksenottajien kesken. Varojen jakautumista koskevalla säännöksellä on merkitystä vakuutuskannan luovuttamisen, yhtiön selvitystilan tai purkamisen taikka muun varojen jakamisen yhteydessä. Ehdotuksen mukaan työeläkeyhtiön velat ylittävistä varoista kuuluu yhtiön osak-

keen tai takuuosuuden omistajalle osakkeita tai takuuosuuksia vastaava osuus yhtiön omaan pääomaan tehdystä sijoituksesta sekä sijoituksille laskettu kohtuullinen tuotto. Muu osa varoista kuuluu vakuutuksenottajille osana vakuutuskantaa.

Ehdotetun säännöksen mukaan näiden varojen jakautuminen toisaalta vakuutuksenottajien ja toisaalta osakkeiden tai takuuosuuksien omistajien kesken määräytyisi sen mukaan, missä määrin yhtiön kokonaisvarallisuus olisi kertynyt näiltä tahoilta. Osakkeiden tai takuuosuuksien omistajille kuuluva osuus yhtiön varoista määriteltäisiin sillä perustella, millaisen sijoituksen omistajat ovat tehneet yhtiön omaan pääomaan yhtiötä perustettaessa tai myöhemmin osakepääomaa tai takuupääomaa korotettaessa. Mahdollisia pääomalainoja tai muita vastaavia sijoituksia ei tällöin kuitenkaan otettaisi huomioon.

Osakepääomalle laskettavasta tuotosta ja maksettavasta osingosta tai takuupääomalle maksettavasta korosta olisi määrättävä yhtiöjärjestyksessä. Kohtuullisen tuoton voitaisiin sisällyttää omistukseen liittyvää riskiä vastaava marginaali. Eläkevakuutusyhtiössä osake- tai takuupääoman menettämiseen liittyvä riski on erittäin pieni erityisesti sen jälkeen, kun yhtiöiden vakavaraisuussäännöksiä ja valvontaa muutetaan tässä esityksessä ehdotetulla tavalla. Tarkoitus on, että tuotto osakkaille osoitettaisiin tilinpäätöksessä ylijäämän kautta omaan pääomaan, josta osinko tai korko voitaisiin maksaa ja jolloin osakkaiden osuus yhtiön koko varallisuudesta näkyisi taseessa omana pääomana. Arvonkorotusrahastoa ei kuitenkaan luettaisi osakkeille kuuluvaan osuuteen. Jos yhtiön osakepääomaa jouduttaisiin alentamaan, alennus pienentäisi vastaavasti osakkaiden osuutta yhtiön varoista.

Muu osa yhtiön velat ylittävistä varoista ehdotetaan kuuluvaksi aina vakuutuksenottajille. Siten ehdotuksen mukaan luovutettaessa eläkevakuutusyhtiön vakuutuskanta tai sen osa toiselle vakuutusyhtiölle, luovutettavan vakuutuskannan osuus sanotuista varoista siirrettäisiin vakuutuskannan mukana vastaanottavaan yhtiöön. Kannansiirto on tehtävä siten, että TEL:n 12 a §:n kohtuusperiaate toteutuu luovutettavan vakuutuskannan osalta.

Osakeyhtiölain 12 luvun 1 §:n mukaan sellaisen osakeyhtiön, jonka toiminnalla on kokonaan tai osaksi muu tarkoitus kuin voiton tuottaminen osakkeenomistajille, on otettava

yhtiöjärjestykseensä määräykset voiton käytöstä sekä netto-omaisuuden käytöstä selvitysmenettelyssä. Koska eläkeyhtiön varat jakautuisivat ehdotuksen mukaan muutoinkin osakeyhtiölaista poikkeavalla tavalla, ehdotetaan selvytyden vuoksi yhtiöjärjestykseen otettavaksi määräykset, miten omistajien osuus varoista ja varoille laskettava kohtuullinen tuotto määräytyvät.

Pykälän 2 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriö antaisi tarvittaessa tarkemmat määräykset tämän pykälän soveltamisesta.

2 §. Voimassa olevan lain 2 §:n 1 momentin mukaan osakeyhtiölain 12 luvun 2 §:n 1 momentissa ja 4 §:n 2 momentissa tarkoitettu voitonjako on kielletty, jos vakuutusyhtiön oma pääoma alittaa vähimmäismääränsä. Koska lakisääteistä työeläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön oman pääoman vähimmäismäärästä ehdotetaan säädettäväksi 6 a §:n 3 momentissa, pykälän 1 momenttia on tarkennettu tältä osin.

Pykälään ehdotetaan otettavaksi uusi 2 momentti, jonka mukaan lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön voitonjako yhtiön osakkaille olisi kielletty myös, jos yhtiön toimintapääoma olisi pienempi kuin 11 luvun 6 a §:n 1 momentin mukainen vakavaraisuusraja. Jos toimintapääoma olisi suurempi kuin edellä tarkoitettu vakavaraisuusraja mutta pienempi kuin sen kaksinkertainen määrä, voitonjakoa olisi rajoitettava siten, kuin sosiaali- ja terveysministeriö tarkemmin määrää. Rajoitukset täsmennettäisiin sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamissa perusteissa. Tarkoituksena on, että rajoitukset olisivat sitä ankarampia, mitä pienempi toimintapääoma on verrattuna vakavaraisuusrajaan.

Pykälään lisätyn uuden 2 momentin johdosta nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi.

4 §. Voimassa olevan lain 4 §:n 2 momentin sisältämiä viittauksia on tarkistettu ehdotettujen muutosten johdosta.

14 luku. Vakuutusyhtiöiden valvonta

5 a §. Voimassa olevan lain 5 a §:n 1 momentin 5 kohdassa olevaa viittaussäännöstä ehdotetaan tarkennettavaksi ehdotettujen muutosten johdosta.

5 c §. Uuteen 5 c §:ään ehdotetaan otettavaksi säännökset siitä, mitä seuraa, jos työeläkeyhtiö ei täytä vakavaraisuusvaatimuksia.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön, jonka toimintapääoma olisi pienempi kuin 11 luvun 6 a §:n 1 momentin mukainen toimintapääoman vähimmäismäärä, olisi viipymättä toimitettava sosiaali- ja terveysministeriön hyväksyttäväksi yhtiön taloudellisen aseman tervehdyttämissuunnitelma. Ehdotettu säännös vastaa voimassa olevan lain mukaista seuraamusta toimintapääoman vähimmäismäärän alittamisesta. Samoin olisi ehdotuksen mukaan meneteltävä, jos toimintapääoma lisättynä sillä määrällä, jolla 10 luvun 2 §:n 3 momentissa tarkoitettu tasoitusmäärä ylittää laskuperusteiden mukaisen vähimmäismäärän, olisi pienempi kuin 11 luvun 6 a §:n 1 momentissa tarkoitettu vakavaraisuusraja.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön, jonka toimintapääoma olisi pienempi kuin 11 luvun 6 a §:n 2 momentin mukainen takuumäärä tai joka ei täyttäisi 11 luvun 6 a §:n 5 momentissa asetettua oman pääoman vähimmäisvaatimusta, olisi viipymättä toimitettava sosiaali- ja terveysministeriön hyväksyttäväksi lyhyen aikavälin rahoitus-suunnitelma. Ehdotettu säännös vastaa voimassa olevan lain seurauksia takuumäärän tai oman pääoman vähimmäismäärän alittamisesta.

6 §. Voimassa olevan lain 6 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdan sisältämiä viittauksia on tarkistettu ehdotettujen muutosten johdosta.

15 luku. Selvitystila ja purkaminen

1 §. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön, jonka toimintapääoma olisi pienempi kuin 11 luvun 6 a §:n 2 momentin mukainen takuumäärä tai jonka oma pääoma ei täyttäisi 11 luvun 6 a §:n 3 momentin vähimmäisvaatimuksia, olisi asetettava selvitystilaan ja purettava, jollei mainittuja vaatimuksia olisi täytetty kolmen kuukauden kuluessa siitä,

kun asia ilmoitettiin yhtiökokoukselle. Samalla lainkohtaan sisältyviä viittauksia on muutettu ehdotettujen muutosten johdosta.

2 §. Voimassa olevan 2 §:n 1 momentin sisältämiä viittauksia on tarkistettu ehdotettujen muutosten johdosta.

20 §. Pykälän 2 momenttiin sisältyviä viittauksia on muutettu ehdotettujen muutosten johdosta.

Voimaantulosäännös. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997. Lain 10 luvun 2 §:n 2 momentti ja 11 luvun 1 §:n 1 momentti tulisivat kuitenkin voimaan 31 päivänä joulukuuta 1996.

Voimaantulosäännöksen 2 ja 3 momentissa ehdotetaan siirtymäsäännöksiä, joiden mukaan toiminnassa olevan, lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön tulisi kuuden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta muuttaa yhtiöjärjestyksensä vastaamaan ehdotettuja muutoksia. Saman siirtymäajan kuluessa yhtiön tulisi hakea sosiaali- ja terveysministeriön vahvistus asianomaisille muutoksille. Edelleen ilmoitukset yhtiöjärjestyksen muutoksista tulisi tehdä rekisteröintiä varten kahden kuukauden kuluessa ministeriön hyväksymispäätöksestä. Lisäksi ehdotetaan, että eläkevakuutusyhtiöt saattaisivat hallintoneuvostonsa ja hallitustensa kokoonpanot vastaamaan muutettujen yhtiöjärjestyksensä määräyksiä vuoden kuluessa siitä, kun yhtiöjärjestyksen muutos on merkitty kaupparekisteriin. Yhtiöjärjestyksen muuttaminen vaatii jonkin verran aikaa yhtiöiden sisäisten päätöksentekojärjestelmien takia. Yhtiöjärjestykset muutetaan yhtiökokouksissa, joilla on omat kokoontumisaikataulusensa. Kuuden kuukauden määräaika on katsottu tässä tapauksessa riittäväksi.

Sen estämättä, mitä 11 luvun 6 a §:n 1 ja 2 momentissa säädettäisiin, lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön toimintapääoman vähimmäismäärä olisi vuonna 1997 yksi kolmasosa ja vuonna 1998 kaksi kolmasosaa mainitun pykälän 1 momentin mukaisesta toimintapääoman vähimmäismäärästä. Vastaavasti mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitettu takuumäärä olisi vuosina 1997 ja 1998 puolet edellä tarkoitettua toimintapääoman vähimmäismäärästä.

Lain voimaantulosäännöksen 5 momentin mukaan lain voimaan tullessa katsottaisiin lain 12 luvun 1 a §:ää sovellettaessa lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön osakkaille kuuluvan yhtiön viimei-

sen tilinpäätöksen mukainen sidottu ja vapaa oma pääoma. Keskinäisessä vakuutusyhtiössä takuupääoma kuuluu takuusuuksien omistajille ja muilta osin oma pääoma kuuluu osakkaana oleville vakuutuksenottajille. Nykyisin toiminnassa olevat eläkevakuutusyhtiöt ovat voineet ennen TEL:n voimaantuloa ja sen jälkeenkin aina vuoteen 1995 asti harjoittaa myös henkivakuutustoimintaa. Kohtuusperiaatteen tulkinta henkivakuutuksessa on ollut väljempää ja vähemmän säänneltyä kuin lakisääteisessä eläkevakuutuksessa. Siksi, jos yhtiö on merkittävässä määrin harjoittanut henkivakuutustoimintaa, olisi se voitava ottaa huomioon omistajien osuutta yhtiön varoista määrättäessä. Tämä olisi mahdollista ministeriön luvalla. Tätä koskeva hakemus olisi tehtävä ministeriölle vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

1.2. Työntekijäin eläkelaki

12 §. Pykälässä säädetään eläkkeistä aiheutuvan vastuun jakautumisesta eläkelaitosten kesken. Nykyisin eläkelaitos on vastuussa vakuuttamastaan vanhuuseläkkeestä siltä osin kuin sitä on ansaittu 23 vuoden iän täyttämisen jälkeen ennen sitä kalenterivuotta, jona työntekijä täyttää 55 vuotta. Vastuu on vastannut 1,5 prosentin karttumaa asianomaisen vuoden ansioista. Pykälän 1 momentin 1 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että eläkelaitoksen vastuu rajattaisiin kolmasosaan edellä mainitusta määrästä. - Työeläkkeiden rahoitustekniikkaan ehdotettujen muutosten takia ehdotetaan pykälän 1 momenttiin lisättäväksi mahdollisuus täydentää eläkelaitosten vastuulla olevia vanhuuseläkkeiden osia laskuperustekorona ja vastuuvelan laskennassa käytettävän rahastokoron erotusta vastaavalla määrällä. Tämä toteutettaisiin korottamalla laitosten vastuulla olevia eläkkeiden osia sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamisessa perusteissa määritellyllä tavalla.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa määritellään eläkelaitoksen vastuu työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeistä ja kuntoutusrahoista. Pykälää ehdotetaan tältä osin muutettavaksi siten, että myös näiden eläkelajien osalta olisi mahdollista käyttää laskuperustekorona ja vastuuvelan laskennassa käytettävän koron erotusta vastaavia tuottoja laitosten vastuulla olevien eläkkeiden osien korottamiseen. Tämä toteutettaisiin korottamalla laitosten vastuulla olevia eläkkeiden osia sosiaali- ja ter-

veysministeriön vahvistamisessa perusteissa määritellyllä tavalla. Menettely vastaa voimassa olevan lain mukaista vanhuuseläkkeiden osalta olemassa olevaa mahdollisuutta.

Pykälän 1 momentin 3 kohdassa oleva viittaus sosiaaliministeriöön on tarkistettu.

Pykälän 1 momentin 4 kohtaan sisältyvä viittaus on muutettu ehdotettujen muutosten johdosta.

12 a §. Pykälän 4 momentin viittaus vakuutusyhtiölakiin muutetaan vakuutusyhtiölakiin ehdotettuja muutoksia vastaavaksi.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti, jossa säädettäisiin laskuperustekorosta. Lisäksi ehdotetaan, että laskuperustekorona ja vastuuvelan laskennassa käytettävän rahastokoron erotusta vastaava määrä käytettäisiin rahastojen vahvistamiseen korottamalla eläkelaitosten vastuulla olevia eläkkeiden osia 12 §:n 1 momentin mukaisesti.

Jotta uudistus ei johtaisi työeläkkeiden rahastointiasteen alenemiseen, on välttämätöntä pyrkiä asettamaan laskuperustekoroon niin korkealle kuin mahdollista. Tästä syystä ehdotetaan, että ensisijaisena kriteerinä laskuperustekorona tasoa määriteltäessä on pidettävä eläkkeiden turvaamista. Toisaalta on selvää, ettei laskuperustekorokorkeus voisi ylittää sitä tuottotasoa, joka eläkelaitosten on sijoituksilleen mahdollista saada. Tästä syystä ehdotetaan, että laskuperustekorona tasoa määriteltäessä otettaisiin lisäksi huomioon eläkelaitosten sijoituksille saatavissa oleva tuotto. Muutos merkitsisi samalla myös sitä, että korkotuottoa ei enää voisi käyttää yhteisellä vastuulla olevien rahastoimattomien eläkkeiden kustantamiseen.

Voimaantulosäännös. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Lain voimaantulosäännöksen 2 momentin mukaan vanhuuseläkkeiden rahastointia koskeva muutos koskisi lain voimaantulon jälkeiseen aikaan ajoittuvasta työskentelystä kertyvää eläketurvaa. Määrättäessä eläkelaitoksen vastuuta vanhuuseläkkeestä, joka perustuisi lain voimaantuloa edeltäneeseen palvelusaikaan, sovellettaisiin ennen lain voimaantuloa voimassa ollutta lakia ottaen kuitenkin huomioon, mitä voimaantulosäännöksen 3 momentissa säädetään. Muilta osin 12 §:ään ehdotettuja muutoksia sovellettaisiin niihin eläkkeisiin ja kuntoutusrahoihin, jotka on myönnetty lain voimaantulon jälkeen.

Lain voimaantulosäännöksen 3 momenttiin ehdotetaan säännöstä eläkelaitosten vastuusta

siltä osin kuin se koskee aikaa ennen lain voimaantuloa rahastoituja etuuksia. Jotta rahastokoron muutos ei johtaisi rahastotäydennystarpeeseen, ehdotetaan, että lain voimaan tullessa vastuuvelan tai eläkevastuun perusteiden muuttamisen johdosta pienennettäisiin eläkelaitoksen vastuulla olevia vähimmäisturvan mukaisia eläkkeen ja kuntoutusrahan osia siten, että niiden pääoma-arvo säilyisi. Koska koron muutos on laskuperusteasia, tämä toteutettaisiin siten, että vastuu olisi saman suuruinen sekä ennen lain voimaantuloa voimassa olleiden perusteiden mukaan että lain voimaantulon jälkeen voimassa olevien perusteiden mukaan. Tarkoituksena olisi lisäksi, että perustemuutosta toteutettaessa voitaisiin tarpeen mukaan ottaa huomioon myös kuolevuuden alenemisesta mahdollisesti aiheutuva kuolevuusperusteen muutostarve. TEL:n 11 §:n mukaisten lisätujen osalta laskuperusteiden muutos ja siten eläkelaitosten vastuulla olevien eläkkeiden muunto olisi tarkoitus tehdä 31 päivänä joulukuuta 1997.

Voimaantulosäännöksen 4 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan sen estämättä, mitä muualla laissa säädetään, laskuperustekorona ja vastuuvelan laskennassa käytettävän rahastokoron erotusta vastaavan tuotto tai sen osa voitaisiin käyttää vuosina 1997—1999 toimintapääoman vahvistamiseen. Siirtojen suuruus määriteltäisiin siten, että tämän ajan kuluttua eläkeyhtiöiden toimintapääomat kasvaisivat tavoitevyöhykkeelle. Siirroista määrättäisiin tarkemmin laskuperusteissa. Tänä aikana, jolloin toimintapääomia näin kartutettaisiin, ei sitä saisi toisaalta purkaa siirroilla asiakashyvityksiin. Myöskään eläkekassa tai eläkesäätiö ei saisi näin muodostettua vastuun osaa pienentää.

1.3. Lyhytaikaisissa työsuhteissa olevientyöntekijäin eläkelaki

9 §. Pykälään ehdotetaan vastaavia muutoksia kuin TEL:n 12 pykälään.

Voimaantulosäännös. Lakiin ehdotetaan vastaavia voimaantulosäännöksiä kuin TEL:n 12 §:ään.

1.4. Merimieseläkelaki

3 a §. Pykälään ehdotetaan vastaavia muutoksia kuin TEL:n 12 §:ään.

Voimaantulosäännös. Lakiin ehdotetaan vastaavia voimaantulosäännöksiä kuin työntekijäin eläkelain 12 pykälän.

1.5. Vakuutuskassalaki

79 §. Pykälän mukaan eläkekassan sääntöjen mukaisista sitoumuksista aiheutuva vastuu kirjataan vastuuvélaksi, jonka muodostavat vakuutusmaksuvastuu ja korvausvastuu. Vakuutusmaksuvastuu vastaa voimassa olevissa sitoumuksissa tarkoitetuista tulevista vakuutustapahtumista johtuvien suoritusten ja näistä sitoumuksista aiheutuvien muiden menojen pääoma-arvoa vähennettynä tulevien vakuutusmaksujen pääoma-arvolla. Korvausvastuu vastaa sattuneiden vakuutustapahtumien johdosta suoritettavia, maksamatta olevia korvaus- ja muita määriä sekä runsasvahinkoisten vuosien varalta vastuupillisesti laskettavaa tasoitusmäärää.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi TEL:n mukaista toimintaa harjoittavien eläkekassojen osalta lisäys, joka koskisi uutta vakuutusmaksuvastuun osaa, lisävakuvastuuta. Lisävakuvastuuseen siirrettäisiin TEL:n muutoksen voimaantulosäännöksen 4 momentin mukaisesti vuosina 1997—1999 laskuperustekorón ja vastuuvélán laskemisessa käytettävän korón (rahastokorón) erotusta vastaava tuotto siten kuin laskuperusteissa määrätään. TEL:n muutoksen voimaantulosäännöksen mukaan lisävakuvastuuta ei voisi pienentää.

TEL:n 12 ja 12 a §:n muuttamista koskevan ehdotuksen tarkoituksena on ohjata laskuperusteissa määriteltävä osa laskuperustekorón ja rahastokorón erotusta vastaavista sijoitusten tuotoista eläkevakuutusyhtiöiden toimintapääomien kasvattamiseen. Tämä tapahtuu siirtämällä sanottu määrä vakuutusyhtiölain 10 luvun 2 §:n mukaiseen osittamattomaan lisävakuvastuuseen.

TEL:n mukaista toimintaa harjoittaville eläkekassoille ei ole vakuutuskassalaissa säädetty vakuutusyhtiöiden toimintapääomia vastaavia vaatimuksia eikä vakuutuskassalakiin myöskään sisälly vakuutusyhtiölaissa olevaa lisävakuvastuuta koskevaa sääntelyä. Näin ollen edellä ehdotettua muutosta ei voida toteuttaa eläkekassoissa osana toimintapääomasääntelyä. Vakuutuskassalakia tulee tästä syystä muuttaa siten, että eläkekassan vastuuvélkaan sisällytetään erä, johon TEL:ssä säädetty korkoero voidaan siirtää vakuutusyhtiöitä vastaavalla tavalla.

Koska ehdotettu lisävakuvastuu on osa vastuuvélkaa, uusi sääntely ei muuttaisi esimerkiksi eläkekassojen fuusio- ja vastuunsiirtomenettelyä. Siirtyvää vakuutuskantaa vastaava osuus lisävakuvastuusta siirtyisi näissä tilanteissa osana vastuuvélkaa.

Voimaantulosäännös. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

1.6. Eläkesäätiölaki

43 §. Eläkesäätiölain 43 § sisältää säännökset eläkesäätiön eläkevastuun laskemisesta. Pykälän 1 momentin mukaan eläkesäätiön sääntöjen mukaisista sitoumuksista aiheutuva vastuu kirjataan eläkevastuuksi. Pykälän 2 momentin mukaan eläkevastuu laskeaan sosiaali- ja terveystministeriön määräysten mukaisesti ennen tilinpäätöshetkeä alkaneista eläkkeistä ja muista etuuksista 1 kohdan mukaisesti ja eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden vastaisista eläkkeistä ja muista etuuksista kohdan 2 mukaisesti.

Pykälän 2 momentin uudeksi kolmanneksi kohdaksi ehdotetaan tehtäväksi TEL:n mukaista toimintaa harjoittavien eläkesäätiöiden osalta lisäys, joka koskisi uutta eläkevastuun osaa. Eläkevastuu laskettaisiin sosiaali- ja terveystministeriön antamien määräysten mukaan siitä määrästä, joka siirretään eläkesäätiön vastuulle ehdotetun TEL:n muutoksen voimaantulosäännöksen 4 momentin mukaisesti vuosina 1997—1999 ja joka vastaa laskuperustekorón ja eläkevastuun laskemisessa käytettävän korón (rahastokorón) erotusta vastaavaa tuottoa. TEL:n muutoksen voimaantulosäännöksen mukaan tätä vastuun osaa ei voisi pienentää.

Ehdotettujen TEL:n 12 ja 12 a §:n muutosten tarkoituksena on ohjata laskuperusteissa määriteltävä osa laskuperustekorón ja rahastokorón erotusta vastaavista sijoitusten tuotoista eläkevakuutusyhtiöiden toimintapääomien kasvattamiseen. Tämä tapahtuisi siirtämällä sanottu määrä vakuutusyhtiölain 10 luvun 2 §:n mukaiseen osittamattomaan lisävakuvastuuseen.

TEL:n mukaista toimintaa harjoittaville eläkesäätiöille ei ole eläkesäätiölaissa säädetty vakuutusyhtiöiden toimintapääomia vastaavia vaatimuksia eikä eläkesäätiölakiin myöskään sisälly vakuutusyhtiölaissa olevaa lisävakuvastuuta koskevaa sääntelyä. Esitystä ei eläkesäätiöissä voitaisi näin ollen toteuttaa osana toimintapääomasääntelyä.

Edellä mainituista syistä eläkesäätiölakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että eläkesäätiön eläkevastuuseen sisällytettäisiin erä, johon TEL:ssä säädetty korkoero voitaisiin siirtää vakuutusyhtiöitä vastaavalla tavalla. Tämä siirto tulisi ehdotuksen mukaan olemaan, samalla tavoin kuin vakuutusyhtiöissä ja eläkekassoissa, osa eläkevastuuta.

Koska kyseessä on eläkevastuuseen sisältyvä erä, uusi sääntely ei muuttaisi esimerkiksi eläkesäätiöiden vakuutustoiminnan luovutusta tai fuusiota koskevaa menettelyä. Yhteiseläkesäätiössä eläkevastuu lasketaan aina työnantajakohtaisesti oli kyse sitten niin sanottua tasaavaa järjestelmää noudattavasta eläkesäätiöstä tai eläkesäätiöstä, joka noudattaa työnantajakohtaista järjestelmää. Jos työnantaja eroaa tai joutuu eroamaan yhteiseläkesäätiöstä, kyseisen työnantajan eläkevastuu ja sitä vastaavat varat siirtyvät toiseen eläkesäätiöön, eläkekassaan tai vakuutusyhtiöön eläkesäätiölain säännösten mukaisesti. Eläkevastuuseen sisältyvä uusi erä siirtyy vakuutustoiminnan luovutuksen yhteydessä vastaanottavan eläkelaitoksen vastaavaan vastuuvelan osaan.

Voimaantulosäännös. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ehdotetun vakuutusyhtiölain 11 luvun 6 a §:n mukaan lakisääteistä eläkevakuutusliikettä harjoittavan vakuutusyhtiön vakavaraisuusrajan laskemisesta säädettäisiin asetuksella. Sosiaali- ja terveysministeriö antaisi tarkemmat määräykset asetuksen soveltamisesta. Ehdotettujen vakuutusyhtiölain muutosten johdosta toimintapääomaan luettavista eristä annetun asetuksen (462/1995) tehdään tarvittavat muutokset.

3. Säättämisyjärjestys

Hallituksen esitykseen sisältyvässä lakiehdotuksessa vakuutusyhtiölain muuttamisesta on säännösehdotuksia, joiden säätämisyjärjestystä on tarkasteltava hallitusmuodon 12 §:ssä säädetyn omaisuuden suojan laajuutta koskevien vakiintuneiden tulkintojen perusteella.

Ehdotettu vakuutusyhtiölain 7 luvun uusi 8 § vaikuttaisi työeläkeyhtiön osakkaiden päätösvaltaan yhtiön hallinnossa tavalla, jota yleisen valtiosääntöoikeudellisen tarkastelun

perusteella voidaan eduskunnan perustuslakivaliokunnan aiemman tulkintakäytännön nojalla pitää kansalaisten yleisestä ja välittömästä omaisuuden suojusta tulkintakäytännössä johdetun, yksityisoikeudellisten yhteisöjen omistajien niin sanotun välillisen omaisuuden suojan rajoittamisena. Tämä tulkinta ei kuitenkaan ota huomioon työeläkejärjestelmän ja -yhtiöiden erityisluonnetta, joka poikkeaa keskeisesti muista yksityisoikeudellisista yhteisöistä, joiden osalta todettu tulkintakäytäntö on muodostunut.

Työeläkevakuutusyhtiöt hoitavat julkisoikeudellista, erityisesti julkisesti valvottua ja luvanvaraista tehtävää, harjoittavat lakisääteistä työeläkevakuutusliikettä, jonka rahoitus kustannetaan lakisääteisillä työeläkemaksuilla. Työeläkevakuutus on merkittävä osa suomalaista pakollista sosiaaliturvajärjestelmää. Tämän vuoksi työeläkevakuutusyhtiön osakkaiden oikeudet yhtiön toiminnassa ovat nykyiselläänkin rajoitetut ja osakkeenomistajilla ja takuupääoman omistajilla on yhtiön omistajina ensisijaisesti kansantaloudellisesti keskeisen eläketurvajärjestelmän hoitotehtävä.

Lisäksi - toisin kuin tavallisissa yksityisoikeudellisissa yhteisöissä - työeläkevakuutusyhtiön osakkeiden ja takuuosuuksien omistajien vastuu yhtiön talouden vakaudesta on toissijainen. Varsinainen vakavaraisuusvastuu, jota laajentaa lakisääteinen yhteisvastuu muidenkin työeläkevakuutusyhtiöiden taloudesta, kuluu lähinnä vakuutuksenottajille ja vakuutetuille. Tämän perusteella vakuutuksenottajilla ja vakuutetuilla on keskeinen, lähes omistajien oikeuteen verrattava syy osallistua yhtiön päätöksentekoon tavalla, jota tarkastellulla säännöksellä ehdotetaan toteutettavaksi.

Ehdotettu vakuutusyhtiölain 12 luvun 1 a § sisältää säännöksiä omistusoikeudesta työeläkevakuutusyhtiön nettovarallisuuteen. Edellä viitatus yleisen yhteisöoikeudellisen omaisuuden suojatulkinnan mukaan ehdotettu 1 a § rajoittaisi työeläkevakuutusyhtiön osakkeiden tai takuuosuuksien omistajien välillistä omaisuuden suoja tavalla, joka saattaa edellyttää lakiehdotuksen toteuttamista valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n mukaisessa perustuslainsäätämisyjärjestyksessä. Kuten työeläkevakuutusyhtiön hallintoa koskevan edellä käsitellyn säännösehdotuksen osalta, ehdotetun vakuutusyhtiölain 12 luvun 1 a §:n suhteen muuttavat suomalaisen työ-

eläkejärjestelmän erityispiirteet kuitenkin mukaan tulkintaa ratkaisevasti.

Suomalaiselle työeläkejärjestelmälle on ominaista, ettei työeläkevakuutusyhtiön osakkeiden tai takuuosuuksien omistajien voida katsoa tavanomaisessa yhteisöoikeudellisessa mielessä omistavan yhtiön varallisuutta, joka on sijoitustoiminnan tuottojen lisäksi koottu valvontaviranomaisen hyväksymillä vakuutusmaksuilla aikaisemmin kokonaan vakuutuksenottajilta, ja vuodesta 1993 lukien vakuutuksenottajilta ja vakuutetuilta. Järjestelmälle luonteenomaista on, että työeläkevakuutusyhtiön osakkeiden ja takuuosuuksien omistajien sijoitukset yhtiöön eivät riitä kattamaan riskejä yhtiön sijoitustoiminnassa. Työeläkevakuutusyhtiön vakavaraisuus turvataan toimintapääomalla, jonka riittävydestä yhtiön osakkeiden tai takuuosuuksien omistajilla ei ole suoranaista ensisijaista vastuuta. Työeläkevakuutusyhtiön joutuessa selvitystilaan mahdolliset tappiot jäävät - toisin kuin yksityisoikeudellisissa yhteisöissä - vakuutuksenottajien ja vakuutettujen vastattaviksi.

Työeläkejärjestelmän edellä todetun luonteen johdosta työeläkevakuutusyhtiön nettovarallisuudesta katsotaan vakuutustoimintaan vakiintuneen ja lainsäädännössä vahvistetun kohtuullisuusperiaatteen mukaisesti kuuluvan vakuutuksenottajille osa, jota ei ole luettava sijoituksia yhtiön omaan pääomaan tehneille osakkeiden tai takuuosuuksien omistajille

tulevina osuuksina. Tällöin - tavallisia yhteisöjä koskevista lainsäädännön periaatteista poiketen - kohtuullisuusperiaate rajoittaa edellä kuvailtujen työeläkejärjestelmän erityispiirteiden, keskeisimmin vakuutuksenottajien ja vakuutettujen vastuun vuosityöeläkevakuutusyhtiön osakkeiden ja takuuosuuksien omistajien oikeutta yhtiön omaisuuteen.

Edellä esitetyn perusteella sekä erityisesti vakiintuneeseen, hallitusmuodon 12 §:ssä säädettyä omaisuudensuojaa koskevaan tulkintakäytäntöön viitaten hallituksen käsityksenä on, ettei kansalaisille kuuluvasta omaisuudensuojasta erityisesti eduskunnan perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä johdettua, yksityisoikeudellisten yhtiöiden osakkeiden omaisuudensuojaa, välillistä omaisuudensuojaa rajoiteta hallituksen esitykseen sisältyvissä lakiehdotuksissa tavalla, joka edellyttäisi lakiehdotusten käsittelemistä valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädettyssä järjestyksessä. Tämä johtuu erityisesti siitä, ettei lakiehdotuksen kohteena olevia työeläkevakuutusyhtiöitä voida samaistaa tavallisiin yksityisoikeudellisiin yhteisöihin, joiden osalta välillistä omaisuudensuojaa koskeva tulkintakäytäntö on muodostunut.

Tämän johdosta voidaan hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n mukaisessa tavallisessa lainsäätämismenettelyssä. Lakiehdotuksesta pyydetään kuitenkin perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

vakuutusyhtiölain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 28 päivänä joulukuuta 1979 annetun vakuutusyhtiölain (1062/1979) 11 luvun 4 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa (389/1995),

muutetaan 1 luvun 3 a §:n 2 momentti, 10 luvun 2 §:n 2 momentti ja 7 §:n 1 momentti, 11 luvun 1 §:n 1 momentti, 12 luvun 2 §:n 1 momentti ja 4 §:n 2 momentti, 14 luvun 5 a §:n 1 momentin 5 kohta ja 6 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohta sekä 15 luvun 1 §:n 2 momentti, 2 §:n 1 momentti ja 20 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 1 luvun 3 a §:n 2 momentti, 10 luvun 2 §:n 2 momentti, 11 luvun 1 §:n 1 momentti, 12 luvun 2 §:n 1 momentti, 14 luvun 5 a §:n 1 momentin 5 kohta ja 6 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohta sekä 15 luvun 1 §:n 2 momentti mainitussa laissa (389/1995) ja 10 luvun 7 §:n 1 momentti, 12 luvun 4 §:n 2 momentti sekä 15 luvun 2 §:n 1 momentti ja 20 §:n 2 momentti laissa (752/1993), sekä

lisätään 7 lukuun siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen uusi 8 §, 11 lukuun, sellaisena kuin se on laissa (752/1993) ja (389/1995), uudet 6 a ja 6 b §, 12 lukuun uusi 1 a §, 12 luvun 2 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa (389/1995), uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi sekä 14 lukuun uusi 5 c § seuraavasti:

1 luku

Yleisiä säännöksiä

3 a §

Lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavaan vakuutusyhtiöön ei kuitenkaan sovelleta 2 luvun 2 §:n 1—3 ja 5 momenttia, 4 §:n 1 momentin 3 kohtaa, 5 §:n 1, 2 ja 5 momenttia, 2 a lukua, 11 luvun 4—6 §:ää, 13 lukua, 14 luvun 1 §:n 2 momenttia, 4 §:n 2 ja 3 momenttia ja 5 b §:ää eikä 16 luvun 3 §:n 4 ja 5 momenttia sekä 5 a—5 c §:ää.

7 luku

Yhtiön johto

8 §

Sen estämättä, mitä muualla tässä laissa säädetään, lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavalla vakuutusyhtiöllä on oltava hallintoneuvosto, jonka valitsee yhtiökokous. Hallintoneuvosto nimittää hallituksen, johon kuuluu vähintään kolme jäsentä.

Hallintoneuvostossa ja hallituksessa on oltava vakuutuksenottajien ja vakuutettujen edustajia. Vakuutuksenottajien ja vakuutettujen edustajat on valittava keskeisten työnantajien ja palkansaajien edustavien keskusjärjestöjen ehdottamista henkilöistä. Vakuutuksenottajien ja vakuutettujen edustajia on oltava yhtä monta ja heidän yhteismääränsä on oltava vähintään puolet hallintoneuvoston ja vastaavasti hallituksen koko jäsenmäärästä. Hallintoneuvoston ja hallituksen kokoonpanosta ja valinnasta määrätään tarkemmin yhtiöjärjestyksessä.

10 luku

Tilinpäätös ja konsernitilinpäätös

2 §

Vakuutusmaksuvastuu vastaa voimassa olevissa vakuutus sopimuksissa tarkoitetuista tulevista vakuutustapahtumista johtuvien suoritusten ja näistä vakuutuksista aiheutuviin muiden menojen pääoma-arvoa vähennettyinä tulevien vakuutusmaksujen pääoma-arvolla ja lisättyinä kesken sovitun vakuutusajan rauenneista vakuutuksista ehkä aiheutuvan vastuun pääoma-arvolla. Vakuutus sopimuksen luonteen niin edellyttäessä vakuutusmaksuvastuu voidaan määrätä maksettujen vakuutusmaksujen ja vakuutukselle hyvitettyjen muiden tuottojen yhteismääränä vähennettynä vakuutusturvan ylläpitämisestä ja vakuutuksen hoitamisesta vakuutus sopimuksen mukaan perityillä kuluilla. Vakuutusmaksuvastuuna pidetään myös sellaista 13 luvun 3 §:n mukaisista lisäeduista aiheutunutta vastuuta, jota perusteiden mukaan ei saa käyttää muun kuin sellaisen tappion peittämiseen, joka on syntynyt vastuuvelan laskuperusteiden muuttamisesta. Lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön osalta vakuutusmaksuvastuuna pidetään myös työntekijäin eläkelain 12 a §:n 2 momentin mukaisista lisäeduista aiheutunutta vastuuta, joka jakautuu vakuutuksenottajille ositettuun osaan (*ositettu lisävakuutusvastuu*) ja vakuutuksenottajille osittamattomaan osaan (*ositamaton lisävakuutusvastuu*). Ositettua lisävakuutusvastuuta saadaan käyttää vain vakuutuksenottajille annettaviin työntekijäin eläkelain 12 a §:n 2 momentissa tarkoitettuihin lisäetuihin. Osittamatonta lisävakuutusvastuuta voidaan käyttää vastuuve-

lan laskuperusteiden muuttamisesta syntyneen tappion sekä myös muun tappion peittämiseen siten kuin sosiaal- ja terveysministeriö tarkemmin määrää.

7 §

Sellaisen keskinäisen vakuutusyhtiön osakkailta, jotka yhtiöjärjestyksen mukaan ovat vastuussa yhtiön sitoumuksista, on viipymättä taksoitettava lisämaksu, jos syntyneen tappion tai muun syyn takia vahinkovakuutusyhtiön toimintapääoma on pienempi kuin 11 luvun 3 §:n mukainen takuumäärä, jos henkivakuutusyhtiön toimintapääoma on pienempi kuin 11 luvun 5 §:n tai 6 a §:n 2 momentin mukainen takuumäärä, jos vakuutusyhtiön oma pääoma ei täytä 11 luvun 6 §:n tai 6 a §:n 3 momentin mukaista vähimmäismäärävaatimusta tai, jos selvitys- tai konkurssitilassa olevan yhtiön omaisuus ei riitä velkojen maksamiseen, ja tällöin vähintään niin suuri määrä kuin näiden tarkoitusten saavuttamiseksi tarvitaan. Jos osakkaiden vastuu yhtiöjärjestyksessä on rajoitettu, taksoitus on kuitenkin sovitettava sen mukaan.

11 luku

Toimintapääoma

1 §

Vakuutusyhtiön toimintapääomalla tarkoitetaan sitä määrää, jolla vakuutusyhtiön varojen on katsottava ylittävän yhtiön velat ja muut niihin rinnastettavat sitoumukset. Lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön vastuuvälästä vähennetään tällöin 10 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettua osittamaton lisävakuutusvastuu. Varat, velat ja sitoumukset määritellään ja arvioidaan niiden luonne huomioon ottaen sosiaal- ja terveysministeriön määräämien perusteiden mukaisesti.

4 §

(kumotaan)

6 a §

Lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön toimintapääoman vähimmäismäärä on kaksi kolmasosaa vakavarai-

suusrajasta, kuitenkin vähintään kaksi prosenttia vakuutusyhtiön työntekijäin eläkelain mukaisen vakuutuksen vastuuvälästä. Vakavaraisuusraja määritellään riskiteoreettisesti vastaamaan yhden vuoden toimintapääoman tarvetta ottaen huomioon sijoitusten jakautuminen eri omaisuuslajeihin. Vakavaraisuusrajan laskemisesta säädetään tarkemmin asetuksella.

Lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön takuumäärä on puolet 1 momentin mukaisesta toimintapääoman vähimmäismäärästä. Toimintapääomasta takuumäärä vastaavan määrän on muodostuttava asetuksella säädettävistä eristä.

Lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön oman pääoman on oltava vähintään kaksi prosenttia 2 momentin mukaisesta takuumäärästä. Sosiaal- ja terveysministeriön määräämin ehdoin omaan pääomaan rinnastetaan tätä pykälää sovellettaessa vakuutusyhtiön ottama laina, jolla on huomionpääte etuoikeus kuin vakuutusyhtiön muilla sitoumuksilla.

6 b §

Jos lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön toimintapääoma on suurempi kuin 6 a §:n 1 momentissa tarkoitettu vakavaraisuusrajan nelinkertainen määrä, siirto 10 luvun 2 §:n 2 momentin mukaiseen osittamattomaan lisävakuutusvastuuseen on kielletty. Jos ylityksen voidaan katsoa olevan luonteeltaan pysyvä, yhtiön on järjestettävä toimintansa siten, että yhtiön toimintapääoma palautuu ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettun rajan alapuolelle.

Jos lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön toimintapääoma on suurempi kuin 6 a §:n 1 momentissa tarkoitettu vakavaraisuusraja mutta pienempi kuin vakavaraisuusrajan kaksinkertainen määrä, yhtiön on kartutettava toimintapääomaansa rajoittamalla siirtoa 10 luvun 2 §:n 2 momentin mukaiseen ositettuun lisävakuutusvastuuseen.

Jos lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön toimintapääoma on pienempi kuin 6 a §:n 1 momentissa tarkoitettu vakavaraisuusraja, siirto 10 luvun 2 §:n 2 momentin mukaiseen ositettuun lisävakuutusvastuuseen on kielletty.

Sosiaal- ja terveysministeriö antaa tarkemmat määräykset tämän pykälän soveltamisesta.

12 luku

Voitonjako ja yhtiön varojen muu käyttö

1 a §

Sen estämättä, mitä muualla tässä laissa tai osakeyhtiölaissa säädetään, yhtiön selvitystilan, purkamisen, vakuutuskannan luovuttamisen tai muun varojen jakamista koskevan järjestelyn yhteydessä lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön velat ylittävistä varoista kuuluu osakkeenomistajille tai takuusuoksien omistajille osakkeita tai takuusuoksia vastaava osuus yhtiön omaan pääomaan tehdyistä sijoituksesta ja niille lasketusta kohtuullisesta tuotosta. Muu osa velat ylittävistä varoista arvonorotusrahasto mukaan lukien kuuluu vakuutuksenottajille osana vakuutuskantaa. Yhtiöjärjestykseen on otettava tätä pykälää koskevat määräykset.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa tarvittaessa määräyksiä tämän pykälän soveltamisesta.

2 §

Osakeyhtiölain 12 luvun 2 §:n 1 momentissa ja 4 §:n 2 momentissa tarkoitettu voitonjako on kielletty, jos vakuutusyhtiön oma pääoma alittaa 11 luvun 6 §:n 1 momentissa tai 6 a §:n 3 momentissa säädetyn vähimmäismäärän. Omaan pääomaan ei tällöin rinnasteta 11 luvun 6 §:n 1 momentissa ja 6 a §:n 3 momentissa tarkoitettua vakuutusyhtiön ottamaa lainaa.

Lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön voitonjako on kielletty myös, jos sen toimintapääoma on pienempi kuin 11 luvun 6 a §:n 1 momentin mukainen vakavaraisuusraja. Jos lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön toimintapääoma on suurempi kuin edellä tarkoitettu vakavaraisuusraja mutta pienempi kuin sen kaksinkertainen määrä, voitonjakoa on rajoitettava siten kuin sosiaali- ja terveysministeriö tarkemmin määrää.

4 §

Yhtiökokous voi kuitenkin päätöksellä, jota ovat kannattaneet osakkaat, joilla on vähintään kaksi kolmasosaa kokouksessa edustetuista äänimääristä, antaa voitosta käytettäväksi yleishyödylliseen tai siihen verrattavaan tarkoitukseen määriä, joilla 11 luvun

6 §:ssä tai 6 a §:n 3 momentissa tarkoitettuun omaan pääomaan verrattuna ei ole saottavaa merkitystä.

14 luku

Vakuutusyhtiöiden valvonta

5 a §

Sosiaali- ja terveysministeriö voi rajoittaa vakuutusyhtiön toimilupaa tai peruuttaa sen, jos:

5) yhtiö ei ole kyennyt sille asetetussa määrääjassa suorittamaan 5 b tai 5 c §:ssä tarkoitettua taloudellisen aseman tervehdyttämissuunnitelmaa tai lyhyen aikavälin rahoitussuunnitelmassa esitettyjä toimenpiteitä; tai

5 c §

Lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön, jonka toimintapääoma on pienempi kuin 11 luvun 6 a §:n 1 momentin mukainen toimintapääoman vähimmäismäärä, on viipymättä toimitettava sosiaali- ja terveysministeriön hyväksyttäväksi yhtiön taloudellisen aseman tervehdyttämissuunnitelma. Samoin on meneteltävä, jos yhtiön toimintapääoma lisättynä sillä määrällä, jolla 10 luvun 2 §:n 3 momentissa tarkoitettu taositusmäärä ylittää laskuperusteiden mukaisen vähimmäismäärän, on pienempi kuin 11 luvun 6 a §:n 1 momentissa tarkoitettu vakavaraisuusraja.

Lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön, jonka toimintapääoma on pienempi kuin 11 luvun 6 a §:n 2 momentin mukainen takuumäärä taikka jonka oma pääoma ei täytä 11 luvun 6 a §:n 3 momentin vähimmäisvaatimusta, on viipymättä toimitettava ministeriön hyväksyttäväksi lyhyen aikavälin rahoitussuunnitelma.

6 §

Sosiaali- ja terveysministeriö voi ottaa haltuunsa yhtiön hallinnassa olevaa omaisuutta taikka kieltää yhtiötä luovuttamasta tai panttaamasta tällaista omaisuutta ilmoitettuaan asiasta niiden Euroopan talousalueeseen kuuluvien muiden valtioiden vakuutustarkastuksesta vastaaville viranomaisille, joissa vahinkovakuutussopimuksen kattama riski 2 a luvun 10 §:n mukaan sijaitsee tai jossa henkivakuutuksen ottaja asuu vakinaisesti tai,

jos henkivakuutuksen ottaja on oikeushenkilö, se oikeushenkilön toimipaikka, johon sopimus liittyy, sijaitsee, jos:

3) vakuutusyhtiö ei täytä tämän luvun 5 b §:n 2 momentissa tai 5 c §:n 2 momentissa mainittuja 11 luvussa yhtiön toimintapääomalle ja omalle pääomalle asetettuja vaatimuksia; sekä

4) vakuutusyhtiö ei enää täytä tämän luvun 5 b §:n 1 momentissa tai 5 c §:n 1 momentissa mainittuja 11 luvussa yhtiön toimintapääomalle asetettua vaatimuksia ja ministeriöllä on aihetta olettaa yhtiön taloudellisen tilan edelleen heikkenevän tai jos ministeriö katsoo yhtiön olevan joutumassa tällaiseen tilaan.

15 luku

Selvitystila ja purkaminen

1 §

Vahinkovakuutusyhtiö, jonka toimintapääoma on pienempi kuin 11 luvun 3 §:n mukainen takuumäärä, tai henkivakuutusyhtiö, jonka toimintapääoma on pienempi kuin 11 luvun 5 §:n mukainen takuumäärä, tai lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittava vakuutusyhtiö, jonka toimintapääoma on pienempi kuin 11 luvun 6 a §:n 2 momentin mukainen takuumäärä, taikka vakuutusyhtiö, jonka oma pääoma ei täytä 11 luvun 6 §:n tai 6 a §:n 3 momentin vähimmäisvaatimusta, on asetettava selvitystilaan ja purettava, jollei edellä mainittuja 11 luvussa asetettuja vaatimuksia ole täytetty kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun asia ilmoitettiin yhtiökokoukselle. Sosiaali- ja terveysministeriöllä on kuitenkin oikeus pidentää määräaikaa enintään vuodeksi, jollei vakuutettuja etuja näin vaaranneta.

2 §

Jos on syytä otaksua, että vahinkovakuutusyhtiön toimintapääoma on pienempi kuin 11 luvun 3 §:n mukainen takuumäärä tai että henkivakuutusyhtiön toimintapääoma on pienempi kuin 11 luvun 5 §:n tai 6 a §:n 2 momentin mukainen takuumäärä taikka että vakuutusyhtiön oma pääoma ei täytä 11 luvun 6 §:n 3 momentin mukaista vähimmäisvaatimusta, hallituksen ja toimitusjohtajan on

viivytyksettä laadittava tilinpäätös siltä ajalta, jolta tilinpäätöstä ei vielä ole esitetty yhtiökokouksessa, sekä annettava se tilintarkastajille tarkastettavaksi. Tällöin on soveltuvin osin noudatettava, mitä edellä säädetään tilinpäätöksestä ja tilintarkastuskertomuksesta. Jos tilinpäätöksen aika käsittää myös edellisen tilikauden, on tältä tilikaudelta annettava erillinen tilinpäätös.

20 §

Mitä 1 momentissa säädetään, noudatetaan vastaavasti, jos yhtiö, joka on asetettu selvitystilaan sen johdosta, ettei se täytä 11 luvun 3, 5, 6 tai 6 a §:n mukaisia vaatimuksia, jälleen täyttää sanotut vaatimukset.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997. Lain 10 luvun 2 § ja 11 luvun 1 § tulevat kuitenkin voimaan 31 päivänä joulukuuta 1996.

Sellaisen lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön, joka on toiminnassa tämän lain tullessa voimaan, on kuuden kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta haettava sosiaali- ja terveysministeriön vahvistus tämän lain vaatimille yhtiöjärjestyksen muutoksille ja ilmoitettava muutos rekisteröintiä varten kahden kuukauden kuluessa ministeriön antamasta päätöksestä. Hallintoneuvoston ja hallituksen kokoonpanon on täytettävä tämän lain 7 luvun 8 §:n 2 momentin vaatimukset vuoden kuluessa siitä, kun yhtiöjärjestyksen muutos on merkitty kaupparekisteriin.

Jollei vakuutusyhtiö ole noudattanut 2 momentin säännöksiä, sosiaali- ja terveysministeriö voi määrätä, ettei yhtiö saa myöntää uusia vakuutuksia.

Sen estämättä, mitä tämän lain 11 luvun 6 a §:n 1 ja 2 momentissa säädetään, lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön toimintapääoman vähimmäismäärä on vuonna 1997 yksi kolmasosa ja vuonna 1998 kaksi kolmasosaa tämän lain 11 luvun 6 a §:n 1 momentin mukaisesta toimintapääoman vähimmäismäärästä. Vastaavasti tämän lain 11 luvun 6 a §:n 2 momentissa tarkoitettu takuumäärä on vuosina 1997 ja 1998 puolet edellä tarkoitetusta toimintapääoman vähimmäismäärästä.

Tämän lain voimaan tullessa katsotaan tämän lain 12 luvun 1 a §:ää sovellettaessa

lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön osakkaille kuuluvan yhtiön viimeisen tilinpäätöksen mukainen sidottu ja vapaa oma pääoma. Keskinäisessä vakuutusyhtiössä takuuosuuksien omistajille kuuluu takuupääoma. Jos vakuutusyhtiö on aikaisemmin merkittävässä määrin harjoittanut

myös muuta vakuutusliikettä kuin lakisääteistä eläkevakuutusliikettä, voidaan tämä lisäksi ministeriön luvalla ottaa huomioon osakkaiden osuudessa yhtiön varoista määrättäessä. Yhtiön on tehtävä tätä koskeva hakemus ministeriölle vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

2.

Laki

työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain (395/1961) 12 §:n 1 momentti ja 12 a §:n 4 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 12 §:n 1 momentti, laeissa (639/1966), (559 ja 1077/1993), (1482/1995), ja (839/1996) sekä 12 a §:n 4 momentti laissa (390/1995), sekä

lisätään 12 a §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa (390/1995), uusi 5 momentti seuraavasti:

12 §

Eläkelaitosten keskinäinen vastuu eläkkeistä ja kuntoutusrahasta määräytyy sekä eläkkeistä ja kuntoutusrahasta eläkelaitoksille aiheutuvat kulut jaetaan eläkelaitosten kesken, mikäli eläkelaitokset eivät ole toisin sopineet, seuraavasti:

1) vanhuuseläkkeestä siltä osin kuin se perustuu palvelusaikaan ennen sitä kalenterivuotta, jona työntekijä täyttää 55 vuotta, on kukin eläkelaitos vastuussa määrästä, joka vastaa kolmasosaa kyseisen vuoden osalta karttuvasta eläkkeestä laskettuna 12 a §:n 1 momentissa tarkoitettujen sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien tai antamien perusteiden mukaisesti; lisäksi eläkelaitos on vastuussa siitä eläkkeen määrästä, joka ministeriön vahvistamien tai antamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkelaitoksen vastuulla olevaan eläkkeen osaan tämän osan arvon säilyvyyden tukemiseksi tai eläkelaitoksen vastuun ulottamiseksi eläkkeeseen, myös siltä osin kuin se perustuu palvelusaikaan sen kalenterivuoden jälkeen, jona työntekijä täyttää 54 vuotta, taikka työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkeaikaa taikka 12 a §:n 5 momentin mukaisesti;

2) työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 6 a §:ää soveltaen ja sellaisen työttömyyseläkkeen puolesta määrästä, joka on myönnetty soveltaen 6 a §:ää vähintään viisi vuotta jatkuneeseen työsuhteeseen, näihin eläkkeisiin luettuna myös lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa ja merimieseläkelain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitettu, sanotun lain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa, mutta ei tämän lain 4 j §:n eikä 7 g §:n mukaista korotusta eikä 9 §:n perusteella eläkkeen alkamisen, työttömyyseläkkeen osalta kuitenkin 4 c §:ssä tarkoitettua työttömäksi joutumispäivän jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 6 a §:ää soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä edellä mainitulla tavalla määräytyvää eläkkeen osaa, vastaa yksin se eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä kuului sanotussa pykälässä tarkoitettua työsuhteen perusteella; lisäksi eläkelaitos on vastuussa siitä eläkkeen tai kuntoutusrahan määrästä, joka ministeriön vahvistamien tai antamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkelaitoksen vastuulla olevaan eläkkeen osaan

12 a §:n 5 momentin mukaisesti;

3) edellä 11 §:ssä tarkoitetuista lisäeduista on vastuussa se eläkelaitos, joka on ne myöntänyt, siltä osin kuin etu vastaa ministeriön vahvistamien tai antamien perusteiden mukaisesti laitokselle suoritettavia vakuutusmaksuja tahi laskettavaa eläkevastuuta;

4) muista vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeistä, lukuun ottamatta lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 9 §:n 1 momentin 2 kohdan ja merimieseläkelain 3 a §:n 2 momentin 2 kohdan mukaisesti maksettavaa määrää, samoin kuin eläkkeiden ja kuntoutusrahan niistä osista, jotka ylittävät 1—3 kohdan mukaiset määrät, perhe-eläkkeestä, osa-aika-eläkkeestä sekä maksujen tai rahastojen laskuperusteiden yleisestä muutoksesta samoin kuin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista siirroista johtuvista kustannuksista ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 9 §:n 1 momentin 3 kohdassa sekä merimieseläkelain 3 a §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetuista sanottuihin lakeihin perustuvan eläketurvan aiheuttamien kulujen osuudesta vastaavat eläkelaitokset yhteisesti ministeriön eri kululajeja varten antamien perusteiden mukaisesti; sekä

5) eläketurvakeskuksen kustannuksista niiltä osin kuin ne eivät aiheudu eläkelaitoksille erityistä korvausta vastaan suoritettavista töistä vastaavat eläkelaitokset yhteisesti tämän lain alaisen toimintansa laajuuden mukaisessa suhteessa; näistä kustannuksista on kuitenkin ensin vähennettävä, mitä eläketurvakeskus on tuottoina saanut.

12 a §

Jos vastuuvelan perusteita muutetaan siten, että vastuun määrä pienenee, käytetään vapautuvat varat 12 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettuihin kustannuksiin sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti. Jos kuitenkin on kysymys 11 §:n mukaisista lisäeduista, erotus on siirrettävä vakuutusyhtiölain 10 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettuun ositettuun lisävakuutusvastuuseen, jollei erityisestä syystä ole katsottava, että vapautuvat varat on käytettävä

ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettulla tavalla.

Vastuuvelan tai eläkevastuun perusteissa käytettävä laskuperustekorko on määriteltävä ottaen huomioon eläkkeiden turvaamisesta johtuvat vaatimukset sekä lisäksi vastuuvelan tai eläkevastuun katteena oleville varoille saatavissa oleva tuotto. Edellä tarkoitettun laskuperustekorron ja vastuuvelan tai eläkevastuun laskennassa käytettävän koron erotusta vastaava tuotto on tämän lain vähimmäiseläketurvan mukaisen vakuutuksen osalta käytettävä 12 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuihin siirtoihin eläkelaitoksen vastuulle.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammiukuuta 1997.

Tämän lain 12 §:n 1 momentin 1 kohtaa sovelletaan määrättäessä eläkelaitosten vastuuta vanhuuseläkkeestä siltä osin kuin se perustuu tämän lain voimaantulon jälkeiseen palvelusaikaan.

Sen estämättä, mitä tämän lain 12 §:n 1 momentin 1—4 kohdassa ja työntekijäin eläkelain 12 a §:n 3 momentissa säädetään, eläkelaitoksen vastuulla olevia eläkkeen ja kuntoutusrahan osia pienennetään vastuuvelan tai eläkevastuun perusteiden muuttamisen johdosta tämän lain voimaan tullessa, 12 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettujen lisätujen osalta kuitenkin 31 päivänä joulukuuta 1997, siten, että niiden pääoma-arvo säilyy.

Sen estämättä, mitä tämän lain 12 a §:n 5 momentissa säädetään, laskuperustekorron ja vastuuvelan tai eläkevastuun laskemisessa käytettävän koron erotusta vastaava sijoitusten tuotto tai osa siitä voidaan käyttää vuosina 1997—1999 siirtoihin vakuutusyhtiölain 10 luvun 2 §:n 2 momentin mukaiseen osittamattomaan lisävakuutusvastuuseen tai vakuutuskassalain 79 §:n 2 momentin mukaiseen lisävakuutusvastuuseen taikka eläkesäätiölain 43 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaiseen eläkevastuun osaan. Siirtoa vastaavalta osalta ei vakuutusyhtiö vuosina 1997—1999 saa tehdä siirtoa osittamattomasta lisävakuutusvastuusta ositettuun lisävakuutusvastuuseen eikä vakuutuskassa tai eläkesäätiö pienentää sanottua vastuun osaa.

3.

Laki

lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 9 ja 13 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 9 päivänä helmikuuta 1962 annetun lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/1962) 9 §:n 1 momentti ja 13 a § sellaisina kuin ne ovat, 9 §:n 1 momentti laeissa (750/1974), (560 ja 1078/1993), (1483/1995) ja 13 a § mainitussa laissa (1483/1995) seuraavasti:

9 §

Tässä laissa säädetystä eläketurvasta vastaavat 2 §:ssä tarkoitetut eläkelaitokset, sikäli kuin ne eivät ole toisin sopineet, seuraavasti:

1) vanhuuseläkkeestä siltä osin kuin se perustuu ennen sitä kalenterivuotta ansaittuihin palkkoihin, jona työntekijä täyttää 55 vuotta, on kukin eläkelaitos vastuussa määrästä, joka vastaa kolmasosaa kyseisen vuoden osalta karttuvasta eläkkeestä laskettuna sosiaali- ja terveystieteiden antamien perusteiden mukaan; lisäksi eläkelaitos on vastuussa siitä eläkkeen määrästä, joka ministeriön antamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkelaitoksen vastuulla olevaan eläkkeen osaan tämän osan arvon säilyvyyden tukemiseksi taikka eläkelaitoskohtaisen vastuun ulottamiseksi eläkkeeseen, myös siltä osin kuin se perustuu sen kalenterivuoden jälkeen ansaittuihin palkkoihin, jona työntekijä täyttää 54 vuotta, tai 7 §:n 1 momentissa tarkoitettuun palkkaan taikka työntekijäin eläkelain 12 a §:n 5 momentin mukaisesti;

2) työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 7 §:n 1 momenttia soveltaen sekä sellaisen työttömyyseläkkeen määrän 30/100:sta, joka on myönnetty 7 §:n 1 momenttia soveltaen, näihin eläkkeisiin luettuna myös työntekijäin eläkelain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa ja merimieseläkelain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitettu, sanotun lain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa, mutta ei työntekijäin eläkelain 4 j eikä 7 g §:n mukaista korotusta eikä sanotun lain 9 §:n perusteella eläkkeen alkamisen, työttömyyseläkkeen osalta kuitenkin työntekijäin eläkelain 4 c §:ssä tarkoitettua työttömäksi joutumispäivän jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 7 §:n 1 momenttia soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä edellä mainitulla tavalla määräytyvää eläkkeen osaa, vastaa yksin se eläkelaitos, jonka toimintapiiriin

työntekijä kuului saadessaan 7 §:n 1 momentissa tarkoitetun sairauden, vian tai vamman taikka joutuessaan työttömäksi tai, jos hän ei silloin enää ollut tämän lain piiriin kuuluvassa työsuhteessa, se eläkelaitos, jonka piiriin hän viimeksi on kuulunut; lisäksi eläkelaitos on vastuussa siitä eläkkeen tai kuntoutusrahan määrästä, joka ministeriön antamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkelaitoksen vastuulla olevaan eläkkeen osaan työntekijäin eläkelain 12 a §:n 5 momentin mukaisesti;

3) muista vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeistä, lukuun ottamatta työntekijäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 2 kohdan ja merimieseläkelain 3 a §:n 2 momentin 2 kohdan mukaisesti maksettavaa määrää, eläkkeiden ja kuntoutusrahan niistä osista, jotka ylittävät 1 ja 2 kohdan mukaiset määrät, perhe-eläkkeestä, osa-aikaeläkkeestä samoin kuin työntekijäin eläkelain perusteella maksettavista vastaavista vähimmäiseläketurvan mukaisista eläkkeistä ja eläkkeen osista ja vastaavista merimieseläkelain perusteella maksettavista, sanotun lain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitetuista eläkkeen osista sekä eläkevastuun laskuperusteiden yleisestä muutoksesta sekä 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista siirroista johtuvista kustannuksista samoin kuin eläketurvakeskuksen kustannuksista vastaavat eläkelaitokset yhdessä työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittavien eläkelaitosten ja merimieseläkekassan kanssa, siten kuin työntekijäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdassa säädetään; sekä

4) jos työntekijäin eläkelain 8 §:n 1 momentin mukaisesti on vähennettävä tähän lakiin perustuvaa eläkettä, josta vastaavat kaksi tai useampi eläkelaitos, jaetaan vähennys näiden kesken niiden vastuulla olevien eläkkeen osien suhteessa.

13 a §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin lisäksi vastaavasti voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 1 §:n 6 momentissa, 3 §:n 2 momentissa, 3 a §:ssä, 4 §:n 1 ja 5 momentissa, 4 a §:n 2—6 momentissa, 4 b—4 d, 4 f—4 h, ja 4 j—4 n §:ssä, 5 §:n 6 momentissa, 5 c, 7 f—7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10, 10 a, 10 c ja 12 §:n 4 ja 5 momentissa, 13 a, 13 b, ja 14 §:ssä, 15 §:n 2 momentissa sekä 15 a, 15 b, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19 a—19 d, 20, 21, 21 a—21 f, 22 ja 23 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Tämän lain 9 §:n 1 momentin 1 kohtaa sovelletaan määrättäessä eläkelaitosten vastuuta vanhuuseläkkeestä siltä osin kuin se perustuu tämän lain voimaantulon jälkeen ansaittuihin palkkoihin.

Sen estämättä, mitä tämän lain 9 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa ja 10 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään, eläkelaitoksen vastuulla olevia eläkkeen ja kuntoutusrahan osia pienennetään eläkevastuun laskuperusteiden muuttamisen johdosta tämän lain voimaan tullessa siten, että niiden pääoma-arvo säilyy.

4.

Laki

merimieseläkelain 3 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 26 päivänä tammikuuta 1956 annetun merimieseläkelain (72/1956) 3 a §:n 2 ja 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 2 momentti laeissa (1346/1990), (1595/1993), (1745/1995) ja 3 momentti mainitussa laissa (1346/1990) seuraavasti:

3 a §

Tämän lain mukaisen eläkkeen työntekijäin eläkelain vähimmäiseläketurvaa vastaavasta osasta ja kuntoutusrahasta eläkekassa on vastuussa seuraavasti:

1) vanhuuseläkkeestä siltä osin kuin se perustuu palvelusaikaan ennen sitä kalenterivuotta, jona työntekijä täyttää 55 vuotta, eläkekassa on vastuussa määrästä, joka vastaa kolmasosaa kyseisen vuoden osalta karttuvasta eläkkeestä laskettuna sosiaali- ja terveysministeriön antamien perusteiden mukaisesti; lisäksi eläkekassa on vastuussa siitä eläkkeen määrästä, joka ministeriön antamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkekassan vastuulla olevaan eläkkeen osaan tämän osan arvon säilyvyyden tukemiseksi tai eläkekassan vastuun ulottamiseksi eläkkeeseen, myös siltä osin kuin se perustuu palvelusaikaan sen kalenterivuoden jälkeen, jona työntekijä täyttää 54 vuotta, tai työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkeikaan, taikka työntekijäin eläkelain 12 a §:n 5 momentin mukaisesti;

2) työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 12 a §:ää soveltaen, sellaisen työttömyyseläkkeen 30/100:sta, joka on myönnetty 12 a §:ää soveltaen näihin eläkkeisiin luettuna myös työntekijäin eläkelain ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/1962) perusteella saatavat eläkkeen osat, mutta ei 25 a §:n eikä 15 d §:n mukaista korotusta eikä 18 §:n perusteella eläkkeen alkamisen, työttömyyseläkkeen osalta kuitenkin 15 e §:ssä tarkoitettua työttömäksi joutumispäivän, jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 12 a §:ää soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä edellä mainitulla tavalla määräytyvää työntekijäin eläkelain vähimmäiseläketurvaa vastaavaa eläkkeen osaa, vastaa yksin eläkekassa; lisäksi eläkekassa on vastuussa siitä eläkkeen tai kuntoutusrahan määrästä, joka ministeriön antamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkekassan vastuulla olevaan osaan työntekijäin eläkelain 12 a §:n 5 momentin mukaisesti; sekä

3) muista vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeistä, lukuun ottamatta työntekijäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 2 kohdan ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 9 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesti maksettavaa määrää, eläkkeiden ja kuntoutusrahan niistä osista, jotka ylittävät 1 ja 2 kohdan mukaiset määrät, perhe-eläkkeestä, osa-aika-eläkkeestä sekä eläkevastuun laskuperusteiden yleisestä muutoksesta sekä 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuihin siirroista johtuvista kustannuksista vastaa eläkekassa yhdessä työntekijäin eläkelain ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittavien eläkelaitosten kanssa siten kuin työntekijäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 4 kohdassa säädetään.

Sen lisäksi, mitä edellä säädetään, eläkekassa vastaa yhdessä 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettujen eläkelaitosten kanssa työntekijäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdan mukaisesti työntekijäin eläkelain perusteella maksettavista, 2 momentin 3

kohtaa vastaavista vähimmäiseläketurvan mukaisista eläkkeistä ja eläkkeen osista ja vastaavista lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain perusteella maksettavista eläkkeistä ja eläkkeen osista sekä eläketurvakeskuksen kustannuksista. Lisäksi on soveltuvin osin voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 12 a §:n 4 ja 5 momentissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1997.

Tämän lain 3 a §:n 2 momentin 1 kohtaa sovelletaan määrittäessä eläkekassan vastuuta vanhuuseläkkeestä siltä osin kuin se perustuu tämän lain voimaantulon jälkeiseen palvelusaikaan.

Sen estämättä, mitä tämän lain 3 a §:n 2 ja 3 momentissa säädetään, 3 a §:n 2 momentin mukaisia eläkekassan vastuulla olevia eläkkeen ja kuntoutusrahan osia pienennetään eläkevastuun laskuperusteiden muuttamisen johdosta tämän lain voimaan tullessa siten, että niiden pääoma-arvo säilyy.

5.

Laki

vakuutuskassalain 79 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 27 päivänä marraskuuta 1992 annetun vakuutuskassalain (1164/1992) 79 §:n 2 momentti seuraavasti:

79 §

Vakuutusmaksuvastuu vastaa voimassa olevissa sitoumuksissa tarkoitetuista tulevista vakuutustapahtumista johtuvien suoritusten ja näistä sitoumuksista aiheutuvien muiden menojen pääoma-arvoa vähennettynä tulevien vakuutusmaksujen pääoma-arvolla. Vakuutusmaksuvastuuna pidetään myös lisävakuutusvastuuta, joka vastaa työntekijäin eläkelain muuttamisesta annetun lain (/)

voimaantulosäännöksen 4 momentin mukaisesti siirrosta eläkekassalle aiheutuvaa vastuuta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1997.

6.

Laki

eläkesäätiölain 43 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 29 päivänä joulukuuta 1995 annetun eläkesäätiölain (1774/1996) 43 §:n 2 momentti seuraavasti:

43 §

Eläkevastuu lasketaan sosiaali- ja terveysministeriön määräysten mukaisesti:

1) ennen tilinpäätöshetkeä alkaneista eläkkeistä ja muista etuuksista;

2) eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden vastaisista eläkkeistä ja muista etuuksista siltä osin kuin eläkkeen tai muun

etuuden on katsottava karttuneen tilinpäätöshetkeen mennessä sekä eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluneiden henkilöiden vastaisista eläkkeistä ja muista etuuksista; sekä

3) siitä määrästä, joka työntekijäin eläkelain muuttamisesta annetun lain (/1996) voimaantulosäännöksen 4 momentin mukaisesti on siirretty eläkesäätiön vastuulle.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Helsingissä 29 päivänä marraskuuta 1996

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Sosiaali- ja terveysministeri *Sinikka Mönkäre*

1.

Laki

vakuutusyhtiölain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 28 päivänä joulukuuta 1979 annetun vakuutusyhtiölain (1062/1979) 11 luvun 4 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa (389/1995),

muutetaan 1 luvun 3 a §:n 2 momentti, 10 luvun 2 §:n 2 momentti ja 7 §:n 1 momentti, 11 luvun 1 §:n 1 momentti, 12 luvun 2 §:n 1 momentti ja 4 §:n 2 momentti, 14 luvun 5 a §:n 1 momentin 5 kohta ja 6 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdat sekä 15 luvun 1 §:n 2 momentti, 2 §:n 1 momentti ja 20 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 1 luvun 3 a §:n 2 momentti, 10 luvun 2 §:n 2 momentti, 11 luvun 1 §:n 1 momentti, 12 luvun 2 §:n 1 momentti, 14 luvun 5 a §:n 1 momentin 5 kohta ja 6 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdat sekä 15 luvun 1 §:n 2 momentti mainitussa laissa (389/1995) ja 10 luvun 7 §:n 1 momentti, 12 luvun 4 §:n 2 momentti sekä 15 luvun 2 §:n 1 momentti ja 20 §:n 2 momentti laissa (752/1993), sekä

lisätään 7 lukuun siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen uusi 8 §, 11 lukuun, sellaisena kuin se on laissa (752/1993) ja (389/1995), uudet 6 a ja 6 b §, 12 lukuun uusi 1 a §, 12 luvun 2 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa (389/1995), uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi sekä 14 lukuun uusi 5 c § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

Yleisiä säännöksiä

3 a §

Lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavaan vakuutusyhtiöön ei kuitenkaan sovelleta tämän lain 2 luvun 2 §:n 1—3 ja 5 momenttia, 4 §:n 1 momentin 3 kohtaa, 5 §:n 1, 2 ja 5 momenttia, 2 a ja 13 lukua, 14 luvun 1 §:n 2 momenttia, 4 §:n 2 ja 3 momenttia, 16 luvun 3 §:n 4 ja 5 momenttia sekä 5 a—5 c §:ää.

Lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavaan vakuutusyhtiöön ei kuitenkaan sovelleta 2 luvun 2 §:n 1—3 ja 5 momenttia, 4 §:n 1 momentin 3 kohtaa, 5 §:n 1, 2 ja 5 momenttia, 2 a lukua, 11 luvun 4—6 §:ää, 13 lukua, 14 luvun 1 §:n 2 momenttia, 4 §:n 2 ja 3 momenttia ja 5 b §:ää eikä 16 luvun 3 §:n 4 ja 5 momenttia sekä 5 a—5 c §:ää.

7 luku

Yhtiön johto

8 §

Sen estämättä, mitä muualla tässä laissa säädetään, lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavalla vakuutusyhtiöllä on oltava hallintoneuvosto, jonka valitsee yhtiökokous. Hallintoneuvosto nimittää hallituksen, johon kuuluu vähintään kolme jäsentä.

Hallintoneuvostossa ja hallituksessa on oltava vakuutuksenottajien ja vakuutettujen

Voimassa oleva laki

Ehdotus

edustajia. Vakuutuksenottajien ja vakuutettujen edustajat on valittava keskeisten työnantajien ja palkansaajien edustavien keskusjärjestöjen ehdottamista henkilöistä. Vakuutuksenottajien ja vakuutettujen edustajia on oltava yhtä monta ja heidän yhteismääränsä on oltava vähintään puolet hallintoneuvoston ja vastaavasti hallituksen koko jäsenmäärästä. Hallintoneuvoston ja hallituksen kokoonpanosta ja valinnasta määrätään tarkemmin yhtiöjärjestyksessä.

10 luku

Tilinpäätös ja konsernitilinpäätös

2 §

Vakuutusmaksuvastuu vastaa voimassa olevissa vakuutussopimuksissa tarkoitetuista tulevista vakuutustapahtumista johtuvien suoritusten ja näistä vakuutuksista aiheutuvien muiden menojen pääoma-arvoa vähennettynä tulevien vakuutusmaksujen pääoma-arvolla ja lisättynä kesken sovitun vakuutusajan rauenneista vakuutuksista ehkä aiheutuvan vastuun pääoma-arvolla. Vakuutussopimuksen luonteen niin edellyttäessä vakuutusmaksuvastuu voidaan määrätä maksettujen vakuutusmaksujen ja vakuutukselle hyvitettyjen muiden tuottojen yhteismääränä vähennettynä vakuutusturvan ylläpitämisestä ja vakuutuksen hoitamisesta vakuutussopimuksen mukaan perityillä kuluilla. Vakuutusmaksuvastuuna pidetään myös sellaista 13 luvun 3 §:n tai työntekijäin eläkelain 12 a §:n 2 momentin mukaisista lisäeduista aiheutunutta vastuuta, jota perusteiden mukaan ei saa käyttää muun kuin sellaisen tappion peittämiseen, joka on syntynyt vastuuvelan laskuperusteiden muuttamisesta.

Vakuutusmaksuvastuu vastaa voimassa olevissa vakuutussopimuksissa tarkoitetuista tulevista vakuutustapahtumista johtuvien suoritusten ja näistä vakuutuksista aiheutuvien muiden menojen pääoma-arvoa vähennettynä tulevien vakuutusmaksujen pääoma-arvolla ja lisättynä kesken sovitun vakuutusajan rauenneista vakuutuksista ehkä aiheutuvan vastuun pääoma-arvolla. Vakuutussopimuksen luonteen niin edellyttäessä vakuutusmaksuvastuu voidaan määrätä maksettujen vakuutusmaksujen ja vakuutukselle hyvitettyjen muiden tuottojen yhteismääränä vähennettynä vakuutusturvan ylläpitämisestä ja vakuutuksen hoitamisesta vakuutussopimuksen mukaan perityillä kuluilla. Vakuutusmaksuvastuuna pidetään myös sellaista 13 luvun 3 §:n mukaisista lisäeduista aiheutunutta vastuuta, jota perusteiden mukaan ei saa käyttää muun kuin sellaisen tappion peittämiseen, joka on syntynyt vastuuvelan laskuperusteiden muuttamisesta. *Lakisäateistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön osalta vakuutusmaksuvastuuna pidetään myös työntekijäin eläkelain 12 a §:n 2 momentin mukaisista lisäeduista aiheutunutta vastuuta, joka jakautuu vakuutuksenottajille ositettuun osaan (ositettu lisävakuutusvastuu) ja vakuutuksenottajille osittamattomaan osaan (osittamaton lisävakuutusvastuu). Ositettua lisävakuutusvastuuta saadaan käyttää vain vakuutuksenottajille annettaviin työntekijäin eläkelain 12 a §:n 2 momentissa tarkoitettuihin lisäetuihin. Osittamatonta lisävakuutusvastuuta voidaan käyttää vastuuve-*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

lan laskuperusteiden muuttamisesta syntyneen tappion sekä myös muun tappion peittämiseen siten kuin sosiaali- ja terveysministeriö tarkemmin määrää.

7 §

Sellaisen keskinäisen vakuutusyhtiön osakailta, jotka yhtiöjärjestyksen mukaan ovat vastuussa yhtiön sitoumuksista, on viipymättä taksoitettava lisämaksu, jos syntyneen tappion tai muun syyn takia vahinkovakuutusyhtiön toimintapääoma on pienempi kuin 11 luvun 3 §n mukainen takuumäärä, jos henkivakuutusyhtiön toimintapääoma on pienempi kuin 11 luvun mukainen takuumäärä, jos vakuutusyhtiön oma pääoma ei täytä 11 luvun 6 §:n mukaista vaatimusta tai, jos selvitys- tai konkurssitilassa olevan yhtiön omaisuus ei riitä velkojen maksamiseen, ja tällöin vähintään niin suuri määrä kuin näiden tarkoitusten saavuttamiseksi tarvitaan. Jos osakkaiden vastuu yhtiöjärjestyksessä on rajoitettu, taksoitus on kuitenkin sovitettava sen mukaan.

7 §

Sellaisen keskinäisen vakuutusyhtiön osakailta, jotka yhtiöjärjestyksen mukaan ovat vastuussa yhtiön sitoumuksista, on viipymättä taksoitettava lisämaksu, jos syntyneen tappion tai muun syyn takia vahinkovakuutusyhtiön toimintapääoma on pienempi kuin 11 luvun 3 §n mukainen takuumäärä, jos henkivakuutusyhtiön toimintapääoma on pienempi kuin 11 luvun 5 §:n tai 6 §:n 2 momentin mukainen takuumäärä, jos vakuutusyhtiön oma pääoma ei täytä 11 luvun 6 §:n tai 6 §:n 3 momentin mukaista vähimmäisvaatimusta tai, jos selvitys- tai konkurssitilassa olevan yhtiön omaisuus ei riitä velkojen maksamiseen, ja tällöin vähintään niin suuri määrä kuin näiden tarkoitusten saavuttamiseksi tarvitaan. Jos osakkaiden vastuu yhtiöjärjestyksessä on rajoitettu, taksoitus on kuitenkin sovitettava sen mukaan.

11 luku

Toimintapääoma

1 §

Vakuutusyhtiön toimintapääomalla tarkoitetaan sitä määrää, jolla vakuutusyhtiön varojen on katsottava ylittävän yhtiön velat ja muut niihin rinnastettavat sitoumukset. Varat, velat ja sitoumukset määritellään ja arvioidaan niiden luonne huomioon ottaen sosiaali- ja terveysministeriön määräämien perusteiden mukaisesti.

1 §

Vakuutusyhtiön toimintapääomalla tarkoitetaan sitä määrää, jolla vakuutusyhtiön varojen on katsottava ylittävän yhtiön velat ja muut niihin rinnastettavat sitoumukset. *Lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön vastuuvastuu vähennetään tällöin 10 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettua osittamaton lisävakuutusvastuu.* Varat, velat ja sitoumukset määritellään ja arvioidaan niiden luonne huomioon ottaen sosiaali- ja terveysministeriön määräämien perusteiden mukaisesti.

4 §

Lakisääteistä eläkevakuutusliikettä harjoittavan vakuutusyhtiön toimintapääoman vähimmäismäärä lasketaan 1 momentissa säädetyllä tavalla. Työntekijäin eläkelain vähimmäisehtojen mukaisen työkyvyttömyys-

(kumotaan)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

ja työttömyyseläkevakuutusliikkeen osalta noudatetaan kuitenkin 1 momentin 2 kohdan sijasta 2 §:n 1 momentin 1 kohtaa. Toimintapääoman vähimmäismäärää laskettaessa yrittäjien eläkelain (468/69) mukainen vakuutusliike jätetään kokonaan ottamatta huomioon, ja työntekijäin eläkelain mukaisesta liikkeestä otetaan huomioon 10 prosenttia.

6 a §

Lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön toimintapääoman vähimmäismäärä on kaksi kolmasosaa vakavaraisuusraja, kuitenkin vähintään kaksi prosenttia vakuutusyhtiön työntekijäin eläkelain mukaisen vakuutuksen vastuuvelasta. Vakavaraisuusraja määritellään riskiteoreettisesti vastaamaan yhden vuoden toimintapääoman tarvetta ottaen huomioon sijoitusten jakautuminen eri omaisuuslajeihin. Vakavaraisuusrajan laskemisesta säädetään tarkemmin asetuksella.

Lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön takuumäärä on puolet 1 momentin mukaisesta toimintapääoman vähimmäismäärästä. Toimintapääomasta takuumäärää vastaavan määrän on muodostuttava asetuksella säädettävistä eristä.

Lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön oman pääoman on oltava vähintään kaksi prosenttia 2 momentin mukaisesta takuumäärästä. Sosiaali- ja terveysministeriön määräämin ehdoin omaan pääomaan rinnastetaan tätä pykälää sovellettaessa vakuutusyhtiön ottama laina, jolla on huonompi etuoikeus kuin vakuutusyhtiön muilla sitoumuksilla.

6 b §

Jos lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön toimintapääoma on suurempi kuin 6 a §:n 1 momentissa tarkoitettun vakavaraisuusrajan nelinkertainen määrä, siirto 10 luvun 2 §:n 2 momentin mukaiseen osittamattomaan lisävakuutusvastuuseen on kielletty. Jos ylityksen voidaan katsoa olevan luonteeltaan pysyvä, yhtiön on järjestettävä toimintansa siten, että yhtiön toimintapääoma palautuu ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettun rajan alapuolelle.

Jos lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön toimintapääoma on suurempi kuin 6 a §:n 1 momentissa tarkoitettu vakavaraisuusraja mutta pienempi kuin

Voimassa oleva laki

Ehdotus

vakavaraisuusrajan kaksinkertainen määrä, yhtiön on kartutettava toimintapääomaansa rajoittamalla siirtoa 10 luvun 2 §:n 2 momentin mukaiseen ositettuun lisävakuutusvastuuseen.

Jos lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön toimintapääoma on pienempi kuin 6 a §:n 1 momentissa tarkoitettu vakavaraisuusraja, siirto 10 luvun 2 §:n 2 momentin mukaiseen ositettuun lisävakuutusvastuuseen on kielletty.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö antaa tarkemmat määräykset tämän pykälän soveltamisesta.

12 luku

Voitonjako ja yhtiön varojen muu käyttö

1 a §

Lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön velat ylittävistä varoista kuuluu osakkeenomistajille tai takuusuusosien omistajille, sen estämättä mitä muualla tässä laissa tai osakeyhtiölaissa säädetään, yhtiön selvitystilän, purkamisen, vakuutuskannan luovuttamisen tai muun varojen jakamista koskevan järjestelyn yhteydessä osakkeita ja takuusuusosia vastaava osuus yhtiön omaan pääomaan tehdyistä sijoituksista ja niille kasketusta kohtuullisesta tuotosta. Muu osa velat ylittävistä varoista arvonnkorotusrahasto mukaan lukien kuuluu vakuutuksenottajille osana vakuutuskantaa.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö antaa tarvittaessa määräykset tämän pykälän soveltamisesta.

2 §

Osakeyhtiölain 12 luvun 2 §:n 1 momentissa ja 4 §:n 2 momentissa tarkoitettu voitonjako on kielletty, jos vakuutusyhtiön oma pääoma alittaa 11 luvun 6 §:n 1 momentissa säädetyn vähimmäismäärän. Omaan pääomaan ei tällöin rinnasteta 11 luvun 6 §:n 1 momentissa tarkoitettua vakuutusyhtiön ottamaa lainaa.

2 §

Osakeyhtiölain 12 luvun 2 §:n 1 momentissa ja 4 §:n 2 momentissa tarkoitettu voitonjako on kielletty, jos vakuutusyhtiön oma pääoma alittaa 11 luvun 6 §:n 1 momentissa tai 6 a §:n 3 momentissa säädetyn vähimmäismäärän. Omaan pääomaan ei tällöin rinnasteta 11 luvun 6 §:n 1 momentissa ja 6 a §:n 3 momentissa tarkoitettua vakuutusyhtiön ottamaa lainaa.

Lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön voitonjako on kielletty myös, jos sen toimintapääoma on pienempi kuin 11 luvun 6 a §:n 1 momentin mukainen vakavaraisuusraja. Jos lakisääteistä eläkevakuu-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tusta harjoittavan vakuutusyhtiön toimintapääoma on suurempi kuin edellä tarkoitettu vakavaraisuusraja mutta pienempi kuin sen kaksinkertainen määrä, voitonjakoa on rajoitettava siten kuin sosiaali- ja terveysministeriö tarkemmin määrää.

4 §

Yhtiökokous voi kuitenkin päätöksellä, jota ovat kannattaneet osakkaat, joilla on vähintään kaksi kolmasosaa kokouksessa edustetusta äänimäärästä, antaa voitosta käytettäväksi yleishyödylliseen tai siihen verrattavaan tarkoitukseen määriä, joilla 11 luvun 6 §:ssä tarkoitettuun omaan pääomaan verrattuna ei ole sanottavaa merkitystä.

Yhtiökokous voi kuitenkin päätöksellä, jota ovat kannattaneet osakkaat, joilla on vähintään kaksi kolmasosaa kokouksessa edustetuista äänimääristä, antaa voitosta käytettäväksi yleishyödylliseen tai siihen verrattavaan tarkoitukseen määriä, joilla 11 luvun 6 §:ssä tai 6 a §:n 3 momentissa tarkoitettuun omaan pääomaan verrattuna ei ole sanottavaa merkitystä.

14 luku

Vakuutusyhtiöiden valvonta

5 a §

Sosiaali- ja terveysministeriö voi rajoittaa vakuutusyhtiön toimilupaa tai peruuttaa sen, jos:

5) yhtiö ei ole kyennyt sille asetetussa määräajassa suorittamaan 5 b §:ssä tarkoitettussa taloudellisen aseman tervehdyttämissuunnitelmassa tai lyhyen aikavälin rahoitussuunnitelmassa esitettyjä toimenpiteitä; tai

5) yhtiö ei ole kyennyt sille asetetussa määräajassa suorittamaan 5 b tai 5 c §:ssä tarkoitettussa taloudellisen aseman tervehdyttämissuunnitelmassa tai lyhyen aikavälin rahoitussuunnitelmassa esitettyjä toimenpiteitä; tai

5 c §

Lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön, jonka toimintapääoma on pienempi kuin 11 luvun 6 a §:n 1 momentin mukainen toimintapääoman vähimmäismäärä, on viipymättä toimitettava sosiaali- ja terveysministeriön hyväksyttäväksi yhtiön taloudellisen aseman tervehdyttämissuunnitelma. Samoin on meneteltävä, jos yhtiön toimintapääoma lisättynä sillä määrällä, jolla 10 luvun 2 §:n 3 momentissa tarkoitettu taositusmäärä ylittää laskuperusteiden mukaisen vähimmäismäärän, on pienempi kuin 11 luvun 6 a §:n 1 momentissa tarkoitettu vakavaraisuusraja.

Lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön, jonka toimintapääoma on pienempi kuin 11 luvun 6 a §:n 2 momentin

Voimassa oleva laki

Ehdotus

mukainen takuumäärä taikka jonka oma pääoma ei täytä 11 luvun 6 a §:n 3 momentin vähimmäisvaatimusta, on viipymättä toimitettava sosiaali- ja terveysministeriön hyväksyttäväksi lyhyen aikavälin rahoitus suunnitelma.

6 §

Sosiaali- ja terveysministeriö voi ottaa haltuunsa yhtiön hallinnassa olevaa omaisuutta taikka kieltää yhtiötä luovuttamasta tai panttaamasta tällaista omaisuutta ilmoitettuaan asiasta niiden Euroopan talousalueeseen kuuluvien muiden valtioiden vakuutustarkastuskeskuksesta vastaaville viranomaisille, joissa vahinkovakuutus sopimuksen kattama riski 2 a luvun 10 §:n mukaan sijaitsee tai jossa henkivakuutuksen ottaja asuu vakinaisesti tai, jos henkivakuutuksen ottaja on oikeushenkilö, se oikeushenkilön toimipaikka, johon sopimus liittyy, sijaitsee, jos:

3) vakuutusyhtiö ei täytä tämän luvun 5 b §:n 2 momentissa mainittuja 11 luvussa yhtiön toimintapääomalle ja omalle pääomalle asetettuja vaatimuksia; sekä

4) vakuutusyhtiö ei enää täytä tämän luvun 5 b §:n 1 momentissa mainittuja 11 luvussa yhtiön toimintapääomalle asetettuja vaatimuksia ja ministeriöllä on aihetta olettaa yhtiön taloudellisen tilan edelleen heikkenevän tai jos ministeriö katsoo yhtiön olevan joutumassa tällaiseen tilaan.

6 §

Sosiaali- ja terveysministeriö voi ottaa haltuunsa yhtiön hallinnassa olevaa omaisuutta taikka kieltää yhtiötä luovuttamasta tai panttaamasta tällaista omaisuutta ilmoitettuaan asiasta niiden Euroopan talousalueeseen kuuluvien muiden valtioiden vakuutustarkastuksesta vastaaville viranomaisille, joissa vahinkovakuutus sopimuksen kattama riski 2 a luvun 10 §:n mukaan sijaitsee tai jossa henkivakuutuksen ottaja asuu vakinaisesti tai, jos henkivakuutuksen ottaja on oikeushenkilö, se oikeushenkilön toimipaikka, johon sopimus liittyy, sijaitsee, jos:

3) vakuutusyhtiö ei täytä tämän luvun 5 b §:n 2 momentissa tai 5 c §:n 2 momentissa mainittuja 11 luvussa yhtiön toimintapääomalle ja omalle pääomalle asetettuja vaatimuksia; sekä

4) vakuutusyhtiö ei enää täytä tämän luvun 5 b §:n 1 momentissa tai 5 c §:n 1 momentissa mainittuja 11 luvussa yhtiön toimintapääomalle asetettuja vaatimuksia ja ministeriöllä on aihetta olettaa yhtiön taloudellisen tilan edelleen heikkenevän tai jos ministeriö katsoo yhtiön olevan joutumassa tällaiseen tilaan.

15 luku

Selvitystila ja purkaminen

1 §

Vahinkovakuutusyhtiön, jonka toimintapääoma on pienempi kuin 11 luvun 3 §:n mukainen takuumäärä, tai henkivakuutusyhtiön, jonka toimintapääoma on pienempi kuin 11 luvun 5 §:n mukainen takuumäärä, taikka vakuutusyhtiö, jonka oma pääoma ei täytä 11 luvun 6 §:n vähimmäisvaatimusta, on asetettava selvitystilaan ja purettava, jollei edellä mainittuja 11 luvussa asetettuja vaatimuksia ole täytetty kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun asia ilmoitettiin yhtiöko-

Vahinkovakuutusyhtiö, jonka toimintapääoma on pienempi kuin 11 luvun 3 §:n mukainen takuumäärä, tai henkivakuutusyhtiö, jonka toimintapääoma on pienempi kuin 11 luvun 5 §:n mukainen takuumäärä, tai lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittava vakuutusyhtiö, jonka toimintapääoma on pienempi kuin 11 luvun 6 a §:n 2 momentin mukainen takuumäärä, taikka vakuutusyhtiö, jonka oma pääoma ei täytä 11 luvun 6 §:n tai 6 a §:n 3 momentin vähimmäisvaatimus-

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

koukselle. Ministeriöllä on kuitenkin oikeus pidentää määräaika enintään vuodeksi, jollei vakuutettuja etuja näin vaaranneta.

ta, on asetettava selvitystilaan ja purettava, jollei edellä mainittuja 11 luvussa asetettuja vaatimuksia ole täytetty kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun asia ilmoitettiin yhtiökoukselle. Sosiaali- ja terveysministeriöllä on kuitenkin oikeus pidentää määräaika enintään vuodeksi, jollei vakuutettuja etuja näin vaaranneta.

2 §

Jos on syytä otaksua, että vahinkovakuutusyhtiön toimintapääoma on pienempi kuin 11 luvun 3 §:n mukainen takuumäärä tai että henkivakuutusyhtiön toimintapääoma on pienempi kuin 11 luvun 5 §:n mukainen takuumäärä taikka että vakuutusyhtiön oma pääoma ei täytä 11 luvun 6 §:n mukaista vähimmäisvaatimusta, hallituksen ja toimitusjohtajan on viivytyksettä laadittava tilinpäätös siltä ajalta, jolta tilinpäätöstä ei vielä ole esitetty yhtiökokouksessa, sekä annettava se tilintarkastajille tarkastettavaksi. Tällöin on soveltuvin osin noudatettava, mitä edellä säädetään tilinpäätöksestä ja tilintarkastuskertomuksesta. Jos tilinpäätöksen aika käsittää myös edellisen tilikauden, on tältä tilikaudelta annettava erillinen tilinpäätös.

20 §

Mitä 1 momentissa säädetään, on vastavasti noudatettava, jos yhtiö, joka on asetettu selvitystilaan sen johdosta, ettei se enää täytä 11 luvun 3, 5 tai 6 §:n mukaisia vaatimuksia, jälleen täyttää sanotut vaatimukset.

2 §

Jos on syytä otaksua, että vahinkovakuutusyhtiön toimintapääoma on pienempi kuin 11 luvun 3 §:n mukainen takuumäärä tai että henkivakuutusyhtiön toimintapääoma on pienempi kuin 11 luvun 5 §:n tai 6 a §:n 2 momentin mukainen takuumäärä taikka että vakuutusyhtiön oma pääoma ei täytä 11 luvun 6 §:n tai 6 a §:n 3 momentin mukaista vähimmäisvaatimusta, hallituksen ja toimitusjohtajan on viivytyksettä laadittava tilinpäätös siltä ajalta, jolta tilinpäätöstä ei vielä ole esitetty yhtiökokouksessa, sekä annettava se tilintarkastajille tarkastettavaksi. Tällöin on soveltuvin osin noudatettava, mitä edellä säädetään tilinpäätöksestä ja tilintarkastuskertomuksesta. Jos tilinpäätöksen aika käsittää myös edellisen tilikauden, on tältä tilikaudelta annettava erillinen tilinpäätös.

20 §

Mitä 1 momentissa säädetään, noudatetaan vastaavasti, jos yhtiö, joka on asetettu selvitystilaan sen johdosta, ettei se täytä 11 luvun 3, 5, 6 tai 6 a §:n mukaisia vaatimuksia, jälleen täyttää sanotut vaatimukset.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammiukuuta 1997. Lain 10 luvun 2 § ja 11 luvun 1 § tulevat kuitenkin voimaan 31 päivänä joulukuuta 1996.

Sellaisen lakisäateistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön, joka on toiminnassa tämän lain tullessa voimaan, on kuuden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta haettava sosiaali- ja terveysministeriön vahvistus tämän lain vaatimille yhtiöjärjestyksen muutoksille ja ilmoitettava muutos rekisteröintiä varten kahden kuukauden kuluessa ministeriön antamasta päätöksestä. Hallinto-neuvoston ja hallituksen kokoonpanon on

Voimassa oleva laki

Ehdotus

täytettävä lain 7 luvun 8 §:n 2 momentin vaatimukset vuoden kuluessa siitä, kun yhtiöjärjestyksen muutos on merkitty kaupparekisteriin.

Jollei vakuutusyhtiö ole noudattanut 1 momentin säännöksiä, yhtiö ei saa 1 momentissa tarkoitetun kuuden kuukauden määräajan kuluttua myöntää uusia vakuutuksia.

Sen estämättä, mitä tämän lain 11 luvun 6 a §:n 1 ja 2 momentissa säädetään, lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön toimintapääoman vähimmäismäärä on vuonna 1997 yksi kolmasosa ja vuonna 1998 kaksi kolmasosaa tämän lain 11 luvun 6 a §:n 1 momentin mukaisesta toimintapääoman vähimmäismäärästä. Vastaavasti tämän lain 11 luvun 6 a §:n 2 momentissa tarkoitettu takuumäärä on vuosina 1997 ja 1998 puolet edellä tarkoitetusta toimintapääoman vähimmäismäärästä.

Tämän lain voimaantullessa katsotaan lain 12 luvun 1 a §:ää sovellettaessa lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön osakkaille kuuluvan yhtiön viimeisen tilinpäätöksen mukainen sidottu ja vapaa oma pääoma. Keskinäisessä vakuutusyhtiössä takuusuuksien omistajille kuuluu takuupääoma. Mikäli vakuutusyhtiö on aikaisemmin harjoittanut myös muuta vakuutusliikettä kuin lakisääteistä eläkevakuutusliikettä, voidaan tämä ottaa huomioon osakkaiden osuudessa yhtiön varoissa siten kuin sosiaali- ja terveysministeriö tarkemmin määrää.

2.

Laki

työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain (395/1961) 12 §:n 1 momentti ja 12 a §:n 4 momentti,
 sellaisina kuin ne ovat, 12 §:n 1 momentti, laeissa (639/1966), (559 ja 1077/1993), (1482/1995), ja (839/1996) sekä 12 a §:n 4 momentti laissa (390/1995), sekä
lisätään 12 a §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa (390/1995), uusi 5 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

12 §

Eläkelaitosten keskinäinen vastuu eläkkeistä ja kuntoutusrahasta määräytyy sekä eläkkeistä ja kuntoutusrahasta eläkelaitoksille aiheutuvat kulut jaetaan eläkelaitosten kesken, mikäli eläkelaitokset eivät ole toisin sopineet, seuraavasti:

1) vanhuuseläkkeestä *työntekijälle, joka 1 päivänä heinäkuuta 1962 ei ollut täyttänyt 50 vuotta*, siltä osin kuin se perustuu palvelusaikaan ennen sitä kalenterivuotta, jona työntekijä täyttää 55 vuotta, on kukin eläkelaitos vastuussa määrästä, joka vastaa sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien yleisten perusteiden mukaan *eläkkeen myöntämistä edeltävältä ajalta laitokselle suoritetavia eläkevakuutusmaksuja tai laskettavaa eläkevastuuta*; lisäksi eläkelaitos on vastuussa siitä eläkkeen määrästä, joka sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkelaitoksen vastuulla olevaan eläkkeen osaan tämän osan arvon säilyvyyden tukemiseksi tai eläkelaitoksen vastuun ulottamiseksi eläkkeeseen myös siltä osin kuin se perustuu palvelusaikaan sen kalenterivuoden jälkeen, jona työntekijä täyttää 54 vuotta, taikka työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkeaikaan;

2) työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 6 a §:ää soveltaen ja sellaisen työttömyyseläkkeen puolesta määrästä, joka on myönnetty soveltaen 6 a §:ää vähintään viisi vuotta jatkuneeseen työsuhteeseen, näihin eläkkeisiin luettuna myös lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa ja merimieseläkelain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitettu, sanotun lain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa, mutta ei 4 j eikä 7 g §:n mukaista korotusta eikä 9 §:n perusteella eläkkeen alkamisen, työttömyyseläkkeen osalta kuitenkin 4 c §:ssä tarkoitetun työttömäksi joutumispäivän jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 6 a §:ää soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä yllämainitulla tavalla määräytyvää eläkkeen osaa, vastaa yksin se eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä kuului sanotussa pykälässä tarkoitetun työsuhteen perusteella;

12 §

Eläkelaitosten keskinäinen vastuu eläkkeistä ja kuntoutusrahasta määräytyy sekä eläkkeistä ja kuntoutusrahasta eläkelaitoksille aiheutuvat kulut jaetaan eläkelaitosten kesken, *jos* eläkelaitokset eivät ole toisin sopineet, seuraavasti:

1) vanhuuseläkkeestä siltä osin kuin se perustuu palvelusaikaan ennen sitä kalenterivuotta, jona työntekijä täyttää 55 vuotta, on kukin eläkelaitos vastuussa määrästä, joka vastaa *kolmasosaa kyseisen vuoden osalta karttuvasta eläkkeestä* laskettuna 12 a §:n 1 momentissa tarkoitettujen sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien tai antamien perusteiden mukaisesti; lisäksi eläkelaitos on vastuussa siitä eläkkeen määrästä, joka ministeriön vahvistamien tai antamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkelaitoksen vastuulla olevaan eläkkeen osaan tämän osan arvon säilyvyyden tukemiseksi tai eläkelaitoksen vastuun ulottamiseksi eläkkeeseen, myös siltä osin kuin se perustuu palvelusaikaan sen kalenterivuoden jälkeen, jona työntekijä täyttää 54 vuotta, taikka työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkeaikaan *taikka 12 a §:n 5 momentin mukaisesti*;

2) työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 6 a §:ää soveltaen ja sellaisen työttömyyseläkkeen puolesta määrästä, joka on myönnetty soveltaen 6 a §:ää vähintään viisi vuotta jatkuneeseen työsuhteeseen, näihin eläkkeisiin luettuna myös lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa ja merimieseläkelain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitettu, sanotun lain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa, mutta ei tämän lain 4 j eikä 7 g §:n mukaista korotusta eikä 9 §:n perusteella eläkkeen alkamisen, työttömyyseläkkeen osalta kuitenkin 4 c §:ssä tarkoitetun työttömäksi joutumispäivän jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 6 a §:ää soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä edellä mainitulla tavalla määräytyvää eläkkeen osaa, vastaa yksin se eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä kuului sanotussa pykälässä tarkoitetun työsuhteen perusteella; *lisäksi eläkelaitos on vastuussa siitä eläkkeen tai kuntou-*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3) edellä 11 §:ssä tarkoitetuista lisäeduista on vastuussa se eläkelaitos, joka on ne myöntänyt, siltä osin kuin etu vastaa [sosiaaliministeriön] vahvistamien perusteiden mukaisesti laitokselle suoritettavia vakuutusmaksuja tahi laskettavaa eläkevastuuta;

4) muista vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeistä, lukuun ottamatta lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 9 §:n 1 momentin 2 kohdan ja merimieseläkelain 3 a §:n 2 momentin 2 kohdan mukaisesti maksettavaa määrää, samoin kuin eläkkeiden ja kuntoutusrahan niistä osista, jotka ylittävät 1—3 kohdan mukaiset määrät, perhe-eläkkeestä, osa-aikaeläkkeestä sekä maksujen tai rahastojen laskuperusteiden yleisestä muutoksesta ja 1 kohdassa tarkoitetuista siirroista johtuvista kustannuksista ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 9 §:n 1 momentin 3 kohdassa sekä merimieseläkelain 3 a §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetuista sanottuihin lakeihin perustuvan eläketurvan aiheuttamien kulujen osuudesta vastaavat eläkelaitokset yhteisesti sosiaali- ja terveysministeriön eri kululajeja varten antamien perusteiden mukaisesti; sekä

5) eläketurvakeskuksen kustannuksista niiltä osin kuin ne eivät aiheudu eläkelaitoksille erityistä korvausta vastaan suoritettavista töistä, vastaavat eläkelaitokset yhteisesti tämän lain alaisen toimintansa laajuuden mukaisessa suhteessa; näistä kustannuksista on kuitenkin ensin vähennettävä, mitä eläketurvakeskus on tuottoina saanut.

tusrahan määrästä, joka ministeriön vahvistamien tai antamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkelaitoksen vastuulla olevaan eläkkeen osaan 12 a §:n 5 momentin mukaisesti;

3) edellä 11 §:ssä tarkoitetuista lisäeduista on vastuussa se eläkelaitos, joka on ne myöntänyt, siltä osin kuin etu vastaa *ministeriön vahvistamien tai antamien* perusteiden mukaisesti laitokselle suoritettavia vakuutusmaksuja tai laskettavaa eläkevastuuta;

4) muista vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeistä, lukuun ottamatta lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 9 §:n 1 momentin 2 kohdan ja merimieseläkelain 3 a §:n 2 momentin 2 kohdan mukaisesti maksettavaa määrää, samoin kuin eläkkeiden ja kuntoutusrahan niistä osista, jotka ylittävät 1—3 kohdan mukaiset määrät, perhe-eläkkeestä, osa-aikaeläkkeestä sekä maksujen tai rahastojen laskuperusteiden yleisestä muutoksesta *samoin kuin 1 ja 2* kohdassa tarkoitetuista siirroista johtuvista kustannuksista ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 9 §:n 1 momentin 3 kohdassa sekä merimieseläkelain 3 a §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetuista sanottuihin lakeihin perustuvan eläketurvan aiheuttamien kulujen osuudesta vastaavat eläkelaitokset yhteisesti ministeriön eri kululajeja varten antamien perusteiden mukaisesti; sekä

5) eläketurvakeskuksen kustannuksista niiltä osin kuin ne eivät aiheudu eläkelaitoksille erityistä korvausta vastaan suoritettavista töistä vastaavat eläkelaitokset yhteisesti tämän lain alaisen toimintansa laajuuden mukaisessa suhteessa; näistä kustannuksista on kuitenkin ensin vähennettävä, mitä eläketurvakeskus on tuottoina saanut.

12 a §

Jos vastuuvelan perusteita muutetaan siten, että vastuun määrä pienenee, käytetään vapautuvat varat 12 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettuihin kustannuksiin sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti. Jos kuitenkin on kysymys 11 §:n mukaisista lisäeduista, erotus on siirrettävä vakuutusyhtiölain 10 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettuun 2 momentin mukaisia lisä-

Jos vastuuvelan perusteita muutetaan siten, että vastuun määrä pienenee, käytetään vapautuvat varat 12 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettuihin kustannuksiin sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti. Jos kuitenkin on kysymys 11 §:n mukaisista lisäeduista, erotus on siirrettävä vakuutusyhtiölain 10 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettuun *ositettuun lisävakuutusvas-*

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

etuja varten muodostettuun vastuuseen, jollei erityisestä syystä ole katsottava, että vapautuvat varat on käytettävä 1 virkkeessä tarkoitetulla tavalla.

tuuseen, jollei erityisestä syystä ole katsottava, että vapautuvat varat on käytettävä ensimmäisessä virkkeessä tarkoitetulla tavalla.

Vastuuvelan tai eläkevastuun perusteissa käytettävä laskuperustekorko on määriteltävä ottaen huomioon eläkkeiden turvaamisesta johtuvat vaatimukset sekä lisäksi vastuuvvelan tai eläkevastuun katteena oleville varoille saatavissa oleva tuotto. Edellä tarkoitetun laskuperustekoroon ja vastuuvvelan tai eläkevastuun laskennassa käytettävän koron erotusta vastaava tuotto on tämän lain vähimmäiseläketurvan mukaisen vakuutuksen osalta käytettävä 12 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuihin siirtoihin eläkelaitoksen vastuulle.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Tämän lain 12 §:n 1 momentin 1 kohtaa sovelletaan määrättäessä eläkelaitosten vastuuta vanhuuseläkkeestä siltä osin kuin se perustuu tämän lain voimaantulon jälkeiseen palvelusaikaan..

Sen estämättä, mitä tämän lain 12 §:n 1 momentin 1—4 kohdassa ja työntekijäin eläkelain 12 a §:n 3 momentissa säädetään, eläkelaitoksen vastuulla olevia eläkkeen osia pienennetään vastuuvvelan tai eläkevastuun perusteiden muuttamisen johdosta tämän lain voimaan tullessa, 12 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettujen lisätujen osalta kuitenkin 31 päivänä joulukuuta 1997, siten, että niiden pääoma-arvo säilyy.

Sen estämättä, mitä tämän lain 12 a §:n 5 momentissa säädetään, laskuperustekoroon ja vastuuvvelan tai eläkevastuun laskemisessa käytettävän koron erotusta vastaava sijoitusten tuotto tai osa siitä voidaan käyttää vuosina 1997—1999 siirtoihin vakuutusyhtiölain 10 luvun 2 §:n 2 momentin mukaiseen osittamattomaan lisävakuutusvastuuseen taikka vakuutuskassalain 79 §:n 2 momentin mukaiseen lisävakuutusvastuuseen taikka eläkesäätiölain 43 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaiseen eläkevastuun osaan. Siirtoa vastaavalta osalta ei vakuutusyhtiö vuosina 1997—1999 saa tehdä siirtoa osittamattomasta lisävakuutusvastuusta ositettuun lisävakuutusvastuuseen eikä vakuutuskassa tai eläkesäätiö pienentää sanottua vastuun osaa.

3.

Laki

lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 9 ja 13 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 9 päivänä helmikuuta 1962 annetun lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/1962) 9 §:n 1 momentti ja 13 a §

sellaisina kuin ne ovat, 9 §:n 1 momentti laeissa (750/1974), (560 ja 1078/1993), (1483/1995), 13 a § mainitussa laissa (1483/1995) ja 13 a § mainitussa laissa seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9 §

Tässä laissa säädetystä eläketurvasta vastaavat 2 §:ssä tarkoitetut eläkelaitokset, sikäli kuin ne eivät ole toisin sopineet, seuraavasti:

1) vanhuuseläkkeestä *työntekijälle, joka 1 päivänä heinäkuuta 1962 ei ollut täyttänyt 50 vuotta*, siltä osin kuin se perustuu ennen sitä kalenterivuotta ansaittuihin palkkoihin, jona *vuonna* työntekijä täyttää 55 vuotta, on kukin eläkelaitos vastuussa määrästä, joka vastaa sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien *yleisten* perusteiden mukaan *laskettua eläkevastuuta*; lisäksi eläkelaitos on vastuussa siitä eläkkeen määrästä, joka sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkelaitoksen vastuulla olevaan eläkkeen osaan tämän osan arvon säilyvyyden tukemiseksi tai eläkelaitoskohtaisen vastuun ulottamiseksi eläkkeeseen myös siltä osin kuin se perustuu sen kalenterivuoden jälkeen ansaittuihin palkkoihin, jona *vuonna* työntekijä täyttää 54 vuotta, taikka 7 §:n 1 momentissa tarkoitettuun palkkaan;

2) työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 7 §:n 1 momenttia soveltaen sekä sellaisen työttömyyseläkkeen määrän 30/100:sta, joka on myönnetty 7 §:n 1 momenttia soveltaen, näihin eläkkeisiin luettuna myös työntekijäin eläkelain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa ja merimieseläkelain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitettu, sanotun lain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa, mutta ei työntekijäin eläkelain 4 j eikä 7 g §:n mukaista korotusta eikä sanotun lain 9 §:n perusteella eläkkeen alkamisen, työttömyyseläkkeen osalta kuitenkin työntekijäin

9 §

Tässä laissa säädetystä eläketurvasta vastaavat 2 §:ssä tarkoitetut eläkelaitokset, sikäli kuin ne eivät ole toisin sopineet, seuraavasti:

1) vanhuuseläkkeestä siltä osin kuin se perustuu ennen sitä kalenterivuotta ansaittuihin palkkoihin, jona työntekijä täyttää 55 vuotta, on kukin eläkelaitos vastuussa määrästä, joka vastaa *kolmasosaa* kyseisen vuoden osalta *karttuvasta eläkkeestä laskettuna* sosiaali- ja terveysministeriön antamien perusteiden mukaan; lisäksi eläkelaitos on vastuussa siitä eläkkeen määrästä, joka ministeriön antamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkelaitoksen vastuulla olevaan eläkkeen osaan tämän osan arvon säilyvyyden tukemiseksi taikka eläkelaitoskohtaisen vastuun ulottamiseksi eläkkeeseen, myös siltä osin kuin se perustuu sen kalenterivuoden jälkeen ansaittuihin palkkoihin, jona työntekijä täyttää 54 vuotta, tai 7 §:n 1 momentissa tarkoitettuun palkkaan *taikka työntekijäin eläkelain 12 a §:n 5 momentin mukaisesti*;

2) työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 7 §:n 1 momenttia soveltaen sekä sellaisen työttömyyseläkkeen määrän 30/100:sta, joka on myönnetty 7 §:n 1 momenttia soveltaen, näihin eläkkeisiin luettuna myös työntekijäin eläkelain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa ja merimieseläkelain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitettu, sanotun lain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa, mutta ei työntekijäin eläkelain 4 j eikä 7 g §:n mukaista korotusta eikä sanotun lain 9 §:n perusteella eläkkeen alkamisen, työttömyyseläkkeen osalta kuitenkin työntekijäin

Voimassa oleva laki

Ehdotus

eläkelain 4 c §:ssä tarkoitetun työttömäksi joutumispäivän jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 7 §:n 1 momenttia soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä yllämainitulla tavalla määräytyvää eläkkeen osaa, vastaa yksin se eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä kuului saadessaan 7 §:n 1 momentissa tarkoitetun sairauden, vian tai vamman taikka joutuessaan työttömäksi tai, jos hän ei silloin enää ollut tämän lain piiriin kuuluvassa työsuhteessa, se eläkelaitos, jonka piiriin hän viimeksi on kuulunut;

eläkelain 4 c §:ssä tarkoitetun työttömäksi joutumispäivän jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 7 §:n 1 momenttia soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä edellä mainitulla tavalla määräytyvää eläkkeen osaa, vastaa yksin se eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä kuului saadessaan 7 §:n 1 momentissa tarkoitetun sairauden, vian tai vamman taikka joutuessaan työttömäksi tai, jos hän ei silloin enää ollut tämän lain piiriin kuuluvassa työsuhteessa, se eläkelaitos, jonka piiriin hän viimeksi on kuulunut; *lisäksi eläkelaitos on vastuussa siitä eläkkeen tai kuntoutusrahan määrästä, joka ministeriön antamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkelaitoksen vastuulla olevaan eläkkeen osaan työntekijäin eläkelain 12 a §:n 5 momentin mukaisesti;*

3) muista vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeistä, lukuun ottamatta työntekijäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 2 kohdan ja merimieseläkelain 3 a §:n 2 momentin 2 kohdan mukaisesti maksettavaa määrää, eläkkeiden ja kuntoutusrahan niistä osista, jotka ylittävät 1 ja 2 kohdan mukaiset määrät, perhe-eläkkeestä, osa-aika-eläkkeestä samoin kuin työntekijäin eläkelain perusteella maksettavista vastaavista vähimmäiseläketurvan mukaisista eläkkeistä ja eläkkeen osista ja vastaavista merimieseläkelain perusteella maksettavista, sanotun lain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitetuista eläkkeen osista sekä eläkevastuun laskuperusteiden yleisestä muutoksesta ja 1 kohdassa tarkoitetuista siirroista johtuvista kustannuksista, samoin kuin eläketurvakeskuksen kustannuksista vastaavat eläkelaitokset yhdessä työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittavien eläkelaitosten ja merimieseläkekassan kanssa, siten kuin työntekijäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdassa säädetään; sekä

3) muista vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeistä, lukuun ottamatta työntekijäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 2 kohdan ja merimieseläkelain 3 a §:n 2 momentin 2 kohdan mukaisesti maksettavaa määrää, eläkkeiden ja kuntoutusrahan niistä osista, jotka ylittävät 1 ja 2 kohdan mukaiset määrät, perhe-eläkkeestä, osa-aika-eläkkeestä samoin kuin työntekijäin eläkelain perusteella maksettavista vastaavista vähimmäiseläketurvan mukaisista eläkkeistä ja eläkkeen osista ja vastaavista merimieseläkelain perusteella maksettavista, sanotun lain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitetuista eläkkeen osista sekä eläkevastuun laskuperusteiden yleisestä muutoksesta *sekä 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista siirroista johtuvista kustannuksista samoin kuin eläketurvakeskuksen kustannuksista vastaavat eläkelaitokset yhdessä työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittavien eläkelaitosten ja merimieseläkekassan kanssa, siten kuin työntekijäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdassa säädetään; sekä*

4) jos työntekijäin eläkelain 8 §:n 1 momentin mukaisesti on vähennettävä tähän lakiin perustuvaa eläkettä, josta vastaavat kaksi tai useampi eläkelaitos, jaetaan vähennys näiden kesken niiden vastuulla olevien eläkkeen osien suhteessa.

4) jos työntekijäin eläkelain 8 §:n 1 momentin mukaisesti on vähennettävä tähän lakiin perustuvaa eläkettä, josta vastaavat kaksi tai useampi eläkelaitos, jaetaan vähennys näiden kesken niiden vastuulla olevien eläkkeen osien suhteessa.

13 a §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltu-

13 a §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltu-

Voimassa oleva laki

vin osin lisäksi vastaavasti voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 1 §:n 6 momentissa, 3 §:n 2 momentissa, 3 a §:ssä, 4 §:n 1 ja 5 momentissa, 4 a §:n 2—6 momentissa, 4 b—4 d §:ssä, 4 f—4 h §:ssä ja 4 j—4 n §:ssä, 5 §:n 6 momentissa, 5 c §:ssä, 7 f—7 h §:ssä, 8 §:ssä, 8 a—8 g §:ssä, 9 §:ssä, 9 a §:ssä, 10 §:ssä, 10 a §:ssä, 10 c §:ssä, 12 §:ssä, 13 a §:ssä, 13 b §:ssä ja 14 §:ssä, 15 §:n 2 momentissa, 15 a §:ssä, 15 b §:ssä, 16 §:ssä, 17 §:ssä, 17 a §:ssä, 17 b §:ssä, 18 §:ssä, 19 a—19 d §:ssä, 20 §:ssä, 21 §:ssä, 21 a—21 f §:ssä, 22 §:ssä ja 23 §:ssä säädetään.

Ehdotus

vin osin lisäksi vastaavasti voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 1 §:n 6 momentissa, 3 §:n 2 momentissa, 3 a §:ssä, 4 §:n 1 ja 5 momentissa, 4 a §:n 2—6 momentissa, 4 b—4 d, 4 f—4 h, ja 4 j—4 n §:ssä, 5 §:n 6 momentissa, 5 c, 7 f—7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10, 10 a, 10 c ja 12 §:ssä, 13 a, 13 b, ja 14 §:ssä, 15 §:n 2 momentissa sekä 15 b, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19 a—19 d, 20, 21, 21 a—21, §:ssä, 22, ja 23 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Tämän lain 9 §:n 1 momentin 1 kohtaa sovelletaan määrättäessä eläkelaitosten vastuuta vanhuuseläkkeestä siltä osin kuin se perustuu tämän lain voimaantulon jälkeen ansaittuihin palkkoihin.

Sen estämättä, mitä tämän lain 9 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa ja 10 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään, eläkelaitoksen vastuulla olevia eläkkeen osia pienennetään eläkevastuun laskuperusteiden muuttamisen johdosta tämän lain voimaan tullessa siten, että niiden pääoma-arvo säilyy.

4.

Laki**merimieseläkelain 3 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 26 päivänä tammikuuta 1956 annetun merimieseläkelain (72/1956) 3 a §:n 2 ja 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 2 momentti laeissa (1346/1990), (1595/1993), (1745/1995) ja 3 momentti mainituissa laissa (1346/1990) seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

3 a §

Tämän lain mukaisen eläkkeen työntekijäin eläkelain vähimmäiseläketurvaa vastaa-

Tämän lain mukaisen eläkkeen työntekijäin eläkelain vähimmäiseläketurvaa vastaa-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

vasta osasta ja kuntoutusrahasta eläkekassa on vastuussa seuraavasti:

1) vanhuuseläkkeestä työntekijälle, joka 1 päivänä heinäkuuta 1962 ei ollut täyttänyt 50 vuotta, siltä osin kuin se perustuu palvelusaikaan ennen sitä kalenterivuotta, jona työntekijä täyttää 55 vuotta, eläkekassa on vastuussa määrästä, joka vastaa sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien yleisten perusteiden mukaan laskettua eläkevastuuta; lisäksi eläkekassa on vastuussa siitä eläkkeen määrästä, joka sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkekassan vastuulla olevaan eläkkeen osaan tämän osan arvon säilyvyyden tukemiseksi tai eläkekassan vastuun ulottamiseksi eläkkeeseen myös siltä osin kuin se perustuu palvelusaikaan sen kalenterivuoden jälkeen, jona työntekijä täyttää 54 vuotta, taikka työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkekaikaan;

2) työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 12 a §:ää soveltaen, sellaisen työttömyyseläkkeen määrän 30/100:sta, joka on myönnetty 12 a §:ää soveltaen näihin eläkkeisiin luettuina myös työntekijäin eläkelain (395/61) ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62) perusteella saatavat eläkkeen osat, mutta ei 25 a §:n eikä 15 d §:n mukaista korotusta eikä 18 §:n perusteella eläkkeen alkamisen, työttömyyseläkkeen osalta kuitenkin 15 e §:ssä tarkoitettun työttömäksi joutumispäivän, jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 12 a §:ää soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä edellä mainitulla tavalla määräytyvää työntekijäin eläkelain vähimmäisturvaa vastaavaa eläkkeen osaa, vastaa yksin eläkekassa; sekä

3) muista vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeistä, lukuun ottamatta työntekijäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 2 kohdan ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 9 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesti maksettavaa määrää, eläkkeiden ja kuntoutusrahan niistä osista,

vasta osasta ja kuntoutusrahasta eläkekassa on vastuussa seuraavasti:

1) vanhuuseläkkeestä siltä osin kuin se perustuu palvelusaikaan ennen sitä kalenterivuotta, jona työntekijä täyttää 55 vuotta, eläkekassa on vastuussa määrästä, joka vastaa kolmasosaa kyseisen vuoden osalta karttuvasta eläkkeestä laskettuna sosiaali- ja terveysministeriön antamien perusteiden mukaisesti; lisäksi eläkekassa on vastuussa siitä eläkkeen määrästä, joka ministeriön antamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkekassan vastuulla olevaan eläkkeen osaan tämän osan arvon säilyvyyden tukemiseksi tai eläkekassan vastuun ulottamiseksi eläkkeeseen, myös siltä osin kuin se perustuu palvelusaikaan sen kalenterivuoden jälkeen, jona työntekijä täyttää 54 vuotta, tai työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkekaikaan, taikka työntekijäin eläkelain 12 a §:n 5 momentin mukaisesti;

2) työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 12 a §:ää soveltaen, sellaisen työttömyyseläkkeen 30/100:sta, joka on myönnetty 12 a §:ää soveltaen näihin eläkkeisiin luettuna myös työntekijäin eläkelain ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/1962) perusteella saatavat eläkkeen osat, mutta ei tämän lain 15 d §:n eikä 25 a §:n mukaista korotusta eikä 18 §:n perusteella eläkkeen alkamisen, työttömyyseläkkeen osalta kuitenkin 15 e §:ssä tarkoitettun työttömäksi joutumispäivän, jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 12 a §:ää soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä edellä mainitulla tavalla määräytyvää työntekijäin eläkelain vähimmäiseläketurvaa vastaavaa eläkkeen osaa, vastaa yksin eläkekassa; lisäksi eläkekassa on vastuussa siitä eläkkeen tai kuntoutusrahan määrästä, joka ministeriön antamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkekassan vastuulla olevaan osaan työntekijäin eläkelain 12 a §:n 5 momentin mukaisesti; sekä

3) muista vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeistä, lukuun ottamatta työntekijäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 2 kohdan ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 9 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesti maksettavaa määrää, eläkkeiden ja kuntoutusrahan niistä osista,

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

jotka ylittävät 1 ja 2 kohdan mukaiset määrät, perhe-eläkkeestä, osa-aika-eläkkeestä sekä eläkevastuun laskuperusteiden yleisestä muutoksesta ja 1 kohdassa tarkoitettua siirrostä johtuvista kustannuksista vastaa eläkekassa yhdessä työntekijäin eläkelain ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittavien eläkelaitosten kanssa, siten kuin on säädetty työntekijäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 4 kohdassa.

Sen lisäksi, mitä edellä on säädetty, eläkekassa vastaa yhdessä 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettujen eläkelaitosten kanssa työntekijäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdan mukaisesti työntekijäin eläkelain perusteella maksettavista, 2 momentin 3 kohtaa vastaavista vähimmäiseläketurvan mukaisista eläkkeistä ja eläkkeen osista ja vastaavista lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain perusteella maksettavista eläkkeistä ja eläkkeen osista sekä eläketurvakeskuksen kustannuksista.

jotka ylittävät 1 ja 2 kohdan mukaiset määrät, perhe-eläkkeestä, osa-aika-eläkkeestä sekä eläkevastuun laskuperusteiden yleisestä muutoksesta *sekä* 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua siirroista johtuvista kustannuksista vastaa eläkekassa yhdessä työntekijäin eläkelain ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittavien eläkelaitosten kanssa siten kuin työntekijäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 4 kohdassa säädetään.

Sen lisäksi, mitä edellä *säädetään*, eläkekassa vastaa yhdessä 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettujen eläkelaitosten kanssa työntekijäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdan mukaisesti työntekijäin eläkelain perusteella maksettavista, 2 momentin 3 kohtaa vastaavista vähimmäiseläketurvan mukaisista eläkkeistä ja eläkkeen osista ja vastaavista lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain perusteella maksettavista eläkkeistä ja eläkkeen osista sekä eläketurvakeskuksen kustannuksista. *Lisäksi on soveltuvin osin voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 12 a §:n 4 ja 5 momentissa säädetään.*

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Tämän lain 3 a §:n 2 momentin 1 kohtaa sovelletaan määrittäessä eläkekassan vastuuta vanhuuseläkkeestä siltä osin kuin se perustuu tämän lain voimaantulon jälkeiseen palvelusaikaan.

Sen estämättä, mitä tämän lain 3 a §:n 2 ja 3 momentissa säädetään, eläkekassan vastuulla olevia eläkkeen osia pienennetään eläkevastuun laskuperusteiden muuttamisen johdosta tämän lain voimaan tullessa siten, että niiden pääoma-arvo säilyy.

5.

Laki**vakuutuskassalain 79 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 27 päivänä marraskuuta 1992 annetun vakuutuskassalain (1164/1992) 79 §:n 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

79 §

Vakuutusmaksuvastuu vastaa voimassa olevissa sitoumuksissa tarkoitetuista tulevista vakuutustapahtumista johtuvien suoritusten ja näistä sitoumuksista aiheutuvien muiden menojen pääoma-arvoa vähennettynä tulevien vakuutusmaksujen pääoma-arvolla.

Vakuutusmaksuvastuu vastaa voimassa olevissa sitoumuksissa tarkoitetuista tulevista vakuutustapahtumista johtuvien suoritusten ja näistä sitoumuksista aiheutuvien muiden menojen pääoma-arvoa vähennettynä tulevien vakuutusmaksujen pääoma-arvolla. *Vakuutusmaksuvastuuna pidetään myös lisävaikutusvastuuta, joka vastaa työntekijäin eläkelain muuttamisesta annetun lain (/) voimaantulosäännöksen 4 momentin mukaisesta siirrosta eläkekassalle aiheutuvaa vastuuta.*

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

6.

Laki

eläkesäätiölain 43 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 29 päivänä joulukuuta 1995 annetun eläkesäätiölain (1774/1996) 43 §:n 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

43 §

-

Eläkevastuu lasketaan sosiaali- ja terveysministeriön määräysten mukaisesti:

1) ennen tilinpäätöshetkeä alkaneista eläkkeistä ja muista etuuksista; sekä

2) eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden vastaisista eläkkeistä ja muista etuuksista siltä osin kuin eläkkeen tai muun etuuden on katsottava karttuneen tilinpäätöshetkeen mennessä sekä eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluneiden henkilöiden vastaisista eläkkeistä ja muista etuuksista.

Eläkevastuu lasketaan sosiaali- ja terveysministeriön määräysten mukaisesti:

1) ennen tilinpäätöshetkeä alkaneista eläkkeistä ja muista etuuksista;

2) eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden vastaisista eläkkeistä ja muista etuuksista siltä osin kuin eläkkeen tai muun etuuden on katsottava karttuneen tilinpäätöshetkeen mennessä sekä eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluneiden henkilöiden vastaisista eläkkeistä ja muista etuuksista; sekä

3) siitä määrästä, joka työntekijäin eläkelain muuttamisesta annetun lain (/1996) voimaantulosäännöksen 4 momentin mukaisesti on siirretty eläkesäätiön vastuulle.

*Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
mikuuta 1997.*